

CENA DWA ZŁOTE.

1934

KALENDARZ KRAKOWSKIEGO • OCHOTNICZEGO TOWARZYSTWA • RATUNKOWEGO

B.K.

Michał Maruńczak

KRAKÓW, Sławkowska 6.
Telefon 130-50.

Poleca:

Wszelkie artykuły perfumeryjne, kosmetyczne, toaletowe, galanterię apteczną, perfumy, wody kwiato-
we, wody do ust krajowe i zagr. w oryg. opakowaniach i na wagę po cenach najniższych.

Poleca:

Instrumenta, oraz kompletne urządzenia szpitalne, laboratoryjne, aparaty elektromedyczne,
materiały chirurgiczne, opatrunkowe, sanitarne, gumowe, ortopedyczne; na składzie wielki
wybór pończoch gumowych na żyłaki, pasy brzuszne, pasy rypurowe zagraniczne, gotowe
i na miarę.
Ceny ściśle fabryczne. — Obsługa fachowa.

Sławkowska 10. Telef. 127-83

Za DARMO elegancką, trwałą, niklową SKARBONKĘ

otrzyma każdy, kto zawrze
w naszym Towarzystwie ubez-
pieczenie na wypadek śmierci
i dożycia lub ubezpieczenie za-
pewniające dziecku posag.

Warunki bardzo dogodne. — Najtańsze taryfy.

Składając dziennie drobną kwo-
tę można zebrać kapitał, który
będzie podporą starości lub
uchroni rodzinę od nędzy na
wypadek śmierci jej żywicie-
la — albo wreszcie zapewni
dziecku spokojną przyszłość.

Tow. Ubezp. Przyszłość

S. A. W WARSZAWIE

Filja w KRAKOWIE, Basztowa 15.

TELEFONY: 102-73 i 133-18

KAZIMIERZ OGORZAŁY

Kraków, ul. Szczepańska L. 11
Telefon Nr. 130-04.

Skład towarów kolonialnych, spożywczych,
delikatesów, wódek, likierów, win, oraz
stała sprzedaż żywych ryb, specjalność
pierwszorzędny gatunek

KARPI TUCZONYCH

Nowo otwarty magazyn i wytwórnia
PIERWSZORZĘDNEGO OBUWIA

PIOTRA RYŁKI

Kraków, św. Jana 3-5.

Poleca wykwintne obuwie męskie, dam-
skie i dziecięce. — Towar wyborowy.

Renomowane biuro

Kupna i sprzedaży nieruchomości

majątków ziemskich, will i t. p.
oraz wynajmu mieszkań

JÓZEFA JANKOWSKIEGO

Kraków, Szewska 12. Tel. 178-91

Objazdy po obiektach własnym samochodem

KALENDARZ

KRAKOWSKIEGO OCHOTNICZEGO
TOWARZYSTWA RATUNKOWEGO

NA ROK

1934

Nakładem Krak. Ochoćnicz. Towarzystwa Ratunkowego
Kraków, ul. Potockiego L. 19. — Telefony 111-11 i 122-62.

Okładkę rysowała p. Barbara Krzyżanowska

Czcionkami Drukarni Przemysłowej w Krakowie — ul. Sarego 7.

ROK ZAŁOŻENIA 1883.

Ż A D A J C I E !

Tylko pierwszorzędných zdrowych wy-
robów fabryki octu i musztardy firmy

GABLENZ i SYN

Kraków, ul. Królowej Jadwigi 33. — Telef. 120-80.

Specjalność musztarda

KREMSKA

Wystrzegajcie się naśladownictw!

BIBLIOTEKA
UMCS
BIBLIOT.

K 1373/61/1

A. HOLZER, Dom Bankowy w Krakowie

Rok założenia 1863. — Adres telegraficzny: „Holzerabank“. — Telefony: 104-35, 106-02, 132-43, 135-49, 142-96. — Załatwia wszelkie czynności w zakresie bankowości wchodzące. — Kantor wymiany: Rynek — Sukiennice 9. — Telefony: 139-38, 142-06. — Kolektura Polskiej Loterii Klasowej.

Styczeń

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Poniedz.	Nowy R. 1934	19 Hrud. 1933
2 Wtorek	Makarego W.	20 Ihnatja
3 Środa	Genowefy	21 Juljanji
4 Czwart.	Tytusa B.	22 Atanasja
5 Piątek	Telesfora	23 10 mucz.
6 Sobota	Trzech Króli	24 Wyhylja
7 Niedz.	1 po 3 Kr.	25 Rozd. J. Ch.
8 Poniedz.	Seweryna ☾	26 Sob. P. B.
9 Wtorek	Marcjanny	27 Stefana m.
10 Środa	Agatona, W.	28 2 t. mucz.
11 Czwart.	Honoraty	29 SS. Mł. ub.
12 Piątek	Arkadiusza	30 Anysji
13 Sobota	Weroniki	31 Melanji
14 Niedz.	2 po 3 Kr.	1 Sicz. 1934
15 Poniedz.	Pawła P. ☾	2 Sylwestra
16 Wtorek	Marcela	3 Małachja
17 Środa	Antoniego	4 Sob. 70 ap.
18 Czwart.	Katedry Ś. P.	5 Fteopemt.
19 Piątek	Henryka	6 Boh. Hosp.
20 Sobota	Fabjana i S.	7 Joana Kr.
21 Niedz.	3 po 3 Kr.	8 Jurja, Em.
22 Poniedz.	Wincentego ☾	9 Połjekta
23 Wtorek	Zaślub. NMP.	10 Hryhorja
24 Środa	Tymoteusza	11 Teodosja
25 Czwart.	Nawr. Św. P.	12 Tatjanny
26 Piątek	Polikarpa	13 Jermyła
27 Sobota	Jana Złot.	14 Zacheja
28 Niedz.	Starozapust.	15 Mit. Pawła
29 Poniedz.	Franciszka	16 Petra Ap.
30 Wtorek	Martyny ☾	17 Antonja
31 Środa	Piotra Nol.	18 Atanasja

DOM ZDROWIA

Dra Brunona
Woyciechowskiego
w Krakowie
ul. Siemiradzkiego L. 1,
telefon 106-09.

posiada 31 pokoi dla chorych, 2 sale operacyjne, salę porodową, nowy aparat Röntgena „Gaiffe Gallot et Pillon“ do diagnostyki i terapii (pod kier. pani Dr. Korabczyńskiej). Zakład fizjoterapii (diatermja, lamp a kwarcowa, klinostat, Sollux, gorące powietrze itd.) także do użytku chorych przychodnich. Pobyt od 13 złotych dziennie.

Gaz lepszy
od wszystkiego !

**WOJCIECH
OLSZOWSKI**
**W KRAKOWIE
MAŁY RYNEK**

Poleca częściowo i hurtownie:

SARDYNKI francuskie, nor-
weskie i włoskie, HOMARY,
ŁOSOŚ marynowany i wędzony
PSTRAGI w oliwie i marynaty
z ryb zawsze świeże.

NOTATKI:

POGOTOWIE RATUNKOWE dla Akumulatorów
Telefon Nr. 141-11. samochodowych i radiowych

Krakowska Fabryka Akumulatorów
SPÓŁKA Z OGR. ODP.

KRAKÓW XXII. UL. KOLEJOWA 12.
adres dla listów: Kraków, skrytka poczt. 181.

Telefon Nr. 127-08

Telefon Nr. 127-08

RESTAURACJA KOLEJOWA I i II KLASY

na dworcu głównym w Krakowie, po gruntownem odnowieniu, otwarta bez przerwy, wydaje ciepłe potrawy, znane ze swej dobroci i jakości w całej Polsce, przez całą dobę. — Bufet zimny bardzo obfity. Napoje pierwszorzędne. Ceny niskie. Dla stałych P. T. Gości opust. Zarząd.

Luty

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Czwart.	Ignacego	19 Makarja
2 Piątek	M. B. Grom.	20 Jewtymja
3 Sobota	Błażeja b. m.	21 Maksyma
4 Niedz.	Mięsopustna	22 Bł. S. Tym.
5 Poniedz.	Agaty p. m.	23 Kłymenta
6 Wtorek	Doroty p. m.	24 Pr. Ksenji
7 Środa	Romualda	25 Hryhorja
8 Czwart.	Jana z Malty	26 Ksenofonta
9 Piątek	Apolonji	27 Joana Zł.
10 Sobota	Scholastyki	28 Jefrema
11 Niedz.	Zapustna	29 Mias., Ihn.
12 Poniedz.	Modesta	30 Tr. Świat.
13 Wtorek	Katarzyny	31 Kyra i J.
14 Środa	Popielec	1 Lutyj. T.
15 Czwart.	Faustyna m.	2 Stryt. H.
16 Piątek	Juljanny p. m.	3 Symeona
17 Sobota	Aleksego	4 Isydora
18 Niedz.	Wstępna	5 Syrop., A.
19 Poniedz.	Konrada w.	6 Wukoły
20 Wtorek	Leona b. w.	7 Partenja
21 Środa	Kat. Św. P.	8 Teodora
22 Czwart.	Eleonory	9 Nikifora
23 Piątek	Piotra i Dam.	10 Harlampja
24 Sobota	Macieja	11 Własyja
25 Niedz.	Sucha, Zygrfr.	12 1. Meletyja
26 Poniedz.	Aleksandra	13 Martyn.
27 Wtorek	Leandra	14 Awksentja
28 Środa	Romana	15 Onysyma

Wojciech

Szczepanek

koncesjonowany zakład
instalacji wodociągowej
oraz pracownia blacharska.

Wykonuje wszelkie
roboty w zakres
blacharstwa wcho-
dzące, oraz instala-
cje, łaźnie, klozety,
muszle i t. p. po ce-
nach przystępnych.

KRAKÓW
ul. Jagiellońska 8
Tel. 167-05.

KONCESJONOWANA

Szkoła Tańców F. Wodeckiego Kraków, plac Szczepański 8
II. PIĘTRO

udziela NAUKI TAŃCÓW

narodowych, wirowych i modnych. Lekcje indywidualne i zbiorowe. Opłata przystępna. Dobór towarzystwa zapewniony. — Zgłoszenia codziennie od godz. 6-tej do 9-tej wieczór.

MASŁO KUCHENNE I DESEROWE

Codziennie świeże!

Codziennie świeże!

poleca częściowo i hurtownie

WOJCIECH OLSZOWSKI W KRAKOWIE
MAŁY RYNEK

NOTATKI:

Paski przepuklinowe i opaski brzuszne

wszelkiego rodzaju poleca i wykonuje

według wskazówek WP. Lekarzy

Ludwik Knapiński

KRAKÓW, UL. MIKOŁAJSKA 7, TELEFON 105-05.

Komfortowy zakład kąpielowy

ŁAŹNIA RZYMSKA

KRAKÓW
św. Sebastjana 9.
Telefon Nr. 124-16.

Łaźnia parowa. — Natryski. — Wanny. — Fryzjer. — Bufet.
Zakład czynny cały dzień. — W poniedziałki i czwartki popołudniu parówka dla Pań.

Marzec

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Czwart.	Albina b. ☿	16 Pamfyły
2 Piątek	Heleny wd.	17 Teodora
3 Sobota	Kunegundy	18 Lwa pap.
4 Niedz.	Głucha. Kaz.	19 2. Archippa
5 Poniedz.	Wacława	20 Lwa ep. K.
6 Wtorek	Marcjanny	21 Tymoteja
7 Środa	Tomasza z A.	22 Euchenji
8 Czwart.	Wincentego ☿	23 Połykarp
9 Piątek	Franciszki	24 Obr. H. ś. J.
10 Sobota	40 męczén.	25 Tarasa ar.
11 Niedz.	Środopustna	26 3. Porfija
12 Poniedz.	Grzegorza	27 Prokopja
13 Wtorek	Krystyny,	28 Wasyłyja
14 Środa	Leona b.,	1 Ber. Jewd.
15 Czwart.	Klemensa ☿	2 Teodota
16 Piątek	Abrahama	3 Jewtropja
17 Sobota	Gertrudy i P.	4 Herasyrna
18 Niedz.	Czarna Cyryla	5 4. Konona
19 Poniedz.	Józefa oblub.	6 SS. 42 m.
20 Wtorek	Klaudji i E.	7 Wasyłyja
21 Środa	Benedykta	8 Teofylakta
22 Czwart.	Katarzyny	9 40 mucz.
23 Piątek	Pelagji i W. ☿	10 Kondrata
24 Sobota	Gabrjela a.	11 Sofronja
25 Niedz.	Palmowa, Zw.	12 5. Teofana
26 Poniedz.	Dyzmy	13 Nykyfora
27 Wtorek	Jana	14 Wenedyk.
28 Środa	Jana Kapistr.	15 Ahapja m.
29 Czwart.	wielki, Wikt.	16 Sawyna m.
30 Piątek	wielki, Anieli	17 Aleksija
31 Sobota	wielka, B. ☿	18 Kyryła

HODOWLA NASION
I DOM ROLNICZY

Czyżowskich

w Krakowie
ulica Mikołajska 2.
Telef. 106-66.

poleca najlepszej ja-
kości nasiona, pasze
treściwe, nawozy
sztuczne z własnych
składów, **K r a k ó w**,
Zbożowa 4, tel. 156-49
i wszelkie artykuły rol-
nicze po cenach
hurtownych.

KAWA

KRAKÓW,
RYNEK GŁ. 44.

FILJE:
Długa 82.
Podgórze Rynek 13.

oraz wszelkie to-
wary kolonialne

M. JAWORNICKI

**SERY krajowe
i zagraniczne**

zawsze świeże — poleca

WOJCIECH OLSZOWSKI

W KRAKOWIE, MAŁY RYNEK

**HURTOWNY SKŁAD TOWARÓW
KOLONJALNYCH I DELIKATESÓW**

NOTATKI:

Łazienki **Gazowe**
TYLKO

ŚWIECE KOŚCIELNEozdobne i gładkie, kadzidła, oliwę do palenia
Poleca fabryka świec kościelnych:**ANTONI ROTHE**

Rok założenia 1879.

KRAKÓW, UL. SŁAWKOWSKA L. 20.**Kwiecień**

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Niedz.	Wielkanoc	19 6. Cwita
2 Poniedz.	P. Wielk., Fr.	20 Serchja
3 Wtorek	Ryszarda	21 Jakowa
4 Środa	Izydora	22 Wasylja
5 Czwart.	Wincentego	23 Nikona
6 Piątek	Celestyny p.	24 W. Piatn.
7 Sobota	Epifanjusza ☿	25 Błah. P. B.
8 Niedz.	1. Dioniz. b.	26 Woskr. H.
9 Poniedz.	Marji Kleof.	27 Pon. Wosk.
10 Wtorek	Ezechjela pr.	28 Wtorok W.
11 Środa	Leona pap.	29 Marka
12 Czwart.	Wiktora m.	30 Iwana
13 Piątek	Hermenegild.	31 Ipatja
14 Sobota	Justyna ☿	1 Kwit. M.
15 Niedz.	2. Anastazji	21. Tomyna
16 Poniedz.	Benedykta	3 Nykty
17 Wtorek	Rudolfa b.	4 Josyfa
18 Środa	Bogumiła	5 Teodyła
19 Czwart.	Jerzego	6 Ewtychja
20 Piątek	Wiktora	7 Hryhorja
21 Sobota	Anzelma ☿	8 Irydjona
22 Niedz.	3. Sotera m.	9 2. Myronos.
23 Poniedz.	Wojciecha	10 Terentja
24 Wtorek	Fidelisa	11 Antypy
25 Środa	Marka Ew.	12 Wasylja
26 Czwart.	M. B. D. Rady	13 Artemona
27 Piątek	Teofila	14 Martyny
28 Sobota	Pawła od Krz.	15 Arystar.
29 Niedz.	4. Piotra ☿	16 3. Rozsław.
30 Poniedz.	Katarzyny	17 Symeona

**ZAKŁAD ARTYSTYCZ.
FOTOGRAFICZNY****JÓZEFA****NEIDRA****W KRAKOWIE, przy ulicy
KARMELICKIEJ L. 21.**

(Dom OO. Karmelitów)

przyjmuje zamówie-
nia na grupy zbior-
owe, zdjęcia do
legitymacyj i pa-
szportów, portrety
aż do naturalnej
wielkości.Na żądanie fotogra-
fje à la minut.

Ceny niskie.

Gwarancja za wy-
konanie najlepsze.**HERBATA** oraz wszelkie towary kolonjalne**M. JAWORNICKI****KRAKÓW, RYNEK GŁÓWNY 44. — Filje: Długa 82, Podgórze Rynek 13.**

K
A
W
Y

POLECA CZĘŚCIOWO I HURTOWNIE

Wojciech OLSZOWSKI
W KRAKOWIE, MAŁY RYNEK
Róg ul. Szpitalnej

prawdziwe angielskie, CEJLON — surowe i palone we własnej
HIGJENICZNEJ PALARNI zapomocą gorącego powietrza.

N O T A T K I:

Dla cierpiących na nogi każdego rodzaju, jak stężenia żył, napuchnięcia, słabe nogi w stawach, wytknięcia, reumatyzm itp. **Pończochy gumowe**

POLECA

LUDWIK KNAPIŃSKI

Kraków, ul. Mikołajska 7. — Nr. Telefonu 105-05.

Wytwórnia Sygnałów i Urządzeń Kolejowych Spółka Akcyjna Kraków XX. ul. Cystersów 16.

Wykonuje urządzenia do zabezpieczenia ruchu pociągów, w szczególności stawidła, sygnały i wskaźniki stosowane w kolejnictwie, napędy sygnałowe i zwrotnicowe, przyrządy wyrównawcze, wykolejnice, hamulce sankowe, zamki do zwrotnic, przesuwaki wagonowe i tablice ostrzegawcze.

Maj

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Wtorek	Filipa i Jak.	18 Joana
2 Środa	Zygmunta	19 Pafnucja
3 Czwart.	Król. Kor. P.	20 Teodora
4 Piątek	Florjana m.	21 Januarja
5 Sobota	Piusa V.	22 Teodora
6 Niedz.	5. Jana ☿	23 4. O Samar.
7 Poniedz.	Krzyż. d.	24 Sawy m.
8 Wtorek	Krzyż. d., S.	25 Marka ap.
9 Środa	Krzyż d., G.	26 Wasylija
10 Czwart.	Wnieb. P.	27 Symeona
11 Piątek	Mamerta	28 9 mucz.
12 Sobota	Pankracego	29 Jazona
13 Niedz.	6. Serwac. ☉	30 5. Slipor. J.
14 Poniedz.	Bonifacego	1 Traw. Jar.
15 Wtorek	Zofji wd.	2 Atanazja
16 Środa	Jana Nep.	3 Tymoteja
17 Czwart.	Paschalisa	4 Wozn. H.
18 Piątek	Feliksa	5 Iryny
19 Sobota	Celestyna	6 Jowa mnog.
20 Niedz.	Zielone św.	7 6. Ś. Ot. S.
21 Poniedz.	Pon. Ziel. Ś. ☉	8 Joana Boh.
22 Wtorek	Heleny	9 Isaji pr.
23 Środa	Dezyderjusza	10 Symeona
24 Czwart.	Joanny wd.	11 Mokja
25 Piątek	Grzegorza	12 Epifanji
26 Sobota	Filipa	13 Hłykerji
27 Niedz.	1. Trójcy św.	14 Sosz. Ś. D.
28 Poniedz.	Augustyna ☿	15 Preśw. Tr.
29 Wtorek	Marji Magd.	16 Teodora
30 Środa	Ferd., Feliksa	17 Andronika
31 Czwart.	Boże Ciało	18 Teodota

Fabryka

Kabli

Spółka Akcyjna

Kraków-

Płaszów

Telefon Nr. 152-70

„AUTO-AERO”

Specjalna wytwórnia chłodnic

CZESŁAW PATRYN

KRAKÓW, UL. PAWIA 10.

Wykonuje chłodnice nowe, modernizuje stare osobowe, wyrabia nowe do aut ciężarowych, pługów motorowych, gatrów, aeroplanów, błotniki do aut. WŁASNA NIKLOWNIA: chromuje, nikluje, srebrzy, miedziuje oraz wykonuje wszelkie roboty wchodzące w zakres galwanotechniki.

Koniaki kuracyjne, rummy i araki angielskie

Poleca hurtownie i częściowo

Wojciech OLSZOWSKI

**W Krakowie,
MAŁY RYNEK**

za jakość i czystość ręczy się

NOTATKI:

GOTUJ

i piecz na

GAZIE

Maszyzny do pisania, nowe i używane

Przybory do maszyn. — Najtańsze źródło.
Przepisywanie — powielanie maszynowe.
Tłumaczenia. — Kursy pisania na maszy-
nach. — Warunki przystępne. — — — —

„MASZYNOPOL“

Kraków, ulica Jagiellońska L. 7, I. p. (róg ulicy Szewskiej).

Czerwiec

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Piątek	Jakóba b. w.	19 Patrykja
2 Sobota	Marcelina	20 Tałaleja
3 Niedz.	2. Erazma	21 Ws. Św.
4 Poniedz.	Franciszka ③	22 Wasylska
5 Wtorek	Bonifacego	23 Mychajła
6 Środa	Norberta b.	24 Symeona
7 Czwart.	Roberta Op.	25 N. Euchar.
8 Piątek	Medarda	26 Karpa
9 Sobota	Felicjana	27 Teraponta
10 Niedz.	3. Małgorzaty	28 Nykity
11 Poniedz.	Barnaby Ap.	29 Teodozji
12 Wtorek	Jana, Onufr. ④	30 Isakja
13 Środa	Antoniego z P.	31 Jermeja
14 Czwart.	Bazylego	1 Czer. J.
15 Piątek	Wita m. i M.	2 Nikifora
16 Sobota	Benona b.	3 Łukiljana
17 Niedz.	4. Jolanty	4 Mitrofana
18 Poniedz.	Marka i Marc.	5 Doroteja
19 Wtorek	Gerwaz. i Pr.	6 Wisarjona
20 Środa	Sylwerjusza ⑤	7 Teodota
21 Czwart.	Alojzego G.	8 Teodora
22 Piątek	Paulina	9 Kiryła
23 Sobota	Agrypiny p.	10 Tymoteja
24 Niedz.	5. Nar. Ś. Jana	11 Wartoł.
25 Poniedz.	Łucji m.	12 Onufrja
26 Wtorek	Jana i P.	13 Akiliny
27 Środa	Władysława ⑥	14 Jelyseja
28 Czwart.	Ireneusza	15 Amosa
29 Piątek	Piotra i P.	16 Tychona
30 Sobota	Lucyny	17 Manuila

STANISŁAW POLEWKA PRACOWNIA ŚLUSARSKA

Kraków
św. Tomasza 9

wykonuje roboty bu-
dowlane, jak kucie
okien i drzwi.

Balustrady, balkony,
drzwi, okna, żelazne
kratki, ogrodzenia i t. p.

Zamówienia usku-
tecznia szybko
i dokładnie
w miejscu
i na prowincji.

WODY MINERALNE

ZNANE OD PÓŁ WIEKU

WYROBY
FIRMY

K. RZĄCA i CHMURSKI

SYNTETYCZNE

KRAKÓW

św. GERTRUDY 4.

POLECAJĄ NAJPOWAŻNIEJSI LEKARZE

W MIEJSCE WÓD MINERALNYCH ZAGRANICZNYCH.

Mączki i kaszki różnego rodzaju

dla dzieci i starców
poleca hurtownie i częściowo

Wojciech OLSZOWSKI **W KRAKOWIE**
MAŁY RYNEK.

NOTATKI:

Narzędzia:

lekarskie, weterynaryjne i dentystyczne. — **MEBLE:** do gabinetów lekarskich i sal operacyjnych najlepszych fabrykatów poleca i przyjmuje do ostrzenia, napraw i niklowania.

LUDWIK KNAPIŃSKI

KRAKÓW, ULICA MIKOŁAJSKA 7. — TELEFON Nr. 105-05.

Roman Wibiral

Handel towarów kolonialnych, delikatesów i win oraz

RESTAURACJA.

Kraków, ulica Grodzka L. 37. — Telefon Nr. 115-49.

Lipiec

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Niedz.	6. Teodoryka	18 Łeontja
2 Poniedz.	Naw. NMP.	19 Judy ap.
3 Wtorek	Anatola ☿	20 Metodja
4 Środa	Józefa K.	21 Juljana
5 Czwart.	Antoniego	22 Jewsebj
6 Piątek	Dominiki	23 Ahrypiny
7 Sobota	Cyryla i M.	24 Rożd. ś. J.
8 Niedz.	7. Elżbiety	25 Fewronji
9 Poniedz.	Weroniki	26 Dawida
10 Wtorek	Amelji	27 Samsona
11 Środa	Piusa ☿	28 Kira i J.
12 Czwart.	Jana Gw.	29 Petra i P.
13 Piątek	Małgorzaty	30 Sob. 12 Ap.
14 Sobota	Bonawent.	1 Lip. K. i D.
15 Niedz.	8. Rozesł. ś. A.	2 Pol. R. P. B.
16 Poniedz.	NMP. Szk.	3 Jakynfta
17 Wtorek	Aleksego	4 Andreja
18 Środa	Szymona	5 Atanazja
19 Czwart.	Winc. à P. ☿	6 Łukja
20 Piątek	Czesława	7 Tomy i Ak.
21 Sobota	Praksedy	8 Prokopja
22 Niedz.	9. Bolesława	9 Pankratja
23 Poniedz.	Apolinarego	10 Antonja
24 Wtorek	Kunegundy	11 Jewfymji
25 Środa	Jakóba	12 Prokła
26 Czwart.	Anny ☿	13 Hawryła
27 Piątek	Natalji m.	14 Akyły
28 Sobota	Innocent.	15 Wołodym.
29 Niedz.	10. Marty	16 Atynogena
30 Poniedz.	Julity	17 Maryny
31 Wtorek	Ignacego L.	18 Jemiłjana

Peltan

Spółdzielnia
handlowo-
komisowa
skór

Sp. z o. o.

Kraków

Starowiślna 28

Telef. 108-30.

dostarcza najlepsze skóry
zagraniczne i krajowe, a to:
wierzchnie, podeszwowe
i pasowe. — Reprezentacja
Garbarni „Tanzer“ Lwów.

BAZAR KRAJOWY

Stanisława JAWORSKA
Kraków, ulica Sławkowska L. 1.

Poleca: Makaty Buczackie, Kilimy, Paślaki łowickie,
Leźniki huculskie i Ceramika, Tkaniny ludowe, Wy-
roby Koszykarskie i Zakopiańskie, Rzeźby, Pantofle,
Serdaczki, Pamiątki z Krakowa, Skrzynie, Wstążki,
Chustki, Ceramika krakowska. Lokal otwarty bez
przerwy. Zwiedzanie BAZARU KRAJOWEGO nie
obowiązuje do kupna. — — — — —

Miód kuracyjny czysto pszczelny

poleca hurtownie i częściowo

skład towarów kolonjalnych i delikatesów

Wojciech OLSZOWSKI w Krakowie
Mały Rynek.

NOTATKI:

Nie masz GAZU —
 dlatego?

MAŁOPOLSKA SPÓŁKA ROLNA
SPÓŁKA Z OGR. ODPOW.
KRAKÓW, ul. św. Tomasza 19 (róg ul. Florjańskiej)

Telefon 109-99. Adr. telegr.: Skarolna Kraków.

dostarcza ziemiopłody, nawozy sztuczne, węgiel maszyny i narzędzia rolnicze. — Zakupuje wszelkie zboża i okopowe.

Sierpień

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Środa	Piotra Ap.	19 Makrymy
2 Czwart.	NMP. An. ☼	20 Iłji pr.
3 Piątek	Znal. r. Ś. S.	21 Symeona
4 Sobota	Dominika	22 Marji M.
5 Niedz.	11. NMP. Śn.	23 Trofyma
6 Poniedz.	Prz. Pańskie	24 Chrystyny
7 Wtorek	Kajetana w.	25 U. ś. Anny
8 Środa	Cyrjaka	26 Jermołaja
9 Czwart.	Romana	27 Pantalej.
10 Piątek	Wawrzyńca ☼	28 Prohora
11 Sobota	Zuzanny i D.	29 Kałynyka
12 Niedz.	12. Klary p.	30 Syły ap.
13 Poniedz.	Hipolita	31 Ewdokima
14 Wtorek	Euzebjusza	1 Serp. 7 m.
15 Środa	Wnieb. NMP.	2 Stefana
16 Czwart.	Rocha	3 Isakja
17 Piątek	Jacka w.	4 7 Otr. w E.
18 Sobota	Włodzim. ☼	5 Jewsych.
19 Niedz.	13. Juljusza	6 Preobr. H.
20 Poniedz.	Bernarda Op.	7 Demetja
21 Wtorek	Joanny wd.	8 Emyłjana
22 Środa	Tymoteusza	9 Mateja ap.
23 Czwart.	Filipa	10 Ławrentja
24 Piątek	Bartłomieja ☼	11 Jewpła
25 Sobota	Ludwika	12 Fotja
26 Niedz.	14. NMP. Jasn.	13 Maksyma
27 Poniedz.	Prz. r. Ś. K.	14 Micheja
28 Wtorek	Augustyna b.	15 U. Pr. B.
29 Środa	Ścięcie Ś. J.	16 Per. O. H.
30 Czwart.	Róży Lim.	17 Mirona
31 Piątek	Rajmunda ☼	18 Flora i Ł.

●●●●●●●●
ŻEGLUGA
POLSKA

S. A.

Kraków
Rynek gł. 19
II. p. Telef. 104-62.

Zastępstwo
 Jaworznickich Komu-
 nalnych Kopalń Wę-
 gla Jaworzno i Sosno-
 wieckiego Towarzystwa
 Kopalń Węgla i Zakła-
 dów Hutn. Sosnowiec.

Dostarcza hurt. i detajl.

WĘGIEL

JAWORZNICKI
i DĄBROWIECKI
po cenach
bezkonkurencyjnych

Dla Klasztorów, Instytucyj
 i Zrzeszeń specjalne rabaty
 i ulgi w splatach.

Najlepsze gatunki kaw i herbat, towary
 kolonjalne i delikatesy, wina, wódki,
 koniaki i rumy.

Własna chłodnia maszynowa. — Własna palarnia kawy.

A. Hawełka
Kraków.

WINA

WĘGIEJSKIE, AUSTRIACKIE, FRANCUSKIE
BIAŁE I CZERWONE, HISZPAŃSKIE, WŁO-
SKIE oraz WĘGIEJSKIE MSZALNE po naj-
tańszych cenach, poleca:

WOJCIECH OLSZOWSKI

W KRAKOWIE — MAŁY RYNEK

Za jakość i prawdziwość pochodzenia ręczy się.

NOTATKI:

Paski przepuklinowe i opaski brzuszne

wszelkiego rodzaju — poleca i wykonuje według wskazówek WP. Lekarzy
Ludwik Knapiński, Kraków, Mikołajska 7, tel. 10505

FUTRA

STANISŁAWA BIELECKIEGO SYN

Kraków, ulica Poselska 15 — telefon Nr. 144-24

Poleca FUTRA w wielkim wyborze.

Wszelkie przeróbki w zakresie kuśnierstwa wchodzące.

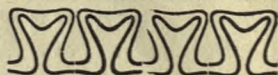
Ceny niskie.

Wykonanie solidne.

Ceny niskie.

Wrzesień

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Sobota	Bronisławy	19 Andreja
2 Niedz.	15. Stefana Kr.	20 Samuila
3 Poniedz.	Szymona	21 Tadeja ap.
4 Wtorek	Rozalji i R.	22 Ahaftona
5 Środa	Wawrzyńca	23 Łupa m.
6 Czwart.	Zacharjasza	24 Ewtychja
7 Piątek	Reginy m.	25 Warołom.
8 Sobota	Narodz. NMP.	26 Adrijana
9 Niedz.	16. Gorgonj. ☉	27 Pimena
10 Poniedz.	Mikołaja z T.	28 Mojseja
11 Wtorek	Prota i Jacka	29 U. H. ś. J.
12 Środa	Imienia Marji	30 Aleksand.
13 Czwart.	Filipa	31 P. p. Pr. B.
14 Piątek	Podw. ś. Krz.	1 Wer. Sym.
15 Sobota	Nikodema	2 Mamanta
16 Niedz.	17. Kornela ☿	3 Antyma
17 Poniedz.	Lamberta	4 Wawyły
18 Wtorek	Józefa z K.	5 Zachar.
19 Środa	Suchy dz. J.	6 W. cz. M.
20 Czwart.	Eustachego	7 Sozanta
21 Piątek	Suchy dz. M.	8 Rożd. P. B.
22 Sobota	Suchy dz. T.	9 Joakima
23 Niedz.	18. Tekli p. ☽	10 Minodory
24 Poniedz.	NMP. od w.	11 Teodory
25 Wtorek	Aurelji	12 Awtonom.
26 Środa	Cyrjaka	13 Kornyla
27 Czwart.	Kosmy i D.	14 Wozd. ś. K.
28 Piątek	Wacława	15 Nykity
29 Sobota	Michała A.	16 Jewfymji
30 Niedz.	19. Hieron ☿	17 Sofji

Skrzypce

skorygowane do użytku
szkolnego i koncertów.

STRUNY

z najlepszych fabryk

poleca

Pracownia

instrumentów muzycznych

JÓZEFA

ZAJĄCA

KRAKÓW

ul. Florjańska 21

I. piętro

Wszelkie naprawy usku-
tecznia po cenach konku-
rencyjnych. — Praca bardzo
staranna.

**Instrumenta dęte z fa-
bryki Bohland & Fuchs**

na składzie w wielkim
wyborze.

KRAKOWSKA OLEJARNIA

Ska z ogr. por.

Adr. telegr.: Olejarnia, Kraków.

Kraków XXII, ul. Podskale 5.

Telefon 145-04.

Wyrób pokostu czysto
lnianego i oleju lnianego
oraz oleju do świecenia.

KOMPOTY w PUSZKACH i OWOCE SUSZONE
na kompoty t.j. morele, jabłka, gruszki i śliwki

poleca hurtownie i częściowo

WOJCIECH OLSZOWSKI
W KRAKOWIE, MAŁY RYNEK

NOTATKI:

GAZ **SZYBKO**
 TANIO
 CZYSTO

Najlepsze i najtańsze źródło!

Skrzypce szkolne i koncertowe od 15 do 60 zł. Mandoliny i gitary włoskie od 20 do 60 zł. Kornety 90 zł. Harmonje ręczne od 30 do 150 zł. Wszelkie inne instrumenty i przybory muzyczne wysyła za pobraniem

M. TAFFETA Nast., Kraków, ulica Szpitalna L. 8.

Październik

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Poniedz.	Jana z Dukli	18 Jewmena
2 Wtorek	Aniołów Str.	19 Trofyma
3 Środa	Teresy od D.	20 Eustachja
4 Czwart.	Franciszka	21 Kondrata
5 Piątek	Placyda m.	22 Foki
6 Sobota	Brunona w.	23 Zacz. J. K.
7 Niedz.	20. M. B. Róż.	24 Tekły
8 Poniedz.	Brygidy	25 Jewfroz.
9 Wtorek	Dionizego	26 Joana B.
10 Środa	Franciszka	27 Kałystrata
11 Czwart.	Placydy p.	28 Charytona
12 Piątek	Maksymiljana	29 Kirjaka
13 Sobota	Edwarda	30 Hryhorja
14 Niedz.	21. Kaliksta p.	1 Żowteń.
15 Poniedz.	Teresy	2 Kyprjana
16 Wtorek	Gawła	3 Djonyjsja
17 Środa	Jadwigi wd.	4 Jerofteja
18 Czwart.	Lukasza	5 Charytyny
19 Piątek	Piotra z Alk.	6 Tomy ap.
20 Sobota	Jana Kant.	7 Serchja
21 Niedz.	22. Urszuli m.	8 Pelagji
22 Poniedz.	Korduli	9 Jakowa
23 Wtorek	Seweryna	10 Jewłapja
24 Środa	Rafała Arch.	11 Fyłypa
25 Czwart.	Kryspina	12 Tarasa
26 Piątek	Ewarysta m.	13 Karpa
27 Sobota	J. Chr. Króla	14 Paraskaw.
28 Niedz.	23. Szymona	15 Jewtymja
29 Poniedz.	Narcyza	16 Lonhyna
30 Wtorek	Edmunda	17 Osji
31 Środa	Wig., Lucylli	18 Łuki jew.

**ZAKŁAD
REPRODUKCJI
FOTOTECHNICZNEJ**

CYNKOGRAFJA

**STANISŁAW
WELANYK**

**Kraków
Ślawkowska I. 14**

Wykonuje wszelkie klisze do druku ilustracyj i książek naukowych w cynku, mosiądzu i miedzi. Specjalność klisze trój- i wielobarwne.

FUTRA

Wielki wybór skórek wszelkiego rodzaju. **FUTRA GOTOWE DAMSKIE I MĘSKIE**

MICHAŁ FISCHGRUND

Kraków, Grodzka 65. — Tel. 147-42.

Wykonuje wszelkie roboty kuśnierskie według najnowszych żurnali zagranicznych. — Ceny niskie. — Obsługa rzetelna. Przyjmuje futra do przechowania przez lato.

Likiery francuskie, holenderskie i krajowe

wysyła po najtańszych cenach hurtownie i częściowo

Wojciech Olszowski

w Krakowie — Mały Rynek

NOTATKI:

POŃCZOCHY GUMOWE

dla cierpiących na nogi każdego rodzaju jak: stężenia żył, napuchnięcia, słabe nogi w stawach, wytknięcia — reumatyzm i t. p. poleca:

LUDWIK KNAPIŃSKI KRAKÓW, MIKOŁAJSKA 7 — Tel. 105-05

Bracia Panzer

Kraków, ul. Dietla 36
Telefon 122-93.

Skład szkła

taflowego, dachowego, orna-
mentowego, lustrowego i luster.

Listopad

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Czwart.	Wsz. Święt.	19 Joila pr.
2 Piątek	Dzień Zad.	20 Artemja
3 Sobota	Huberta b.	21 Harjona
4 Niedz.	24. Karola B.	22 Awerkja
5 Poniedz.	Zacharjasza	23 Jakowa
6 Wtorek	Leonarda	24 Arety
7 Środa	Nikandra ☉	25 Markjana
8 Czwart.	Gotfryda i M.	26 Dymitrja
9 Piątek	Teodora	27 Nestora
10 Sobota	Andrzeja z A.	28 Paraskawji
11 Niedz.	25. Marcina	29 Anastazji
12 Poniedz.	5-ciu Braci m.	30 Zynowja
13 Wtorek	Stanisława K.	31 Stachja
14 Środa	Józafata m. ☽	1 Padołyst.
15 Czwart.	Leopolda	2 Akindyna
16 Piątek	Edmunda b.	3 Akep. J.
17 Sobota	Grzegorza	4 Joannyka
18 Niedz.	26. Odon	5 Hałakt.
19 Poniedz.	Elżbiety wd.	6 Pawła
20 Wtorek	Feliksa	7 Jeronima
21 Środa	Of. NMP. A. ☿	8 Mychajła
22 Czwart.	Cecylji	9 Onysyfora
23 Piątek	Klemensa	10 Erasta
24 Sobota	Jana od K.	11 Miny
25 Niedz.	27. Katarzyny	12 Josafata
26 Poniedz.	Konrada	13 Joana Zł.
27 Wtorek	Walerjana	14 Fyłypa
28 Środa	Zdzisławy	15 Hurja
29 Czwart.	Saturnina ☿	16 Matea
30 Piątek	Andrzeja	17 Hryhorja

**FABRYKA
WĘDLIN**

**JÓZEFA
PLUTECKIEGO**

**Kraków
Topolowa 24**

Telefon 114-15.

**Filje: Sienna 2
Rakowicka 11**

**poleca najprzed-
niejsze wędliny
własnego wyrobu.**

KAWA

oraz wszelkie towary kolonialne

M. JAWORNICKI

Kraków, Rynek Gł. 44. -- Filje: Długa 82 -- Podgórze, Rynek 13.

Jednorazowa próba przekona każdego o jakości!!!

Wszelkie artykuły wchodzące w zakres handlu towarów mącznych,
kolonialnych i delikatesów — po przystępnych cenach poleca

WOJCIECH OLSZOWSKI

KRAKÓW — MAŁY RYNEK (róg ulicy Szpitalnej)

UWAGA! Codziennie świeżo palone kawy. Za jakość,
czystość i prawdziwość pochodzenia ręczy się.

NOTATKI:

OGRZEWAJ ▲▲▲▲▲▲▲▲
▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲ GAZEM

Wytworne pierniki

są już dzisiaj ulubionym przysmakiem wszystkich znawców

Fabryka pierników młodych **Antoni Rothe, Kraków, Sławkowska 20. Rok zał. 1879.****„ANTONETKI”****Grudzień**

Dnie	Kalendarz rzymsko-katolicki	Kalendarz grecko-katolicki
1 Sobota	Eligjusza	18 Płatona
2 Niedz.	1 ad. Bibjanny	19 Awdija
3 Poniedz.	Franciszka	20 Hryhorja
4 Wtorek	Barbary m.	21 Wch. w Ch.
5 Środa	Suchy d. An.	22 Fylymon.
6 Czwart.	Mikołaja b. ☉	23 Amfyołoch.
7 Piątek	Suchy d., Am.	24 Kateryny
8 Sobota	Niep. P. NMP.	25 Klymenta
9 Niedz.	2 ad. W.	26 Ałypja
10 Poniedz.	NMP. Loret.	27 Jakowa
11 Wtorek	Damazego	28 Stefana
12 Środa	Suchy d., A.	29 Paramona
13 Czwart.	Łucji p. m. ☽	30 Andreja
14 Piątek	Spirydjona	1 Hrud. N.
15 Sobota	Walerjana	2 Awakuma
16 Niedz.	3 adw., Euz.	3 Sofonja
17 Poniedz.	Łazarza	4 Warwary
18 Wtorek	Ocz. NMP.	5 Sawy ap.
19 Środa	Suchy d., T.	6 Nykołaja
20 Czwart.	Teofila ☉	7 Amwroja
21 Piątek	Suchy d., T.	8 Patapja
22 Sobota	Zenona	9 N. Z. P. B.
23 Niedz.	4 ad., Wikt.	10 Miny
24 Poniedz.	Wigilja, A i E.	11 Danyła
25 Wtorek	Boże Narodz.	12 Spirydona
26 Środa	Szczep. męcz.	13 Ewstratja
27 Czwart.	Jana Ap. i E.	14 Tyrsja
28 Piątek	Młodziank.	15 Elewterja
29 Sobota	Tomasza ☿	16 Aheja
30 Niedz.	Sabina	17 Danyła
31 Poniedz.	Sylwestra	18 Sewastjan.

Kupujcie**tylko****polską
porcelanę****Fabryka Porcelany
i WYROBÓW CERAM.
S. A. w Ćmielowie****Skład fabryczny****Kraków, Basztowa 17****Telefon 112-49.****HERBATA****oraz wszelkie towary kolonialne
M. JAWORNICKI, KRAKÓW****Rynek Gł. 44. -- Filje: Długa 82 -- Podgórze, Rynek 13.**

Konserwy jarzynowe, groszki, fasolki,
szparagi, pomidory, kalafiory i t. p.
poleca najtaniej

WOJCIECH OLSZOWSKI
w Krakowie, Mały Rynek.

N O T A T K I:

**PRACOWNIA ART. STOLARSKA
PIOTRA BORUCHOWSKIEGO**

KRAKÓW, ŚW. JANA 13

Wykonuje roboty budowlane i meblowe, stolarze tapicerskie,
oraz wszelkie naprawy mebli, solidnie, na czas i najtaniej.

NARZĘDZIA lekarskie, weterynaryjne i dentystyczne

Mebie do gabinetów lekarskich i sal operacyjnych najlepszych
fabrykatów — poleca i przyjmuje do ostrzenia, napraw i niklowania

Ludwik Knapieński Kraków, ul. Mikołajska 7, telefon 105-05.

Kalendarz żydowski.

STYCZEŃ.

1 Stycznia 14 Thebot 5694.

LUTY.

28 Lutego 13 Adar Post-Estery.

MARZEC.

1 Marca 14 Adar Purim.

31 Marca 15 Nisan 1 d. Wielkan.

KWIECIEŃ.

1 Kwietnia 16 Nisan 2 d. Wielk.

6 Kwietnia 21 Nisan 7 d. Wielk.

7 Kwietnia 22 Nisan 8 d. Wielk.

MAJ.

3 Maja 18 Ijar Lag-Beomer.

20 Maja 6 Sywan 1 d. Ziel. Św.

21 Maja 7 Sywan 2 d. Ziel. Św.

LIPIEC.

1 Lipca 18 Thamus P. zd. Św.

22 Lipca 10 Ab P. zb. Świątyni

WRZESIEŃ.

2 Września 22 Elul Selichot

10 Września 1 Tiszri N. R. 5695

11 Września 2 Tiszri 2 d. N. R.

12 Września 3 Tiszri Post Gd.

19 Września 10 Tiszri Sądny D.

24 Września 15 Tiszri 1 d. Kucz.

25 Września 16 Tiszri 2 d. Kucz.

30 Września 21 Tiszri św. Palm.

PAŹDZIERNIK.

1 Października 22 Tiszri. K. Kucz.

2 Października 23 iTszri.R. z Pr.

GRUDZIEŃ.

2 Grudnia 25 Kislew Chanuka

16 Grudnia 10 Thebot P. O. Jer.

Zaćmienia w roku 1934.

(Według czasu środkowo-europejskiego).

W roku 1934 nastąpią dwa zaćmienia słońca i dwa zaćmienia księżyca. Z tych widziane będzie w Europie tylko pierwsze zaćmienie księżyca i to tylko częściowo.

I. Częściowe zaćmienie księżyca dnia 30 stycznia. Wstępi księżyca do cienia o godzinie 17.01 wieczorem. Środek zaćmienia o godzinie 17.43 wieczorem. Występi księżyca z cienia o godzinie 18.24 wieczorem. Zaćmienie to widziane będzie w północn. zach. części Ameryki Północnej, na Półn. Morzu Lodowatym, w półn. części Oceanu Spokojnego, w Azji, Australji, na Oceanie Indyjskim, w Europie i Afryce.

II. Całkowite zaćmienie słońca dnia 13 i 14 lutego. Początek zaćmienia dnia 13 o godzinie 23.05 wieczorem. Początek największego zaćmienia dnia 14 o godz. 0.07 w nocy. Koniec największego zaćmienia dnia 14 o godzinie 3.10 rano. Koniec zaćmienia dnia 14 o godz. 4.11 rano. Zaćmienie to widziane będzie w wschodnich częściach Oceanu Indyjskiego, na Wyspach Sundajskich, w Australji (z wyjątkiem po-

łudn. części), na Oceanie Spokojnym i na północno-zachodnim wybrzeżu Półn. Ameryki.

III. Częściowe zaćmienie księżyca dnia 26 lipca. Wstępi księżyca do cienia o godzinie 11.54 przedpołudniem. Środek zaćmienia o godzinie 13.15 popołudniu. Występi księżyca z cienia o godzinie 14.36 popołudniu. Zaćmione będą 7/10 średnicy księżyca. Zaćmienie to widziane będzie w zach. częściach Półn. i Połudn. Ameryki, na Oceanie Spokojnym, na Połudn. Morzu Lodowatym, w Australji, na Indyjskim Oceanie, w Środk. i Wschodniej Azji.

IV. Pierścieniowate zaćmienie słońca dnia 10 sierpnia. Początek zaćmienia o godz. 6.51 rano. Początek największego zaćmienia o godzinie 8.21 przedpołudniem. Koniec największego zaćmienia o godzinie 11.03 przedpołudniem. Koniec zaćmienia o godzinie 12.24 popołudniu. Zaćmienie to widziane będzie w połudn. połowie Afryki, na południowo-wschodnim Oceanie Atlantyckim i na południowo-zachodnim Oceanie Indyjskim.

KALENDARZ MYŚLIWSKI

Czasy ochrony zwierzyny dla Małopolski.

(Ciemne pola oznaczają czas ochrony).

Rodzaj zwierzyny	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Paździer.	Listopad	Grudzień
Jelenie-byki, daniële-rogaćze	■	■	■	■	■	■	■	■	15		■	■
Sarny-koźły	■	■	■	■	15						■	■
Zające-szaraki	15	■	■	■	■	■	■	■	■	20		
Borsuki	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■		■
Wiewiórki	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Głuszcze-koguty	■	■	15		15	■	■	■	■	■	■	■
Cietrzewie-koguty						■	■	15				
Jarząbki		■	■	■	■	■	■	15				
Baźanty-koguty		■	■	■	■	■	■	■	■	■		
Kuropatwy	■	■	■	■	■	■	■	■			■	■
Przepiórki			■	■	■	■	■					
Słonki					15	■	■	15				
Bataljony						■	10					
Dzikie łabędzie i dzikie gęsi						■	15					
Dzikie kaczki (samice i młode) oraz inne ptactwo wodne i błotne			■	■	■	■	15					
Dzikie łabędzie i dzikie gęsi					15	■	■					
Dropie, dropie kamionki (strepety), dzikie gołębie, drozdy, kwiczoły, paszkoły		■	■	■	■	■	■	15				
Ptaki krukowate i drapieżne z wy- jątkiem jastrzębi gołębiarzy, kro- gulców, wron i srok		■	■	■	■	■	■	15				
Żubry, bobry, kozice, świstaki, sa- mice i cieleta: łosia, jelenia, daniela, sarny-kozy i żoźłeta, niedźwiedźce od niedźwiatek, głuszcze-kury, ba- żanty-kury, czarne bociany oraz w województwach: pomorskiem, polskim, warszawskim, łódz- kiem, kieleckiem, lubelskiem, kra- kowskiem, lwowskiem, tarnopol- skiem i stanisławowskiem cietrze- wie i kury.	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

FIRMA ISTNIEJE OD ROKU 1889

LAZAR FALLEK

KRAKÓW, SZEROKA 39. — TELEFON 106-94.

Fabryka kartonazy dla wszystkich gałęzi handlu i przemysłu

Tacki cukiernicze. — Bombonierki. — Pudełka i podkłady na torty. — Pudełka składane. — Pudełka na mucholapki kwadratowe. — Pudełka na baterje, płaskie i okrągłe. — Uszczelniacze do pomp. — Owijacze do jedwabiu. — Pudełka farmaceutyczne, kosmetyczne i t. p.

Wysyła do wszystkich miejscowości w kraju i odwrotnie. — Ceny przystępne. — Oferty na żądanie. — Wykonanie solidne i punktualne.

Kalendarzyk rybacki.

Czas ochrony.

- 1) Dla łososiów od 16 września do 15 marca;
- 2) dla troci od 16 września do 15 marca;
- 3) dla pstrągów od 16 września do 15 marca;
- 4) dla jaziów od 1 kwietnia do 31 maja;
- 5) dla lipieni od 1 marca do 31 maja;
- 6) dla głowaci od 16 marca do 15 maja;
- 7) dla świnek od 1 kwietnia do 15 maja;
- 8) dla wyrozubów od 1 kwietnia do 31 maja;
- 9) dla czopów od 1 kwietnia do 31 maja;
- 10) dla sandaczów od 16 kwietnia do 15 czerwca;
- 11) dla cyrt od 16 maja do 30 czerwca;
- 12) dla brzan i brzanek od 16 maja do 30 czerwca;
- 13) dla leszczów od 1 maja do 15 czerwca;
- 14) dla jesiotrów od 1 marca do 31 grudnia;
- 15) dla szczupaków od 1 marca do 15 kwietnia;
- 16) dla raków: a) dla samca od 1 października do 15 maja; b) dla samicy od 1 października do 31 lipca.

Nie mogą być sprzedawane, ani podawane w jadłodajniach: gatunki ryb

i raki, wyszczególnione pod pozycjami 1—16, podczas oznaczonych czasów ochrony, z wyjątkiem pierwszych trzech dni tychże.

Nadto nie mogą być sprzedawane ani podawane:

	jesiotry	niżej 100 ctm.
	łososie	50 "
	trocie	50 "
	sandacze	40 "
	głowacie	40 "
	wyrozuby	40 "
	węgorze	40 "
	czeczugi	30 "
	brzany	30 "
	leszcze	30 "
	jazie	25 "
	lipienie	25 "
	świnki	25 "
	klonki	20 "
	pstrągi	20 "
	cyrt	20 "
	brzanki	16 "
	czopy	16 "
	raki	8 "

Miara od początku głowy do końca płetwy ogonowej.

Czas ochronny nie jest jeszcze ustalony dla wszystkich ziem Rzpltej. Powyższy kalendarzyk obowiązuje dla Małopolski, dla ziem b. zaboru pruskiego są normy według dawnego ustawodawstwa niemieckiego, dla obszarów b. zaboru rosyjskiego niema jeszcze przepisów.

Taryfa pocztowa i telegraficzna.

Obrót miejscowy:

Listy zwykle prywatne do 20 gramów — 15 gr., ponad 20—100 gramów — 20 gr., ponad 100—250 gramów — 30 gr., ponad 250—500 gramów — 40 gr.

Kartki pocztowe — 10 groszy.

Kartki z widokami, zawierające w tekście nie więcej jak 5 wyrazów z życzeniami, pozdrowieniami itp. — 5 groszy.

Telegramy od wyrazu — 5 groszy, nadto zasadnicza opłata 25 groszy.

Obrót w kraju i do Gdańska:

Listy zwykle prywatne do 20 gramów 30 gr., ponad 20—100 gramów — 45 gr., ponad 100—250 gramów — 60 gr., ponad 250—500 gramów — 80 groszy.

Kartki pocztowe 20 groszy.

Kartki z widokami, zawierające w tekście nie więcej jak 5 wyrazów z życzeniami, pozdrowieniami itp. — 5 groszy.

Druki zwykle do wagi 25 gramów — 5 gr., ponad 25—50 gramów — 10 gr., ponad 50—100 gramów — 15 gr., ponad 100—250 gramów — 25 gr., ponad 250—500 gramów — 50 gr., ponad 500—1 kg. — 60 gr., ponad 1 kg. — 2 kg. — 70 groszy.

Papiery handlowe do 100 gramów — 15 gr., do 250 gramów — 25 gr., do 500 gramów — 50 gr., do 1 kg. — 60 groszy.

Próbki towarowe do wagi 100 gramów — 15 gr., do wagi 250 gramów — 25 gr., do wagi 500 gramów — 50 gr.

Opłaty dodatkowe: do przesyłek Poste-restante — 10 gr., za doręczenie ekspres — 80 gr., za polecenie (recepisem) — 60 gr., od przesyłek za pobraniem — 50 groszy.

Przekazy pocztowe, pobraniowe i zleceniowe: do 10 zł. opłata 20 gr., ponad 10—20 zł. opłata 35 gr., ponad 20—50 zł. opłata 50 gr., ponad 50—100 zł. opłata 70 gr., ponad 100—250 zł. opłata 95 gr., ponad 250—500 zł. opłata zł. 1.35, ponad 500—750 zł. opłata zł. 1.80, ponad 750—1000 zł. opłata zł. 2.20.

Telegramy zwykle od wyrazu — 15 gr., nadto opłata zasadnicza — 50 gr. — Telegramy pilne (D) od wyrazu — 30 gr., nadto opłata zasadnicza — 50 gr. Telegramy listowe (L. T.) od wyrazu — 5 gr., najmniej 20 wyrazów opłata wynosi 1 zł.

TARYFA PACZEK POCZTOWYCH.

Strefa		1	2	3	4
WAGA		do 100 km.	ponad 100 do 300 km.	ponad 300 do 600 km.	ponad 600 km.
do	1 kg.	—,50	—,60	—,60	—,60
ponad	1—3 „	—,70	1.—	1.30	1.60
	3—5 „	1.—	1.50	2.—	2.50
	5—10 „	1.50	2.50	3.50	4.—
	10—15 „	2.—	3.50	5.—	6.—
	15—20 „	2.50	4.50	6.50	8.—

Dopłaty: za pobranie — 50 groszy, za Poste-restante — 50 gr.

Paczki do pol. Urzędu poczt. w Gdańsku do 1 kg. zł. 1.—, do 5 kg. zł. 2.—, do 10 kg. zł. 3.—, do 15 kg. zł. 5.—, do 20 kg. zł. 6.

PACZKI ŻYWNOŚCIOWE W KRAJU.

W A G A		O P Ł A T A	
		do 100 km	ponad 100 km
		groszy	groszy
do	5 kg.	50	100
ponad	5—6 kg.	60	120
„	6—7 kg.	70	140
„	7—8 kg.	80	160
„	8—9 kg.	90	180
„	9—10 kg.	100	200

OBRÓT ZAGRANICZNY:

Do Austrii, Czech, Rumunji i Węgier:

Listy zwykle do wagi 20 gramów — 50 gr., za każde dalsze 20 gramów — 30 groszy.

Kartki pocztowe 30 groszy.

Do wszystkich innych państw:

Listy zwykle do wagi 20 gramów — 60 gr., za każde dalsze 20 gramów — 30 groszy.

Kartki pocztowe 35 groszy.

Druki za każde 50 gramów — 10 groszy, dopuszczalne do 2 kg.

Papiery handlowe i próbki towarowe za każde 50 gramów — 10 gr. najmniej 30 groszy.

OPLATY STEMPLOWE.

Rachunki (lub odpisy tychże) od każdych 50 zł. — 10 gr., nie przewyższające zł. 20. — wolne od opłaty stempłowej.

Pokwitowania odbioru pieniędzy, papierów wartościowych i innych przedmiotów — 25 gr., nie przewyż-

szające zł. 50 wolne od opłaty stempłowej.

Weksle przy sumie weksłowej do 50 zł. — 20 gr., przy sumie weksłowej do 100 zł. — 30 gr., od każdych dalszych 100 zł. opłata — 30 gr., przy sumie weksłowej do 1000 zł. — 3 zł., przy sumie weksłowej przewyższającej 1000 zł. od każdego pełnego lub zaczętego tysiąca sumy weksłowej po 3 złote.

Weksle in blanco (bez wymien. sumy) — 30 złotych.

Podania do państwowych władz i urzędów — 3 złote.

Pełnomocnictwa, jeżeli upoważnia do odbioru kwoty 100 zł. wolne od opłaty stempłowej. Do odbioru ponad 100—1000 zł. — 1 zł., do odbioru ponad 1000 zł. opłata 3 zł.

Miary.

MIARY DŁUGOŚCI.

a) metryczne:

Metr (*m*) = 10 dm = 100 cm = 1000 mm

Kilometr (*km*) = 1000 m

Decymetr (*dm*) = 0.1 m

Centymetr (*cm*) = 0.01 m

Milimetr (*mm*) = 0.001 m

b) niemetryczne:

Mila geograficzna = 7420.4 m

Mila morska = 1852 m

Yard = 3 stopy ang. = 36 cali = 91'43992 cm

Mila angielska = 1609 m

Sążeń austriacki = 6 stóp austr. = 72 cali = 1'8965 m

Toise = 6 stóp franc. = 72 cali = 72'12 linij = 1'94909 m

Sążeń polski = 3 łokcie = 6 stóp = 1'728 m

Mila polska = 8534 m

Sążeń rosyjski = 3 arszyny = 2'1336 metrów.

Wiorsta = 500 sążni = 1066'8 m

MIARY POWIERZCHNI.

a) metryczne:

Metr kwadratowy (*m*²) = 100 dm² = 10.000 cm² = 1.000.000.000 mm²

Ar (*a*) = 100 m²

Hektar (*ha*) = 100 a = 10.000 m²

Kilometr kw. (*km*²) = 1.000.000 m²

b) niemetryczne:

Morg austriacki = 57'546 a

Morg pruski = 25'532 a

Akr angielski = 40'569 a

Morg polski = 55'987 a

Dziesięcina = 109'25 a

Włoka = 30 morg = 16 ha = 79'61 a

MIARY OBJĘTOŚCI.

a) metryczne:

Metr sześcienny (*m*³) = 1000 dm³ = 1.000.000 cm³ = 1.000.000.000 mm³

b) niemetryczne:

Litr (*l*) = 1.000027 dm³

Hektolitr (*hl*) = 100 l

Gallon amerykański = 3'7854 l

Gallon angielski = 4'5435 l

Korzec = 32 garnców = 128 l

Garniec = 4 l

Beczka rosyjs. = 40 wiader = 491'96 l

MIARY MASY

a) metryczne:

Kilogram (*kg*) = 100 dkg — 1000 gr.

Tonna (*t*) = 1000 kg

Cetnar metryczny (*q*) = 100 kg

Dekagram (*dkg*) = 0'01 kg

Gram (*g*) = 0'001 kg

Decygram (*dg*) = 0'1 g

Centygram (*cg*) = 0'01 g

Miligram (*mg*) = 0'001 g

b) niemetryczne:

Funt angielski = 16 uncjy = 7000 gramów = 453'5926 g

Funt austriacki = 560'01 g

Funt polski = 32 łutów = 405'5 g

Funt pruski = 467'711 g

Funt rosyjski = 1/40 puda = 409'511 gramów.

Karat holenderski = 0'2051 g

„LOT“ Polskie linie lotnicze.

Pasażerskie aeroplany kursują w Polsce na następujących liniach:

z	do	via	Odległość km.	z	do	via	Odległość km.
BYDGOSZCZ	Katowice	Warszawa	538	LWÓW	Bydgoszcz	Warszawa	622
	Kraków	Warszawa, Katowice	617		Katowice	Warszawa	656
	Lwów	Warszawa	622		Kraków	Warszawa, Katowice	735
	Poznań	Warszawa	565		Poznań	Warszawa	683
	Warszawa		252		Warszawa		370
	Gdańsk				Gdańsk		
	(Danzig)	Warszawa	571		(Danzig)	Warszawa	689
	Brno	Warszawa, Katowice	775		Brno	Warszawa, Katowice	893
	Wien	Warszawa, Katowice	868		Wien	Warszawa	986
	Bucuresti	Warszawa	1466		Bucuresti		844
	Galati	Warszawa	1260		Galati		688
KATOWICE	Bydgoszcz	Warszawa	538	POZNAŃ	Bydgoszcz	Warszawa	565
	Kraków		79		Katowice	Warszawa	599
	Lwów	Warszawa	656		Kraków	Warszawa, Katowice	678
	Poznań	Warszawa	599		Lwów	Warszawa	683
	Warszawa		286		Warszawa		313
	Gdańsk				Gdańsk		
	(Danzig)	Warszawa	605		(Danzig)	Warszawa	632
	Brno		237		Brno	Warszawa, Katowice	836
	Wien		330		Wien	Warszawa, Katowice	929
	Bucuresti	Warszawa	1500		Bucuresti	Warszawa	1527
	Galati	Warszawa	1294		Galati	Warszawa	1321
KRAKÓW	Bydgoszcz	Katowice, Warszawa	617	WARSZAWA	Bydgoszcz		252
	Katowice		79		Katowice		286
	Lwów	Katowice, Warszawa	735		Kraków	Katowice	365
	Poznań	Katowice, Warszawa	678		Lwów		370
	Warszawa	Katowice	365		Poznań		313
	Gdańsk				Gdańsk		
	(Danzig)	Katowice, Warszawa	681		(Danzig)		319
	Brno	Katowice	316		Brno	Katowice	523
	Wien	Katowice	409		Wien	Katowice	616
	Bucuresti	Katowice, Warszawa	1579		Bucuresti		1214
	Galati	Katowice, Warszawa	1373		Galati		1327
GDAŃSK (DANZIG)	Bydgoszcz	Warszawa	571	GDAŃSK (DANZIG)	Warszawa		319
	Katowice	Warszawa	605		Brno	Warszawa, Katowice	842
	Kraków	Warszawa, Katowice	684		Wien	Warszawa, Katowice	935
	Lwów	Warszawa	689		Bucuresti	Warszawa	1533
	Poznań	Warszawa	632		Galati	Warszawa	1327

Rozkład jazdy (który się zmienia co kwartał) jest ogłoszony w P. L. L. „LOT“, Kraków, Szpitalna 32. Telefon 132-22.

Popierajcie krajowe wytwory farmaceutyczne!

Produkt polskiego przemysłu farmaceut. pod nazwą: **Biały przylepiec kauczukowy**

ZINKOPLAST

na różowym kretonie, w różnych rozmiarach.
Jest najlepszym przylepcem, odpowiadającym w zupełności wysokim wymogom leczniczym, gdyż nie drażni absolutnie skóry, przylega mocno do ciała i pomimo tej właściwości daje się ŁATWO I BEZBOLEŚNIE bez płynów pomocniczych z ciała usunąć. OTO NAJWYBITNIEJSZA ZALETĄ NASZEGO PLASTRA!

Wytwórcy: DR. BEHRING i S-ka Bydgoszcz, ul. Długa 61, Tel. 11-91

Fabryka artykułów opatrunkowych.

ODJAZDY AUTOBUSÓW

z dworca autobusowego w Krakowie, plac św. Ducha (telefon Nr. 137-17):
do godzina

Alwerni przez Liszki, Czernichów, Rybną	17.00
Czernichowa przez Liszki (tylko w dniu przedświąteczne)	14.00
Białej przez Skawinę, Kalwarję, Wadowice, Andrychów, Kęty, Kozy	17.15
Brzeska Nowego przez Mogiłę, Pleszów, Wyciąże, Cło, Igołomę, Wawrzeńczyce	10.00 12.00 12.30 16.00 17.00 18.00
Kiele przez Słomniki, Miechów, Książ Wielki, Wodzisław, Jędrzejów, Chęciny	7.00 12.30 16.00
Krynicy przez Niepołomice, Bochnię, Brzesko, Czehów, Nowy Sącz (z wyjątkiem sobót)	10.00
Krynicy codziennie	16.30
Limanowej przez Wieliczkę, Dobczyce, Szczyrzyc, Dobrą, Tymbark	16.30
Miechowa przez Słomniki,	10.00 14.00 18.00 20.00
Mszany Dolnej przez Myślenice, Lubień, Kasinkę	16.15
Myślenic	9.00 13.00 18.00 19.30
Olkusza przez Ojców, Skalę, Sułoszową	18.00
Proszowie przez Kocmyrzów	13.00 17.00
(nadto ma być uruchomiony nowy kurs o godzinie)	12.00 18.00
Skalę przez Ojców	11.00
Zakliczyna przez Niepołomice, Bochnię, Brzesko, Wojnicz	16.00
Zakopanego przez Myślenice, Chabówkę, Nowy Targ	8.00 16.00

Z dworca autobusowego w Podgórzu (plac Zgody):

Dobczyce przez Wieliczkę, piątki, osoboty, święta	14.00
inne dni tygodnia	15.00
(w sezonie letnim o godzinę później).	
Gdowa przez Wieliczkę (święta)	14.00
w piątki i soboty	15.00
w inne dni	16.00

Trzciany przez Wieliczkę, Gdów, Łapanów: (jak Dobczyce).

Uwaga: Ze względu na specjalne warunki komunikacji autobusowej ew. do-
rażne zmiany zastrzeżone.

WZROST I WAGA CZŁOWIEKA

w różnych okresach życia.

(Podług Schmied-Monarda, Quetelet, Landoisa i Montiego).

W ciągu pierwszych 4-ch dni waga noworodka spada o $\frac{1}{14}$ — $\frac{1}{15}$ ciężaru pierwotnego, t. j. około 170—222 gr., w ciągu następnych 4 dni następuje wyrównanie, tak, że 8-go dnia waga ciała = wadze dnia pierwszego. Od 9-go dnia ciężar ciała wzrasta.

W i e k	Mężczyźni		Kobiety		Przyrost wagi	
	Wzrost w cm.	Waga w kg.	Wzrost w cm.	Waga w kg.	dzienny (gramów)	miesięczny wzgl. rocz.
Noworodek	50·6	3·45	50·1	3·22	—	—
1 miesiąc	54·1	4·11	50·8	4·00	25—35	750 gr.
2 miesiące	55·6	4·84	57·5	4·79	23—32	700 „
3 „	59·9	5·67	59·3	5·41	22—28	650 „
4 „	60·5	5·87	61·0	5·87	20—22	600 „
5 „	63·0	6·80	62·2	6·43	18	550 „
6 „	64·4	7·02	64·0	6·86	17	500 „
7 „	66·1	7·15	64·9	6·94	15	450 „
8 „	67·4	7·58	66·9	7·40	13	400 „
9 „	67·9	8·31	67·0	7·53	12	350 „
10 „	69·6	8·41	67·0	7·59	10	300 „
11 „	71·0	8·59	68·1	7·76	8	250 „
12 „	70·7	8·48	71·8	8·28	6	200 „
2 lata	79·1	11·0	78·1	11·0	—	2·0 kg.
3 „	86·4	12·5	85·4	12·4	—	1·5 „
4 „	92·7	14·0	91·5	13·9	—	2·0 „
5 lat	98·7	15·9	97·4	15·3	—	1·5 „
6 „	104·6	17·8	103·1	16·7	—	1·0 „
7 „	110·4	19·7	108·7	17·8	—	2·0 „
8 „	116·2	21·6	114·2	19·0	—	2·0 „
9 „	121·8	23·5	110·6	21·0	—	2·0 kg.
10 lat	127·3	25·2	124·9	23·1	—	2·5 „
12 „	137·5	29·0	135·2	29·0	—	4·0 „
14 „	146·9	37·1	144·6	36·3	—	—
16 „	155·4	45·4	152·1	43·5	—	—
18 „	163·0	53·9	156·2	49·8	—	—
20 „	167·0	59·5	157·4	53·2	—	—
25 „	168·1	66·2	157·8	54·8	—	—
30 „	168·6	68·9	158·0	55·3	—	—
40 „	168·6	68·8	158·0	56·6	—	—
50 „	168·6	67·4	157·1	58·3	—	—
60 „	167·6	65·5	155·6	56·7	—	—
70 „	166·0	63·0	154·4	53·7	—	—
80 „	168·6	61·2	153·4	51·5	—	—
90 „	161·0	57·8	151·0	49·4	—	—

Tablica wyrzynania się zębów

w warunkach normalnych.

A) ZĘBY MLECZNE.

Dwa środkowe siekacze dolne	w 6 — 8 m
4 siekacze górne, z początku środk., potem boczne	» 10 — 12 »
4 pierwsze zęby trzonowe oraz siekacze boczne dolne, wyrzynają się w porządku następującym: naprzód dwa przednie trzonowe górne, potem 2 boczne siekacze dolne i w końcu 2 przednie trzonowe dolne	» 15 — 18 »
4 kły — naprzód 2 górne potem 2 dolne	» 18 — 24 »
4 drugie trzonowe	» 30 — 36 »

B) ZĘBY TRWAŁE.

4 pierwsze trzonowe duże wyrzynają się	w 6 — 7 roku
4 siekacze środkowe	» 7 — 8 »
4 siekacze boczne	» 8 — 9 »
4 pierwsze trzonowe małe	» 9 — 11 »
4 drugie trzonowe małe	» 10 — 11 »
4 kły	» 11 — 13 »
4 trzonowe duże	» 12 — 14 »
4 zęby mądrości	» 17 — 25 »

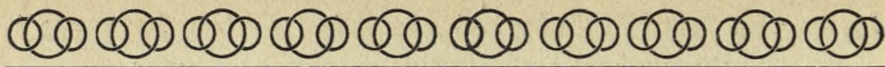
Długość wylegania i zaraźliwość chorób zakaźnych.

Choroba	Długość wylegania	Zaraźliwość
Błonica	2 — 7 dni	około dwa tygodnie
Cholera	2 — 5 »	dopóki zarazek znajduje się w kiszkiach (miesiąc)
Czerwonka (dysenterja)	3 — 8 »	dopóki las, znajduje się w kale
Dur brzuszny	2 — 4 tyg.	kilka tygodni do kilku miesięcy
Dur wysypkowy	10 — 21 dni	kilka miesięcy
Grypa	1 — 6 »	1 — 4 tygodni
Jaglica	różne	aż do wyleczenia
Koklusz	5 — 6 »	6 tygodni
Odra	9 — 11 »	3 tygodnie
Ospa wietrzna	13 — 17 »	aż do opadnięcia strupów
Ospa naturalna	10 — 14 »	6 — 8 tygodni
Płonica	3 — 11 »	6 tygodni
Przymiot	20 — 25 »	około 3 lat
Róża	12 — 61 godz.	aż do złuszczenia skóry
Różyczka	— 28 dni	4 tygodnie
Rzeżączka	2 — 8 »	dopóki w wydzielinach jest zarazek
Świnka	4 — 14 »	3 tygodnie
Tęžec	2 — 20 »	aż do zniknięcia zarazka
Wąglik	kilka godz. do 14 dni, średn. 2-3 dni	dopóki istnieje zarazek w wydzielinach, kale, krwi płwocin
Wścieklizna	14 — 60 dni 360	do śmierci chorego
Wrzód miękki	12 do 48 godzin	aż do zmiany na ranę czystą
Zapalenie nagm. [opon]	3 — 13 dni	24 dni od zakażenia
Zimnica	6 — 21 dni śr. 14	6 » » zachorowania dopóki zarazek jest we krwi

Jak się ustrzedz chorób zakaźnych?

Kto chce uniknąć zachorowania na choroby zakaźne, winien zachować następujące środki ostrożności.

- 1) Ręce myć wodą z mydłem przed każdym jedzeniem.
- 2) Usta płukać rano i wieczorem oraz przed każdym jedzeniem, wodą przegotowaną lub lepiej wodą z boraksem (łyżeczka na szklankę wody).
- 3) Utrzymywać ciało w czystości (kąpać się jak najczęściej).
- 4) Bieliznę osobistą i pościelową zmieniać raz na tydzień. Poduszki, materace i sienniki wietrzyć na słońcu raz na 2 tygodnie.
- 5) Czuwać nad czystością odzieży. Odzież wietrzyć i trzepać przynajmniej raz na tydzień.
- 6) Mieszkanie przewietrzać możliwie często (parę razy dziennie).
- 7) Podłogę po skropieniu wodą zamyć codziennie przy otwartych oknach lub drzwiach i szorować wodą gorącą z mydłem szarem co tydzień, ściany i sufity często okurzać przy otwartych oknach.
- 8) Pluskwy, pchły i wszy tępić wodą wrzącą, terpentyną, naftą lub benzyną, tępić myszy i szczury.
- 9) Nie pić wody nieprzegotowanej, nie używać napojów wysokowych, nie jadać strawy nieświeżej.
- 10) Nie wychodzić z domu naczczo. Jeść 2 razy dziennie strawę gorącą świeżo przygotowaną. Pieczywo przed jedzeniem wstawić do pieca gorącego na 10 minut.
- 11) Zabezpieczyć pokarm od much i pyłu, przykrywając go starannie.
- 12) W razie chorób żołądka lub kiszek (wymioty, bóleści, biegunka i t. d.) udać się natychmiast o poradę do lekarza.
- 13) Nie odwiedzać chorych i zmarłych na choroby zakaźne.
- 14) Osoby, pielęgnujące chorych powinny: a) myć przed każdym jedzeniem ręce i twarz wodą z mydłem, b) usta płukać roztworem boraksu przed każdym jedzeniem, rano i wieczorem, c) kąpać się często i często zmieniać bieliznę, d) nie zbliżać się do chorego inaczej, jak w białym fartuchu lub prześcieradle, okrywającym całe ubranie, fartuch przy wyjściu pozostawiać w pokoju chorego, a przy najmniejszym splamieniu odchodami chorego, natychmiast zanurzyć go we wrzącym roztworze sody (łyżeczka na szklankę wody), e) obuwie przy wyjściu z pokoju chorego wytrzeć ścierką, zmoczoną w 5 % roztworze karbolu lub 1 % sublimatu, f) unikać wykroczeń w djecie i zwracać uwagę na stan swego zdrowia.
- 15) Wszelkie odchody chorego wylewać do ustępu po starannej dezynfekcji mlekiem wapiennym lub wapnem niegaszonym. Wszelkie naczynia użyte przez chorego wygotować w wodzie z sodą w ciągu $\frac{1}{2}$ godziny. Bieliznę chorego przed oddaniem do prania wygotować przez $\frac{1}{2}$ godziny w 2 % roztworze scdy.
- 16) Podłogę w mieszkaniach chorych lub zmarłych na choroby zakaźne wyszorować wodą gorącą z mydłem szarem, również wyszorować wodą gorącą z mydłem szarem wszystkie sprzęty domowe, naczynia blaszane wygotować w roztworze sody; ściany i sufity w mieszkaniu pobielić wapnem. Słomę z siennika spalić, ubrania i pościel chorego i otoczenia poddać dezynfekcji.

PORADNIK LEKARSKI.

Zdrowe zęby to pierwsza forteca przeciw chorobie.

1. Jedz pomału — pogryź należycie każdy kęs. Żle zgryzione niewystarczająco ze śliną zmieszane pokarmy powodują schorzenia przewodu pokarmowego, jak nieżyt żołądka i jelit.

2. Po każdym jedzeniu wypłóć usta i wyszczotkuj zęby. Również protezy (płytki, mostki zębowe) muszą być czysto utrzymywane. Przez usunięcie resztek pokarmów z jamy ustnej zapobiega się ich gniciu i rozmnażaniu się zarazków chorobowych.

3. Chroń zęby przed próchnicą. Skrzętne mechaniczne czyszczenie zębów zapomocą szczoteczki (nie drewnianej, nie gumowej) ze sprężystym, sztywnym włosem, (u dzieci — średnio-twardym) najlepiej zabezpiecza cię przed psuciem się zębów. Samo płókanie nie wystarczy.

4. Niezwłocznie lecz chore zęby: Zaniedbanie jamy ustnej ułatwia rozwój zarazków chorobowych. Zarazki te nagromadzone w jamie ustnej mogą z niej wędrować do odległych narządów i wywołują różne choroby zakaźne; jak ropne zapalenie migdałków, błon sercowych, błon mózgowych, zapalenie płuc, zapalenie wyrostka robaczkowego, stawów (gościec nerwów, rwa kulszowa), zakażenia krwi, schorzenia oka, ucha i t. p.

5. Pielęgnuj mleczne i stałe zęby swych dzieci: Każdy, choćby jeden psujący się ząb zaraża resztę zębów, a co groźniejsze, jest nieraz przyczyną ciężkich chorób całego ustroju. Częste lecarskie oględziny zębów są konieczne.

6. Każdy musi używać własnej szczoteczki do zębów. Czyszczenie należy rozpocząć płókaniem. Długotrwałe szorowanie zębów, zwłaszcza przy użyciu źle przyrządzonych past lub proszków jest szkodliwe.

7. Pamiętaj, że higiena jamy ustnej i zębów — to warunek zdrowia każdego człowieka: „zdrowe zęby — w zdrowem ciele!”

Wzrok jest błogosławieństwem życia.

1. Strzeż pilnie oczy przed uderzeniem, zranieniem, zaproszeniem, rażącym blaskiem światła! Przy pracy osłaniaj oczy pomocą okularów ochronnych.

2. Nigdy nie dotykaj oczu brudnymi rękami. Tarcie oczu lub nieumiejętne usuwanie obcego ciała może uszkodzić i zakazić gałki oczne.

3. Chroń oczy przed zakażeniem. Ropna wydzielina np. z narządów płciowych zakażonych rzeźączką, przeniesiona przez nieostrożność na spojówki oczu — wywołuje ciężkie zapalenie, prowadzące najczęściej ślepotę.

4. Nie wyężaj lekkomyślnie wzroku. Czytanie i praca przy złym oświetleniu, a więc rażącym lub zbyt ciemnym osłabia wzrok.

5. Dbaj o wzrok własny i swoich dzieci. W razie upośledzonej bystrości widzenia — zasięgnij wcześniej porady lekarza (nie optyka). Tylko lekarz może należycie rozpoznać wadę wzroku lub inną chorobę oczu i tylko lekarz może wskazać skuteczne leczenie.

W dziecku przyszłość społeczeństwa.

1. Matko karm dziecię własną piersią! Dzieci odżywiane pokarmem z piersi matczynej są znacznie odporniejsze na wszelkie choroby, zwłaszcza zakaźne.

2. Nie wolno matce uchylać się od obowiązku karmienia swych dzieci piersią. „Mleko matki jest własnością dziecka“. Tylko lekarz ze względu na zły stan zdrowia matki może ją zwolnić od obowiązku karmienia.

3. Zanim dotkniesz dziecko, umyj ręce! Czyste otoczenie dziecka — to połowa jego zdrowia.

4. Matko! Nie pozwalaj całować swych dzieci osobom obcym! Sama też nigdy ich nie całuj, jeśliś chora! Bardzo często przez pocałunek osoby chorej dziecko zakaża się.

5. Pamiętajcie, że słońce, woda, świeże powietrze i należyte odżywianie — to konieczne warunki zdrowia waszych dzieci.

6. Korzystajcie z Poradni dla Niemowląt. Lekarze specjaliści, ordynujący w poradniach, udzielą Wam potrzebnych wskazówek, jak macie pielęgnować swe potomstwo, aby chowało się w zdrowiu.

7. Dbajcie o własne zdrowie. Chore otoczenie jest niebezpieczne dla małoodpornego ustroju dziecięcego. Zresztą, wszyscy wiemy, że tylko zdrowi rodzice mają zdrowe potomstwo!

Dobre odżywianie — zdrowy człowiek.

1. Odżywiaj się rozumnie! Dobieraj zawsze odpowiednie pokarmy i napoje.

2. Jedz regularnie i umiarkowanie! Posiłki, pobierane w regularnych odstępach czasu, mogą być należycie strawione i wessane; natomiast nadmierna ilość pożywienia, nieraz spożytego, nie tylko nie może być strawiona, lecz pozatem wywołuje zaburzenia w przewodzie pokarmowym i utrudnia pracę serca.

3. Myj ręce przed każdym posiłkiem! W brudzie rąk tkwią zarazki chorobowe, które mogłyby się dostać wraz z pożywieniem do ustroju.

4. Nie jedz zbyt gorących ani zbyt zimnych pokarmów! Drażnienie błon śluzowych gorącem lub zimnem może ułatwić powstanie zapalenia i owrzodzeń przewodu pokarmowego.

5. Dbaj o należyte odżywienie dzieci! Ustrój ludzki, zwłaszcza zaś rozwijający się ustrój dziecięcy, dla zachowania zdrowia potrzebuje codziennego dowozu energii w postaci zdrowego pokarmu.

Sport to siła i zdrowie.

1. Używaj lata rozumnie! Każdą wolną chwilę spędzaj na łonie przyrody, oddychaj świeżem powietrzem, korzystaj z wody i letniego słońca.

2. Wzmacniaj ciało systematycznym ćwiczeniem! Co dnia poświęć kilka chwil dla zdrowia.

3. Uprawiaj sporty letnie, jak przechadzki, wycieczki, kąpiel wodną, pływanie, kąpiel powietrzną i słoneczną i t. p. Tylko umiarkowane sporty są pożyteczne. Wszelkie sporty konkursowe są bardzo szkodliwe dla zdrowia.

4. Odziewaj się w lecie lekko. Pozwól, by ciało twoje miało należyty przewiew.

5. Zachowuj miarę i czystość w jedzeniu i piciu. Nie pij wody z potoków, rzek, stawów i t. p. Jadaj tylko obmyte owoce. Woda, owoce lub inne pokarmy, zanieczyszczone zarazkami, są przyczyną chorób zakaźnych jak dur (tyfus) brzuszny, czerwonka.

6. Nie pij zimnych płynów, będąc zmęczony! Łatwo w ten sposób możesz ulec przeziębieniu.

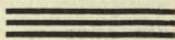
7. Unikaj przesadnego naświetlania ciała promieniami słońca! To bowiem grozi bardzo niebezpiecznym dla życia udarem słonecznym.

Zewsząd grypa na cię czyha.

oto 10 przykazań przeciw grypie:

1. Unikać zbytńo przegrzanych mieszkań. Temperatura winna wynosić 18 st. C. i nigdy nie przekraczać 20 st. C.
2. Dbać o odpowiednią wilgoć powietrza, gdyż zbytńa suchość bardzo drażńiaco i ujemńie wpływa na drogi oddechowe, szczególnie przy centralnem ogrzewaniu należy umieszczać naczynia z wodą.
3. Przewietrzać często lokale pracy i miejsca rozrywek, jak kina, teatry i t. d. gdyż powietrze przesycone kurzem i zużyte jest największym sojusznikiem grypy.
4. Pamiętać o tem, że katary i kaszle mogą udzielać się innym, unikać więc należy styczności z ludźmi kichającymi i kaszlącymi.
5. Unikać tłoku i większych skupień, gdyż grypa najłatwiej szerzy się w większych zbiorowiskach.
6. Zachowywać czystość ust, ciała i odzieży.
7. Nie nosić, ani ciasnego ubrania, ani ciasnego obuwia, ani ciasnych rękawiczek.
8. Myć ręce przed jedzeniem.
9. Nie używać ręczników, prześcieradeł, jak również naczyń, szklanek używanych przez chorych i nie wypranych i nie wymytych.
10. Codziennie nawet w zimie, przynajmniej godzinę przebywać na otwartem powietrzu w ruchu, jednocześnie stale hartować ciało zapomocą zimnych nacierań i natrysków.

Zapisujcie się na
Członków
Pogotowia
Ratunkowego

Wpisy przyjmuje kancelarja Stacji Ratunkowej ul. Potockiego 19

PORADNIK LEKARSKI W NAGŁYCH WYPADKACH.

Ciało obcych z ucha nie wolno nie lekarzom usuwać za pomocą jakichkolwiek narzędzi, gdyż mogą uszkodzić błonę bębenkową i wywołać groźne dla życia zapalenie. Wolno jedynie przestrzyknąć ucho sprzącą gumową; do przepłukania użyć wody letniej. O ile w uchu jest groch, ziarno zbożowe, pęczniejące od wody, należy przed przestrzyknięciem lać do ucha trochę gliceryny. Jeżeli po kilkakrotnym przestrzyknięciu ciało obce nie wypadnie, udać się należy bezwzględnie do lekarza.

Ciała obce w oku, a raczej w worku łącznikowym, w większości wypadków spływają przy obfitem łzawieniu. Skoro nie wypłyną same, próbować należy przepłukania wodą letnią, nalaną do kieliszka. Gdy i ten sposób zawiedzie, należy wywrócić powiekę dolną, a następnie górną i ostrożnie zdjąć pyłek wacikiem. Najlepiej zaś zawiązać oko i coprędzej udać się do lekarza. Trzeć oka w żadnym razie nie wolno, gdyż może ulec zranieniu rogówka, co pociągnąć może za sobą utratę wzroku.

Ciała obce w nosie są wprowadzone zazwyczaj przez dzieci w czasie zabawy (paciorki, groch, guziki i t. p.). O ile nie wypadną przy kichaniu lub kaszlu, udać się należy do lekarza. Nie wolno pod żadnym pozorem przedmuchiwać, ani przestrzykiwać nosa, gdyż ciało obce dostać się może do krtani i spowodować uduszenie.

Ciała obce w gardzieli i krtani, inaczej udławienie kęssem pokarmowym, jest wypadkiem groźnym dla życia. Chory kszusi się i nie może odetchnąć, gdyż kęs zatyka krtani; stąd nastąpić może uduszenie już po paru minutach. Głowę i tułów chorego należy zgiąć ku ziemi, drażnić piórkiem gardziel dla wywołania wymiotów, przy których kęs wypaść może, uderzać po karku chorego przy nachyleniu głowy, wreszcie wprowadzić jak najgłębiej palec wskazujący i usunąć ciało obce. Po usunięciu ciała obcego, gdy chory słabo oddecha, robić oddech sztuczny. Pomoc lekarska natychmiast nieodzowna.

Ciała obce w przelyku. Przy łykaniu wielkich kęsów jedzenia, lub też ciał obcych, monety, ości, kostki i t. p., ciało takie może uwieźć w przelyku. Chory czuje wtedy ból i przestaje połykać. Jeżeli jest na miejscu pomoc lekarska, wezwać ją należy natychmiast, w przeciwnym razie, dawać choremu jeść chleb, kartofle, pić wodę w dużych ilościach, aby przepchnąć obce ciało do żołądka. Nawet po wydobyciu ciała obcego przez kilka dni chory czuje ból i kłucie w przelyku.

Ciała obce w żołądku i kiszkach, o ile nie są ostre, zazwyczaj nie wywołują zaburzeń, ostre powodować mogą przedziurawienie żołądka i kiszek, pomoc więc lekarska jest nieodzowna. Przed przybyciem lekarza należy dawać choremu obficie chleb i kartofle, aby ciało obce, ołoczne miazgą pokarmową, z nich powstałą, mogło przejść przez kiszki, nie wywołując uszkodzeń.

Drgawki są objawem różnych chorób mózgu i chorób nerwowych. Najczęściej zdarzają się w padaczce, zapaleniu nerek, u dzieci w różnych chorobach, u kobiet w czasie ciąży i choroby nerek, w wieku późniejszym, jako objaw wylewów krwi i guzów mózgowia oraz zatrucia. Drgawki wogóle z wyjątkiem padaczki są groźne dla życia i natychmiast wymagają pomocy lekarskiej. O przerywaniu napadu drgawek niema mowy. Jedyną pomocą jest ułożyć chorego na miękkim podkładzie, ew. podłożyć mu pod głowę, łokcie i nogi, ubranie, poduszkę i t. p., oraz między zęby trzonowe założyć korek, aby uchronić chorego od skaleczeń języka przy skurczach szczęk. Poza tem postarać się o jak najszybszą pomoc lekarską.

Elektrycznością porażenie wywołuje oparzenia w miejscu dotknięcia, wstrząs ogólny, omdlenie, utratę przytomności. Porażonego oddzielić przedewszystkiem należy od źródeł prądu, nie wolno się jednak dotykać gołemi rękoma ani chorego ani drutów, należy na ręce włożyć rękawiczki gumowe lub okrócić je suchemi szmatami i stanąć na suchej desce drewnianej. Po usunięciu przewodników dokonywać oddechania sztucznego, dawać sole i środki trzeźwiące, opatrzyć oparzenia.

Gazami zatrutego natychmiast wynieść na powietrze; o ile nie oddecha, tlen, rozcierać ciało flanelą, dawać środki podniecające (eter, kawa czarna, koniak). Wezwać lekarza.

Kasane rany. Ponieważ nigdy przewidzieć nie można, czy rana kasana nie pochodzi od zwierzęcia wściekłego, zawsze zachować się należy z ostrożnością wielką względem tych ran. Kończynę ukąszoną przewiązać zaraz powyżej, wyssać z ranki krew za pomocą bańki lub wprost ustami (o ile dziąsła są zdrowe) i przypalić ranę jodyną. W razie poważniejszych przypuszczeń wścieklizny, udać się do najbliższego instytutu szczepień leczniczych Pasteura. W ukąszeniu przez żmiję postępowanie także samo, jak wyżej; dobrze jest dawać choremu dużo wysoku, nim przybędzie lekarz (w postaci wódki, koniaku). W ukąszeniach pszczoł, ós, komarów, po usunięciu żądła (pszczoła), robić okłady z roztworu lekkiego amoniaku, toż samo stosować w poparzeniach pokrywają.

Krwotoki: a) **z nosa** mogą być nieraz bardzo obfite. Chorego należy posadzić i mocno odchylić głowę ku tyłowi. Jeżeli to nie wystarcza, przykładać lód na kark i zatamponować gaza nozdrza.

szybko wzywając pomocy lekarskiej. b) **Krwotoki z płuc** zwykle u chorych na płuca i serce mogą być bardzo obfite. Chorego posadzić w łóżku wysoko, położyć pęcherz z lodem na piersi, dawać do połykania lód w kawałkach, lemoniady kwaśne do picia. Wezwać niezwłocznie lekarza. c) **Krwotoki żołądka** zdarzają się w owrzodzeniach tego narządu, są nadzwyczaj czarne, fusowate, choć może być i krew czerwona. Chory w y m i o t u j e krwią. Ułożyć go należy na wznak, dawać pigułki z lodu do połykania, nie dawać żadnych napojów i położyć lód na dołek przed przybyciem lekarza. d) **Krwotoki z kiszek** w przebiegu tyfusu brzuszego i innych chorób, wymagają specjalnej opieki lekarskiej, na razie, położyć należy lód na brzuch w dolnej prawej jego części. e) **Krwotoki hemoroidalne** z odbytnicy skutkiem pęknięcia rozszerzonych żył nie są zwykle obfite; do zatamowania wystarcza zazwyczaj okład zimny na odbyt lub też okład zimny z wody z dodatkiem łyżki na szklanę wody Burowa.

Oddech sztuczny, jeden z najdzielniejszych środków ratunkowych, z którym zapoznać się winien każdy. Stosujemy go w zatruciu gazami kłocznymi, gazem świetlnym, zaccadzeniu, różnych innych zatruciach, gdy chory nie oddecha, w utonięciu, uduszeniu, porażeniu słonecznem i t. p., wogóle tam, gdzie chory nie oddecha, lub oddecha słabo. Chorego układamy na podłodze, na stole, na łóżku, wysuniętym na środek, pod klatkę piersiową podkładamy poduszkę, z winiętą w rulon, ubranie lub t. p. Ujmujemy dłonią jego przedramiona tuż przy dłoniach, stojąc poza chorym i podnosimy ramiona oddalając je od klatki piersiowej ku górze i tyłowi, przez co rozszerza się klatka piersiowa i następuje wdech; następnie zbliżamy ramiona do klatki piersiowej i zginając kończyny w stawie łokciowym, przyciskamy górną część brzucha — następuje wydech. Te dwa ruchy wykonujemy rytmicznie, co 3 sekundy, czyli 20 na minutę, przestając co kilka minut, aby przekonać się, czy chory oddecha sam. Oddech sztuczny stosować trzeba długo, niekiedy 20 do 30 minut, nim nastąpią prawidłowe ruchy oddechowe.

Odmrożenie powstaje przy długotrwałem działaniu zimna, szczególnie wilgotnego na skórę. Rozróżniamy 3 stopnie. Przy pierwszym skóra jest sinawo-błada, traci czucie, po pewnym czasie czerwienieje i łuszczy się; przy silniejszym lub dłuższem działaniu mrozu na skórze tworzą się pęcherze, wypełnione krwawą zawartością, pozostawiając po zagojeniu blizny. Odmrożenie trzeciego stopnia wywołuje zgorzel (gangrenę) nie tylko skóry, ale mięśni i kości. Odpadają wtedy uszy, nos, końce palców, a nawet całe kończyny. Znieczulające działanie mrozu powoduje, że na razie nie zwracamy uwagi na odmrożenie; stąd łatwe przejście od 1-go do 3-go stopnia. Pobudzić przedewszystkiem należy krążenie w częściach odmrożonych przez nacieranie suchym śniegiem a następnie flanelą. Po zaczerwienieniu okolicy odmrożonej nakładamy opatrunek z waselineą borską, czystą oliwą lub t. p. Przy obszernych odmrożeniach i zamarznięciu, chorego nie wolno wprowadzać odrazu do ciepłego pokoju, ani kłaść w ciepłe łóżko.

Omdlenie zależy od złego krążenia krwi w mózgu, należy więc przedewszystkiem ułożyć chorego poziomo i unieść w górę dolne kończyny i tułów, tak, aby głowa była niżej. Spryskać twarz wodą.

zimną, dawać do wężania sole trzeźwiące, amoniak, eter, do wewnątrz eter po 10—15 kropel, wino, koniak, kawę czarną. Gdy oddech jest powierzchowny, stosować oddech sztuczny.

Oparzenia powstają skutkiem działania na skórę płomienia, palących się gazów, płynów gorących, pary wodnej oraz działania żrących środków, jak kwasy, ługi, karbol, lizol i t. p. Rozróżniamy 3 stopnie. Przy działaniu krótkotrwałem ciał niezbyt gorących następuje zaczerwienienie skóry i silny ból piekący (1 stopień); przy działaniu dłuższem tworzą się wypełnione przezroczystym płynem pęcherze (2 stopień); przy jeszcze silniejszym działaniu skóra twardnieje, staje się pergaminowa i ulega zgorzeli. W oparzeniach 1-go stopnia skórę pokrywamy warstwą tłuszczu: masła świeżego, waseliny, oleju lnianego; w oparzeniach 2 i 3 stopnia należy nakładać opatrunek sterylizowany, smarując skórę borowaseliną, lub też zasypując ajrolem, kseroformem; w obszernych oparzeniach zdejmujemy ubranie i zawijamy chorego w prześcieradło, zmaczane w wodnym roztworze kwasu bornego z dodatkiem gliceryny i w takim stanie dostarczamy do szpitala. W oparzeniach kwasami przedewszystkiem zmywamy kwas wodą z dodatkiem lekkiego roztworu amoniaku lub mydła i dopiero opatrujemy; w oparzeniach ługami zobojętniamy je wodą z dodatkiem kwasu cytrynowego lub cytryny; w oparzeniach wapnem zmywamy je dużą ilością wody. Pomoc lekarska jest nieodzowna, szczególnie, gdy oparzeniu uległy np. oczy.

Opatrunki ran. Rany wogóle goją się same, o ile będą czyste, t. j. nie ulegną zakażeniu drobnoustrojami z powietrza, wody, ziemi, rąk opatrującego, opatrunku niedbałego. Pierwszy więc opatrunek stanowi nieraz o dalszem gojeniu się rany, a nawet życiu chorego. 1) Do opatrywania ran przystępować należy z czystymi rękami, które wymyć należy wodą z mydłem, opłukać w spirytusie i 2% roztworze karbolu lub lizolu. Gdy niema na to czasu, należy ręce dobrze opłukać w jodbenzynie, ewentualnie posmarować jodyną, 2) Okolicę rany należy oczyścić, używając w tym celu waty zmoczonej w jodbenzynie, ew. wyjodynować całą okolicę rany. 3) Po oczyszczeniu rany, opatrzyć ją, używając opatrunków sterylizowanych, gotowych lub też opatrunków, zmoczonych w wodzie karbolowej, ew. gazy jodoformowej, bornej lub innej. Opatrunek składa się: a) z gazy hygroskopijnej sterylizowanej, odkrawamy czystymi nożyczkami (p. wyżej), nie dotykając się palcami, a czystą wygotowaną w wodzie pinetką gazę kładziemy nie na płask, a w postaci harmonijki złożoną, b) z warstwy waty hygroskopijnej sterylizowanej i c) z bandaża. Zamiast bandaża do umocowania opatrunku możemy użyć plastra lepkiego, pokrajanego w paseczki. Nie wolno rany zaklejać plastrami. Rannego jak najprędzej należy oddać w ręce lekarza, zeszycie bowiem rany możliwe jest tylko w ciągu paru pierwszych godzin.

Opatrunki złamań kości, mają na celu unieruchomienie złamanej kości, której odłamy mogłyby zranić naczynia, mięśnie i przebić skórę. Opatrunek złamania kości polega: 1) na wyciągu obu odłamów kości; w tym celu jedna osoba ciągnie dolny odłamek ku dołowi, druga górny ku górze, trzecia zaś wykonywa złożenie kości, t. j. ustawienie jej w położeniu normalnem. 2) Na unieruchomienie odłamów przez nałożenie łupka, poprzednio jednak, by łupki nie ranily skóry.

należy kończynę owinać watą lub miękką tkaniną, 3) na przymocowaniu łupka bandażem, 4) na zawieszeniu ręki na temblaku, ewentualnie, na ułożeniu złamanej nogi na łóżku lub noszach. Bandaż zastąpić można chustkami, którymi wiążemy łupki. Kończyny dolne u chorego, leżącego w łóżku lub na noszach, unieruchomić można, okładając kończynę 2-ma pończochami, wypełnionymi piaskiem lub popiołem. Jeżeli przy złamaniu mamy jednocześnie ranę, przed nałożeniem opatrunku unieruchamiającego, należy starannie opatrzyć ranę. Opatrunek taki uważać należy za prowizoryczny i chorego natychmiast odstawić do szpitala, ewentualnie wezwać lekarza.

Otrucia. Głównem zadaniem przy otruciach jest usunięcie truciźny z organizmu. Najlepszym do tego celem jest zgłębnik żołądkowy i przepłukanie żołądka czystą wodą lub z dodatkiem odpowiedniej odtrutki. Ponieważ jednak przepłukania może dokonać tylko lekarz, więc, gdy go niema w pobliżu, należy spowodować wymioty, podając ciepłą wodę z rozpuszczonym mydłem, solą kuchenną, mąką gorczyczną lub też łechtając gardło (łuki podniebienne). W zatruciu kwasami podawać mleko, wodę białkową, lub wapienną, kredę, łód. w zatruciu alkaliami (ługami) — ocet, mleko, — w zatruciu alkaloidami należy podawać b. silny wywar herbaty. Jako leki wzmacniające podawać czarną kawę, rum, wino, koniak, oblewać zimną wodą, nacierać szczotkami, synapizmy, lewatywy z octu, rytmiczne uderzenia dłonią w okolicę serca.

Piorunem porażenie powstaje skutkiem wyładowania elektryczności z chmur. Piorun wywołuje stłuczenia, oparzenia, szczególniej w miejscach, gdzie były części metalowe ubrania: guziki, medaliki, łańcuszki, które topi; pozatem ogłuszenie, nieprzytomność, omdlenie, porażenie ogólne. Nie wolno porażonego zakopywać w ziemię — ale skoro nie oddecha, robić sztuczny oddech; gdy leży w omdleniu, dawać środki trzeźwiące; spryskać twarz wodą, do wachania dawać sole trzeźwiące, amoniak, eter. Oparzenia i stłuczenia opatrywać jak wskazano w odpowiednich ustępach.

Powieszenie jest odmianą uduszenia z częstem uszkodzeniem kręgow. Powieszonoego natychmiast odciąć należy, pętlę na szyi przeciąć i natychmiast stosować oddech sztuczny w ciągu conajmniej $\frac{1}{2}$ godziny, aż do chwili, gdy zacznie oddechać. Spryskiwać twarz wodą zimną, do wachania dawać eter, sole trzeźwiące, po przyjściu do przytomności inne środki podniecające. Wezwać lekarza.

Słoneczne porażenie czyli **udar słoneczny**, powstaje skutkiem przegrzania organizmu w dni upalne. Chory skarża się na ból głowy, nudności, często traci przytomność. Twarz czerwona, białka krwią nabiegłe. Chorego przenieść należy w miejsce ocienione, na głowę kłaść zimne okłady, wycierać całe ciało wodą zimną zdrojową i dawać pić dużo wody. W omdleniu środki trzeźwiące, w razie przedłużającej się niemocy, spieszyć z pomocą lekarską.

Stłuczenia powstają skutkiem uderzenia ciała twardego i zarazem ciężkiego o powierzchnię naszego ciała. Pierwszem wskazaniem w stłuczeniach jest spokój stłuczonej kończyny, pozatem stosować należy na miejsce stłuczenia łód lub okłady zimne w ciągu pierwszych 12 godzin, następnie kompres pod ceratką z wody Burowa.

Udar mózgowy jest wynikiem wylewu krwi z naczyń mózgowych do istoty mózgu. Występuje u ludzi starszych skutkiem zwapnienia naczyń mózgowych. Bezpośrednią przyczyną jest wzruszenie, wstrząśnienie moralne lub fizyczne; często brak bezpośredniej przyczyny wywołującej. U ludzi młodszych z chorobami serca częściej zdarza się zatkanie naczyń mózgu. Następstwem w obu razach jest śmierć natychmiastowa lub też krócej lub dłużej trwałe porażenie połowiczne, t. j. lewej ręki, lewej nogi, prawej połowy twarzy lub odwrotnie. Pierwszem wskazaniem jest wysokie ułożenie chorego, lód na głowę, kąpiel gorczyczna na nogi. Należy wezwać lekarza natychmiast.

Utonięcie. Po wyciągnięciu topielca należy go bezzwłocznie obrócić twarzą ku ziemi, opuściwszy głowę niżej, aby, o ile można wylać wodę z jamy ustnej, nosa, gardzieli, krtani, poczem przystąpić do energicznego stosowania oddechu sztucznego (p. w.), który robić, dopóki chory sam nie zacznie oddechać. Jednocześnie suchą flanelą nacierać całe ciało, a następnie ogrzać chorego butelkami z wodą gorącą, dawać mu mocną herbatę i kawę, eter, krople walerjanowe.

Wstrząśnienie mózgu najczęściej po urazach głowy. Chory nieprzytomny, błądy, tętno słabe, wymioty. Układamy chorego poziomo, pozostawiamy go w spokoju. Na głowę lód, do wewnątrz środki trzeźwiące. Wezwać natychmiast lekarza.

Zaczadzenie, zatrucie czadem, czyli tlenkiem węgla. Początkowo chory odczuwa ból i zawrót głowy, duszność, nudność, stopniowo traci przytomność i w razie, gdy pomoc nie pospieszy, w tym stanie umiera. Pierwszem wskazaniem jest wyniesienie zaczadzonego na świeże powietrze; o ile nie oddecha, dawać mu tlen do oddechania, rozcierać ciało flanelą, podawać środki podniecające, na głowę lód, lód do polykania w razie wymiotów. O ile nie oddecha lub oddecha słabo, zastosować natychmiast oddech sztuczny i stosować go długo. Wezwać lekarza.

Zwichnięcie powstaje, jeżeli skutkiem uderzenia, główka kości wyskoczy ze stawu i zajmie nieprawidłowe położenie. Ruchy w danym stawie ustają, lub są bardzo bolesne. Nastawiać zwichnięcia nielekarz nie ma prawa, gdyż może spowodować ciężkie obrażenia, z drugiej znów strony pomoc musi być szybka, gdyż zadawnione zwichnięcia z trudnością ustawić można, co grozi kalectwem. O ile zwichnięciu uległa górna kończyna, należy zawiesić ją na temblaku i na staw zwichnięty położyć pęcherz z lodem, w zwichnięciu nogi, chorego ułożyć na siedzeniu i nieść lub wieść w takiej pozycji, również okładając staw zwichnięty lodem.

Schematyczne wskazania dla leczenia najważniejszych chorób przewlekłych w polskich uzdrowiskach.

Choroby serca i naczyń: Cieclocinek, Delatyn, Druskieniki, Inowrocław, Iwonicz, Jastrząb, Jaworze, Krynica, Morsztyn, Nałęczów, Rabka, Rymanów, Truskawiec, Żegiestów.

Choroby narządu oddechowego: Bystra, Cieclocinek, Delatyn, Druskieniki, Gdynia, Hallerowo, Inowrocław, Iwonicz, Jaremcze, Jaworze, Krościenko, Lubień Wielki, Otwock, Rabka, Rymanów, Szczawnica, Worochta, Zaleszczyki.

Choroby żołądka: Druskieniki, Kosów, Krościenko, Krynica, Rymanów, Szczawnica, Wysowa, Żegiestów.

Choroby jelit: Czerniewice, Druskieniki, Krościenko, Krynica, Morsztyn, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Wysowa, Truskawiec, Żegiestów.

Choroby wątroby: Czerniewice, Druskieniki, Krościenko, Krynica, Morsztyn, Rymanów, Szczawnica, Wysowa, Truskawiec.

Choroby nerek i dróg moczowych: Druskieniki, Krościenko, Krynica, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Truskawiec, Wysowa, Zaleszczyki, Żegiestów.

Choroby kobiece: Busk, Cieclocinek, Delatyn, Druskieniki, Goczałkowice, Inowrocław, Iwonicz, Jastrząb, Krynica, Nałęczów, Rabka, Rymanów, Solec, Truskawiec, Ustroń, Żegiestów.

Choroby krwi: Krynica, Nałęczów, Szczawnica, Wysowa, Zakopane, Żegiestów.

Cukrzyca: Krościenko, Krynica, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Truskawiec.

Podagra: Druskieniki, Kosów, Krościenko, Krynica, Lubień W., Nałęczów, Rymanów, Truskawiec, Szczawnica, Żegiestów.

Otyłość: Czerniewice, Kosów, Lubień W., Morsztyn, Truskawiec.

Gośćcowe i urazowe schorzenia kości i stawów: Busk, Delatyn, Cieclocinek, Goczałkowice, Horyniec, Inowrocław, Iwonicz, Jastrząb, Krzeszowice, Lubień W., Niemirów, Podgórze-Kraków, Rabka, Solec, Swoszowice, Truskawiec, Ustroń.

Choroby skóry: Busk, Horyniec, Krzeszowice, Lubień W., Niemirów, Podgórze - Kraków, Solec, Swoszowice.

Choroby układu nerwowego: Bystra, Batowice, Cieclocinek, Czarniecka Góra, Druskieniki, Goczałkowice, Jastrząb, Jaworze, Kosów, Krynica, Lubień, Miłowody, Nałęczów, Ojców, Zakopane, Żegiestów.

Skaza żółtowa: Cieclocinek, Druskieniki, Gdynia, Goczałkowice, Hallerowo, Iwonicz, Jastrząb, Rabka, Rymanów, Zakopane, Zaleszczyki.

Choroby z tłem kilowym: Busk, Cieclocinek, Horyniec, Iwonicz, Krzeszowice, Lubień W., Niemirów, Rabka, Solec, Swoszowice.

Gruźlica płuc: Bystra, Jaremcze, Otwock, Worochta, Zakopane, Zelem-lanka, Zawoja.

Gruźlica skóry, kości i stawów: Druskieniki, Cieclocinek, Iwonicz, Jastrząb, Goczałkowice, Rabka, Rymanów, Worochta, Zakopane.

Zatrucie metalami: Busk, Horyniec, Krzeszowice, Lubień W., Niemirów, Podgórze - Kraków, Solec, Swoszowice.

Ozdrowiny po chorobach gorączkowych: Gdynie, Hallerowo, Jaremcze, Jaworze, Krościenko, Krynica, Nałęczów, Rymanów, Szczawnica, Worochta, Zakopane, Zaleszczyki, Zawoja.

Spis aptek

w Krakowie i Podgórzu.

1) Apteki w Krakowie dzielą się na 6 grup (cyfry rzymskie), w Podgórzu na 3 grupy (cyfry arabskie).

a) w Krakowie:

I.

APTEKA POD BIAŁYM ORŁEM

Rynek A-B 45.

APTEKA — ul. Łobzowska 6.

APTEKA POD ŚWIĘTĄ KINGĄ

ul. Grzegorzewska 9.

APTEKA POD ZŁOTYM LWEM

ul. Długa 4.

APTEKA POD MURZYNYM

ul. Krakowska 19.

II.

APTEKA POD SŁOŃCEM

Rynek A-B 43.

APTEKA POD ESKULAPEM

ul. Św. Gertrudy 1.

APTEKA POD MATKĄ BOSKĄ

ul. Krowoderska 74.

APTEKA W DEBNIKACH

ul. Konopnickiej 1.

APTEKA POD ZŁOTYM ORŁEM

ul. Krakowska 9.

III.

APTEKA POD ZŁOTYM TYGRYSEM

ul. Szczepańska 1.

APTEKA POD ANIOŁEM STRÓŻEM

ul. Kościuszki 4.

APTEKA POD TEMIDĄ

ul. Długa 66.

APTEKA POD BARANKIEM

ul. Mikołajska 4.

APTEKA NIEBIESKA

ul. Dajwór 6.

IV.

APTEKA POD ZŁOTĄ GŁOWĄ

Rynek 13.

APTEKA POD TRZEMA KORONAMI

ul. Retoryka 1.

APTEKA CZTERNASTA

ul. Lubicz 7.

APTEKA — ul. Stradomska 6.

APTEKA IM. KRÓLOWEJ JADWIGI

ul. Karmelicka 9.

V.

APTEKA POD KORONĄ

Rynek 22.

APTEKA POD GWIAZDĄ

ul. Florjańska 15.

APTEKA POD OPATRZNOŚCIĄ

ul. Karmelicka 23.

APTEKA WARSZAWSKA

Aleja Królewska 5.

APTEKA POD ANIOŁEM

ul. Dietla 76.

VI.

APTEKA POD ZŁOTYM SŁONIEM

ul. Grodzka 22.

APTEKA POD JAGIELŁĄ

Plac Matejki 3.

APTEKA MAZARAKIEGO

ul. Sienkiewicza 2.

APTEKA POD TRZEMA GWIAZDAMI

ul. Rakowicka 12.

APTEKA STERNBACHA

ul. Dietla 36.

W niedziele łączą się grupy: I z IV, II z V, III z VI.

b) w Podgórzu pełnią apteki dyżury w nocy na zmianę co 4-tą noc, a w niedzielę pełnią 4 apteki w 3 turnusach na zmianę co 3-cią niedzielę (apteka 2 i 4 równocześnie):

1.

APTEKA POD KORONĄ

Rynek 9.

2.

APTEKA POD ORŁEM

Plac Zgody 20.

3.

APTEKA POD OPATRZNOŚCIĄ

ul. Brodzińskiego 1.

4.

APTEKA POD HYGEĄ

ul. Kalwaryjska 27.

2) Dyżury nocne trwają od godz. 8 wieczór do godz. 8 rano; dzienne: od godz. 8 rano do godz. 8 wieczór.

3) Apteki nie pełniące dyżurów, obowiązane są umieszczać w miejscu widocznym wywieszki podające do wiadomości publiczności te apteki, które w danej nocy lub w daną niedzielę mają dyżur nocny względnie dzienny. Wywieszki te muszą być punktualnie zmieniane, t. j. o godz. 8 wieczór ewentualnie o godz. 8 rano, dla uniknięcia błędnego informowania publiczności.

SZKOŁA MUZYCZNA im. St. Moniuszki
Z PRAWAMI SZKOŁ PUBLICZNYCH
WSZYSTKIE PRZEDMIOTY.

WYBITNE SIŁY NAUCZYCIELSKIE. — ŚWIADECTWA.

ZNIŻKI KOLEJOWE. ULGI W OPLATACH.

Kraków, Mikołajska 32. — Tel. 176-16

Spis lekarzy

**zamieszkałych w Krakowie i uprawnionych do wykonywania
praktyki lekarskiej.**

Abend Józef, choroby wewn. — Zamojskiego 34, telefon 126-37.

Abend Wiktor, choroby wewn. — Lwowska 19.

Ackerman Adam, ginekolog i akuszer, lekarz kolejowy, Wiślna 5,
telefon 103-49.

Adamowicz Paweł Ant., choroby wewnętrzne — Batorego 15.

Agatstein Helena — J. Sarego 25.

Altstädterówna Süssel, choroby kobiece i położn. — Skąpcza 3.

Ameisen Aleksander, chor. płciowe i skórne. — Karmelicka 16.

Ameisen Fryderyka, choroby skórne i kosmet. — Sławkowska 9.

Armer Wilhelm, choroby wewnętrzne — Grodzka 4.

Aronsohn Julian, ginekolog i akuszer — Jasna 3.

Arsewicz Roman, ginekolog — Topolowa 27.

Artwiński Eugenjusz, Doc. neurologji U. J., choroby nerwowe
i umysłowe — Batorego 17, telefon 135-73.

Baczak Halina, bakterjologja — Urzędnicza 11.

Bannet Arnold, choroby oczu — plac Dominikański 2, telef. 115-21.

Bannet Mieczysław — Rynek Główny 10.

Baranowski Włodzimierz — Grzegórzecka 16.

Barański Emil Antoni, lekarz-dentysta — Florjańska 20.

Barberowski Karol Jan, lekarz-dent. — Mały Rynek 4, tel. 145-85.

Bartel Alfred, lekarz wojskowy, nie praktykuje — Mikołajska 20.

Bartoszyński Władysław — Warszawska 16.

Bauminger Judessa, choroby wewnętrzne — Dietłowska 60.

Baurowicz Aleksander, Prof. U. J., choroby gardła, krtani, nosa
i uszu, — Grodzka 26, telefon 101-91.

Belert Józef — I. Osiedle Oficerskie 36.

Berhang Maryla, lek.-dentysta — Dunajewskiego 7.

Berezowski Tadeusz, choroby oczu, st. lekarz miejski i Kasy chor.,
Sławkowska 25, telefon 112-25.

Bernaciński Lucjan, choroby dzieci — Bonerowska 2.

- Bernadzikowski Władysław, sekundarjusz Szpitala OO. Bonifratrów — Długa 60.
- Białas Roman, chirurgja, lekarz K. O. T. R. — Strzelecka 19.
- Bieberstein Aleksander, chor. wewn. — Warneńczyka 3, tel. 140-28.
- Bielawski Jan, masaż mech., therapja, ortopedja — Wolska 7, telefon 101-10.
- Bielerowa Regina, chor. wewnętrzne — Lubomirskich 23.
- Biełkiewicz August, choroby wewnętrzne, lekarz szkolny miejski, pl. Groble 8.
- Bier Leonard, Dyrektor Państw. Zakł. bad. środków spożywczych, Zygmunta Augusta 1, telefon 100-30.
- Biernacki Henryk, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Studencka 25, telefon 127-67.
- Bilikiewicz Tadeusz Antoni, Historia medycyny, psychoanaliza — Kochanowskiego 4.
- Birkenfeld Józef, elw Kliniki chirurgicznej — Lwowska 15.
- Birkenfeld Karol, choroby wewnętrzne i położnictwo — Lwowska 15, telefon 115-34.
- Birnbaum Aurelja zam. Goldgartowa, choroby skórne, weneryczne i kosmetyka — Sebastjana 17, telefon 135-63.
- Blanksteinówna Felicja, choroby dzieci, lekarz Kasy chorych — J. Sarego 12, telefon 115-91.
- Blassberg Maksymiljan, choroby wewnętrzne — Starowiślna 18, telefon 104-57.
- Błoński Walerjan, choroby wewn. — Krowoderska 8.
- Bleiweiss Józef, prakt. Szpitala św. Łazarza — Krzywa 9.
- Bluebaum Teofil, rentgenologia — Smoleńska 25, telefon 118-89.
- Bluebaum Wanda, bakterjologia — Smoleńska 25, telefon 118-89.
- Bobak Antoni, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych, lekarz Policji Państw. — Karmelicka 45, telefon 128-75.
- Bobak Stefan, choroby skórne i płciowe — Niecała 1.
- Bober Antoni, prakt. Szpitala św. Łazarza — Długa 74.
- Bobkowska-Czerwińska Helena, choroby wewnętrzne i kobiece — plac Groble 12, telefon 125-77.
- Bobrowski Emil, nie praktykuje — Brodowicza 14, telefon 115-50.
- Bobrzyński Władysław, chor. kobiece i położnictwo — Stradom 3, tel. 149-78.
- Bochner Helena, prakt. Szpitala św. Łazarza — Zagrody 8.
- Boczar Stanisław Teodor, choroby skórne i weneryczne — Szczepańska 3, telefon 100-11.
- Bodzenta Adolf — Długa 27.
- Bogucki Leonard — Zyblikiewicza 10.
- Böhmerwald Hirsch, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Retoryka 17.
- Böhmerwald Zofja, prakt. Szpitala św. Łazarza — Retoryka 17.
- Borkowski Władysław, choroby chirurgiczne, lekarz Kasy chorych, Rynek Podgórski 11.
- Bornstein Bernhard, choroby nerwowe i umysłowe — Basztowa 10.
- Braciejowski Jakób, chor. wewnętrzne i dzieci — Lwowska 41.

- Brand Henryk, okulista, — A. Potockiego 8.
- Brand Henryk, choroby kobiece i położnictwo — Starowiślna 60, telefon 112-23.
- Brandeis Albert, chor. wewnętrzne — Starowiślna 52.
- Braun Bronisław, asystent oddz. wewn. szpitala św. Łazarza — Bracka 10.
- Breyer Stanisław, przyrodolecznictwo — Wolska 36.
- Brudzewski Karol, docent okulistyki U. J., prymariusz Szpitala św. Łazarza — Florjańska 40, telefon 121-14.
- Doc. Brzezicki Eugenjusz Emiljan, chor. nerwowe i umysł., lekarz Kasy chorych — Batorego 7.
- Bryniarski Wincenty — Arjańska 5.
- Bujak Władysław, docent U. J., chor. dzieci — Długa 58, tel. 123-96.
- Bujwid Odo, em. prof. U. J., bakterjolog, dyrektor zakładu szczepień ochronnych — Lubicz 34, telefon 103-01.
- Bulanda Apolonjusz Bogusław, prakt. szpit. — Kochanowskiego 2.
- Bułat Józef, choroby skórne i weneryczne, zawodowy lekarz wojskowy — ul. Krzemionki 3.
- Burzyński Stanisław, lekarz pułkownik — Kochanowskiego 2.
- Chlipalski Mieczysław, choroby kobiece — Rynek Kleparski 14.
- Chłopiński Władysław, asystent Kliniki neurologicznej U. J., lekarz Kasy chorych — Kopernika 48.
- Chowaniec Wanda, choroby wewnętrzne — Miejskie Zakłady sanitarne, ulica Prądnicka 50, telefon 110-75.
- Chrzanowski Ignacy — Dolnych Młynów 11.
- Chrzanowski Stefan, chirurgja, położnictwo — Dwernickiego 2.
- Chudyk Julian, roentgenologja — Wiślna 9, telefon 117-26.
- Ciechanowski Stanisław, anatomja patologiczna, prof. U. J. — Szopena 11, telefon 131-05.
- Ciećkiewicz Marjan, chor. wewn. i kobiece, lekarz Kasy chorych — Siemiradzkiego 10, telefon 119-72.
- Cieśla Władysław w Klinice chirurg. U. J., lekarz Kasy chorych — Kopernika 36.
- Cikowska Jadwiga, lekarz Szpit. św. Łazarza — plac Kazimierza Wielkiego 6/III.
- Cikowski Stanisław, asystent Kliniki ginekologiczno-położniczej, lekarz Kasy chorych — św. Jana 18, telefon 100-27.
- Cisek Adam — Słoneczna 12.
- Ćwikliński Alfred, b. sekundariusz Szpitala św. Łazarza — Kraśzewskiego 12.
- Czadowski Edmund, lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych — Wolska 11, telefon 118-44.
- Czapiński Stefan, lekarz Kasy chorych Niepołomice — Rakowicka 6.
- Czapnicki Henryk, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Florjańska 8, telefon 147-02.
- Czarnek Zbigniew, choroby wewnętrzne — Śląska 7.

Dallet Zofja, choroby dzieci — J. Sarego 4, telefon 105-20.
 Dąbrowiecki Tadeusz — Topolowa 26.
 Dąbrowski Ludwik, choroby wewnętrzne — Krowoderska 53.
 Dobrowolski Witold, praktykant Szpit. św. Łazarza — Rękawka 3.
 Dobrzański Karol, choroby wewnętrzne — Konarskiego 32.
 Donhaiser Antoni, bakterjologja, lek. Szpit. św. Łazarza — Koper-
 nika 17.
 Döening Tadeusz — Arjańska 9.
 Drobner-Jurowiczowa Czesława Karolina, lekarz-dentysta, lekarz
 Kasy chorych — Zwierzyńska 7.
 Drohocki Zenon, neurolog — Pędzichów-Boczna 4.
 Drozdowski Jerzy, kierownik Pogotowia ratunkowego, asystent
 Kliniki stomatolog. — Lubicz 9, telefon 146-67.
 Dryker Nesen, lekarz-dentysta — Karmelicka 16.
 Duleba Jan — Krowoderska 8.
 Dunaj Zygmunt, choroby wewnętrzne, okręg. lekarz miejski —
 Długa 21, telefon 155-06.
 Dyboski Tadeusz, choroby skórne i weneryczne, lekarz Kasy cho-
 rych — św. Tomasza 22, telefon 134-31.
 Dym Osias, choroby wewnętrzne — św. Gertrudy 18, telef. 105-58.
 Dziuba Stanisław, b. asystent Klin. U. J., choroby wewnętrzne —
 Wolska 9.
 Dziuban Włodzimierz — Grzegórzecka 20.

Eibenschütz Stanisław, choroby wewnętrzne — Radziwiłłowska 17.
 Eichenholz Izidor, neurologja — pl. Wolnica 12-a, telefon 163-41.
 Eilbaum Mina, prakt. Szpitala św. Łazarza — Sławkowska 23.
 Eisele Henryk, bakterjologja, lek. Kasy chorych — Kremerow-
 ska 10.
 Eisenberg Filip, bakterjologja, dyr. Państw. zakł. higieny, lekarz
 Kasy chorych — Smoleńska 25-a, telefon 140-56.
 Engel Adolf, choroby wewnętrzne — Dietłowska 66, tel. 165-98.
 Englowa Marja — Dietla 66, telefon 165-98.
 Engelhart Artur — św. Gertrudy 24.
 Engländer Bernard, choroby kobiece — Dietłowska 97, tel. 104-71.
 Epstein Maurycy, chirurgja i ortopedja — Basztowa 23, tel. 123-64.

Feldmaus Benedykt, prakt. Szpitala św. Łazarza — Brzozowa 6.
 Feliks Józef, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Stra-
 szewskiego 21, telefon 107-03.
 Ferber Edmund, st. asystent Kliniki chirurg. — Grabowskiego 13.
 Ferens Tadeusz, asystent Kliniki ginek. położ. U. J. — Czysta 3.
 Fiala Bogdan, prakt. Szpitala św. Łazarza — Topolowa 40.
 Filip Piotr, choroby wewnętrzne — Aleja 3 Maja 5.
 Fisch Helena, choroby kobiece — Smoleńska 28.
 Fischel Tobiasz, choroby wewnętrzne — Kupa 5.

Fischer Jan, chor. wewn., lekarz Kasy chorych — Konarskiego 3.
 Fiut Julian, stomatolog — Karmelicka 14.
 Förster Aleksander, choroby dzieci, lekarz Kasy chorych —
 Bracka 7, telefon 114-25.
 Förster Władysława, choroby kobiece — Bracka 7.
 Fränkel Berta, choroby skórne i weneryczne — Starowiślna 49, te-
 lefon 117-90.
 Frąckowiak Tadeusz, choroby nerwowe i umysłowe, asystent Kli-
 niki — Kopernika 48, telefon 114-25.
 Frenkiel Jadwiga, choroby wewnętrzne i dzieci — Gołębia 14.
 Freundlich Henryk, choroby dziecięce — Strzelecka 2.
 Friedeker Salomon, lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych — Kar-
 melicka 28.
 Friedman Kalman, choroby wewnętrzne — Paulińska 16.
 Friedmann Henryk, choroby wewnętrzne — Wrzesińska 3, tele-
 fon 117-79.
 Friedmann Ludwik, położnictwo i choroby kobiece — Starowiślna 1, telefon 104-59.
 Frischer Józef, chirurgja — Zwierzyniecka 15, telefon 157-06.
 Frommer Wiktor, choroby kobiece — Smoleńska 1.
 Fuchs Helena Ryfka żonata Katkowa, choroby dzieci — Par-
 kowa 1.
 Fuchs Leon, b. dyrektor państw. Szpitala św. Łazarza — Aleja Kra-
 sińskiego 21, telefon 141-00.

Gasiński Józef, asyst. Kliniki chirurg. II. — Kopernika 12.
 Gądzikiewicz Witold, higjena, prof. Uniw. Jagiell. — Lubicz 42,
 telefon 103-02.
 Gąsiorowski Stanisław Karol, lekarz fabryki tytoniu — Szlak 32.
 Gedl Edward Zbigniew, chirurgja, lek. kolej. — Siemiradzkiego 1.
 Gettlich Adam, choroby dzieci — Dunajewskiego 2.
 Gieszczykiewicz Marjan, bakterjologja, prof. Uniw. Jagiell. —
 Aleja Mickiewicza 13, telefon 146-45.
 Giza Tadeusz, choroby dzieci — Strzelecka 2.
 Glaser Henryk, choroby wewnętrzne — Długa 51.
 Glassner Ignacy, choroby dzieci, szpital żyd. — św. Sebastjana 5.
 Glassner Roman, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych —
 Kalwaryjska 5, telefon 114-62.
 Glatzel Jan, chirurgja, prof. Uniw. Jagiell. — św. Tomasza 22,
 telefon 144-94.
 Głębocka Marja, położnictwo i choroby kobiece, lekarz Kasy cho-
 rzych — Florjańska 53.
 Glück Juda Leib, chor. wewnętrzne — Wita Stwosza 27.
 Glücksmann Feliks Stanisław — Wiślna 8.
 Godlewski Emil, biologja, embriologja, prof. Uniw. Jagiell. —
 Aleja Krasińskiego 19, telefon 132-34.
 Godlewski Marjan, choroby wewnętrzne — Basztowa 1, tel. 124-88.
 Godlewski Wacław, lekarz Kasy chorych — J. Lea 15-a.

- Godłowska Zofja — Zyplikiewicza 8.
- Godłowski Zbigniew, chor. wewnętrzne, asyst. Szpit. św. Łazarza,
lek. K. O. T. R. — Kanonicza 6, tel. 182-22.
- Gogólski Józef, choroby kobiece, chirurgja — Starowiślna 8.
- Goldberger Henryk, chor. kobiece — Sobieskiego 14.
- Goldberger Leon, choroby kobiece, położnictwo — Rynek Podgór-
ski 12, telefon 133-14.
- Goldblatt Regina zam. Fenigerowa, choroby kobiece i położnictwo,
J. Sarego 28.
- Goldgart Leon, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Diet-
łowska 62, telefon 103-91.
- Goldmann Amalja, choroby wewnętrzne — Wielopole 11.
- Goldstein Dawid, choroby skórne i płciowe — Mikołajska 9, tele-
fon 147-75.
- Goldstein Salomon, choroby wewnętrzne — Grodzka 71.
- Goldschmied Aleksander — Jasna 10.
- Gołab Jan Kazimierz, prym. szpit. św. Ludwika, choroby dzieci,
lekarz Kasy chorych — Zyplikiewicza 5.
- Gólski Stanisław Michał, choroby wewnętrzne, st. lekarz miejski
i Kasy chorych — Basztowa 16, telefon 113-15.
- Górski Franciszek, choroby kobiece — Wolska 28.
- Gottlieb Dawid, choroby wewnętrzne — Dietłowska 68, tel. 128-52.
- Gottlieb Gabrjel, roentgenologja — Grodzka 39, telefon 137-81.
- Gottlieb Henryka, położnictwo i choroby kobiece — Wolska 36,
telefon 102-49.
- Gottlieb Izydor, prakt. szpit. — Długa.
- Grabczak Ludwik, lekarz miejski, dentystryka — ord.: Szpitalna 34;
zam.: plac Matejki 5, telefon 113-41.
- Gradziński Adam, chor. nerwowe i umysł. — Starowiślna 20, te-
lefon ??
- Grażyński Edward, choroby dzieci — Al. Krasińskiego 19.
- Gross Ludwik — Studencka 9, telefon 136-10.
- Grossbard Gustawa zameżna Joffe, prakt. Szpitala św. Ludwika
i lekarz Kasy chorych — Dąbrowskiego 3.
- Grudzewski Adam, chor. wewnętrzne — Siemiradzkiego 5, tele-
fon 110-35.
- Grünbaum Feliks, chor. nosa, gardła, uszu i krtani — Starowiślna
64, telefon 160-98.
- Grünberg Marja — Kalwaryjska 5.
- Grünhut Berl, choroby wewnętrzne — Dietłowska 49, tel. 113-04.
- Grünhut Józef, choroby kobiece — Jagiellońska 11, telefon 149-73.
- Grünzweig Isomor — Lubomirskiego 7.
- Grzybowski Grzegorz, lekarz Kasy chorych, położnictwo, choroby
kobiece i wewnętrzne — Długa 4, telefon 112-78.
- Gutmanowa ze Spirów Gizela, choroby dzieci — Grodzka 60/II.,
telefon 126-98.
- Gutwiński Stanisław Kazimierz, sekund. szpit. SS. Miłosierdzia —
Karmelicka 50, parter, telefon 173-25; ord. od 3—5.30.
- Gürtler Wojciech, lekarz miejski — Prądnicka 80.

- Haas Adolf, choroby wewnętrzne — Lwowska 4/I., telefon 126-92.
 Haber Maurycy, choroby jamy ust, stomatologja — Grodzka 32.
 Haber Zygfryd — św. Krzyża 7.
 Habicht Kazimierz, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Wielopole 4, telefon 131-95.
 Hackbeil Bronisław, choroby wewnętrzne i kobiece — Starowiślna 17.
 Hanzel Jakób, ortopeda — Zyplikiewicza 9.
 Halpern Rachela, prakt. Szpitala św. Łazarza — Podwale 12.
 Heilpern Leonard, choroby wewnętrzne — św. Gertrudy 10, telefon 105-26.
 Heller Tadeusz, choroby kobiece i położnictwo — Dietlowska 99, telefon 118-82.
 Herschdörfer Aziasz, choroby wewn. — Dietlowska 58, tel. 143-99.
 Herzhaft Stanisław, prakt. Szpitala św. Łazarza — Rakowicka 12.
 Heumann Zygmunt, choroby wewnętrzne — J. Sarego 4, tel. 132-98.
 Hilfstein Chaim, choroby wewnętrzne — Dietlowska 83, tel. 113-73.
 Hirsch Chana Estera — Dietlowska 59.
 Hirsch Leon, chor. skórne, kosmetyka — Krakowska 19.
 Hirschhorn Helena — Grzegórzecka 4.
 Hirschtal Marja, prakt. Szpitala św. Łazarza — Legionów 4.
 Hładij Michał, chirurgja, operator Szpitala OO. Bonifratrów — Długa 60, telefon 133-74.
 Hochbaum Ignacy, lekarz Pogotowia ratunkowego, choroby wewn. i analizy lekarskie — Dwernickiego 4, telefon 149-76.
 Hochmann Stefanja, choroby dzieci — Starowiślna 64.
 Holländer Ernestyna, choroby wewnętrzne — Michałowskiego 2.
 Holländer Ewa, prakt. Szpitala św. Łazarza — Michałowskiego 15.
 Horoch Kajetan, chirurgja — Aleja Słowackiego 34.
 Horodyński Józef, chor. nerw. i umysł. — Kopernika 48.
 Horowitz Lila, lekarz Kasy chorych, choroby skóry i płciowe i kosmetyka lekarska — Dietlowska 59/I.
 Horowitz Maksymiljan, prakt. Szpitala św. Łazarza — Jasna 7.
 Hoyer Henryk, anatomja porównawcza, histologja, prof. U. J. — Łęczycka 4.
 Hoffówna Róża, choroby wewnętrzne, lekarz II. kliniki chor. wewnętrznych U. J. — św. Sebastjana 29.
 Immerglück-Haberowa Dora, stomatologja — Grodzka 32.
 Immich Stanisław, roentgenologja — mieszka: Kremerowska 12; ordynuje: Batorego 5.
 Iwanicki Kazimierz, lekarz wojskowy — Wolska 7.
 Jabłoński Antoni, choroby wewnętrzne, naczelny lekarz kolej. — Kremerowska 3, telefon 114-76.
 Jakobsohn Leopold, choroby kobiece i położnictwo — Kalwaryjska 7, telefon 130-82.

Jakubowski Marjan Faustyn Ignacy Juljan, choroby kobiece — Sienkiewicza 14.
 Jankowski Stanisław, psychiatra, lekarz sądowy — Szewska 22, telefon 112-55.
 Jasińska Anna, praktykant Szpitala św. Łazarza — Zwierzyńska 15, telefon 171-64.
 Jastrzębski Julian, choroby wewnętrzne, położnictwo — Zwierzyńska 30.
 Jaśkiewicz Jan, lekarz dentysta — Florjańska 19.
 Jaugustyn Stanisław, choroby kobiece i położnictwo — Sławkowska 20.
 Józefczak Józef — Szlak 51.
 Jurewiczowa Czesława, lekarz dentysta — Zwierzyniecka 7.
 Juerówna zam. Zaksowa Wanda, choroby wewnętrzne i dzieci — Rakowicka 6, telefon 156-41.
 Junger Jakób, choroby wewnętrzne — Krakowska 9.
 Jurkowicz Izaak, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Wrzesińska 9.

Kaczyński Henryk — asyst. zakł. med. sąd. U. J. — Topolowa 42.
 Kaczyński Stanisław, bakterjolog — Karmelicka 28.
 Kader Bronisław, prof. Uniw. Jagiell., chirurgja — Basztowa 4.
 Kadyi Bronisław, choroby oczu, asyst. Kliniki okul. U. J. — Kopernika 38.
 Kajzer Adolf, chor. skórne i płciowe, lekarz Kasy chorych — Krowoderska 27.
 Kalista Wacław — Nowa Olsza.
 Kanarek Jerzy, b. asystent Kliniki chirurg. — Kopernika 40.
 Kania Feliks, lek. pow. Starostwa w Krakowie.
 Kania Władysław, choroby wewnętrzne — Karmelicka 40.
 Kania Henryk, chirurg — Grzegórzecka 25.
 Kaplicki Mieczysław — A. Potockiego 2, telefon 125-36.
 Kański Wacław, — św. Tomasza 32.
 Karasiński Stanisław, choroby wewnętrzne — Radziwiłłowska 4, telefon 147-77.
 Karelus Kazimierz, choroby oczu, prymarjusz Szpit. OO. Bonifratrów, lekarz Kasy chorych — Basztowa 1, telefon 127-44.
 Karmel Doba, praktykant Szpitala św. Łazarza — Józefa 1.
 Katyńska Irena Henr., prakt. Szpitala św. Łazarza — Wielopole 26.
 Kaufer Efraim, prakt. Szpitala św. Łazarza — Ślaska 5.
 Katzner Józef, choroby wewnętrzne — Krakowska 32.
 Kaulbersz Jerzy, docent fizjologii Uniw. Jagiell. — Grzegórzecka 16.
 Keller Tadeusz Mieczysław, Doc. Uniw. Jagiell., ginekologja i położnictwo — św. Tomasza 22, telefon 118-00.
 Kelhofer Artur, chor. kobiece, położnictwo — Al. Krasińskiego 4.
 Kepler Wiktor, choroby wewnętrzne — Legjonów 12, tel. 120-31.

- Kępiński Leon, lekarz powiatowy, choroby wewnętrzne i serca — Czernichów.
 Kielczewski Stanisław, chor. dzieci — Strzelecka 2.
 Kirschner Józef, neurologja, lekarz Kasy chor. — Karmelicka 10.
 Klasa-Brunicki Eugenjusz Karol, choroby gardła i nosa — Ba-
 sztowa 9.
 Klęsk Adolf, chirurgja, lekarz szkolny miejski — św. Jana 18, te-
 lefon 120-91.
 Kluczyński Jerzy Marcelli, kapitan-lekarz Wojsk Polskich —
 Długa 47.
 Kluger Władysław, choroby wewnętrzne — Sobieskiego 10, tele-
 fon 121-54.
 Kłosowski Stanisław, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych —
 Zwierzyniecka 8.
 Knorek Jan, chirurgja, urolog, lekarz Kasy chorych — A. Potoc-
 kiego 5, telefon 133-20.
 Koch-Kowalikowa Karolina, choroby oczu, asystent Kliniki Uniw.
 Jagiell. — Kopernika 38.
 Kocwa Juljusz, choroby wewnętrzne, lekarz w Wojew. — Sław-
 kowska 23.
 Kohn Maksymiljan, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych —
 Mazowiecka 64.
 Kon Channau — Słoneczna 4.
 Kon Regina M. — Wrzesińska 11.
 Kolber Abraham, choroby dzieci — Starowiślna 28.
 Kołodyńska Zdzisława, choroby dzieci — Al. Krasińskiego 8.
 Komorowski Bolesław, choroby dzieci i wewn., st. lekarz miejski —
 Lelewela 6, telefon 104-19.
 Konstantynowicz Antoni — Senacka 11.
 Konstantynowicz Erazm — Senacka 11.
 Kopacz Tadeusz, choroby dzieci — Wiślna 12, telefon 146-65.
 Kopaczowa Helena, choroby dzieci — Wiślna 12, telefon 146-65.
 Kopf Leon, chor. wewnętrzne i kobiece — Sobieskiego 1.
 Korabczyńska Bronisława, radiologia — Karmelicka 20, tel. 133-96.
 Korczyński Ludomir, prof. Uniw. Jagiell., choroby wewnętrzne —
 Sobieskiego 16 c, telefon 130-11.
 Korngold-Rosenowa Regina, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy
 chorych — Michałowskiego 6.
 Korolewicz Bolesław, choroby wewnętrzne, lekarz pułkownik —
 Bracka 11, telefon 125-78.
 Korolowa Stefanja, choroby kobiece i położn. — Pl. WW. Świę-
 tych 11.
 Korta Stanisław, prakt. klin. — Karmelicka 50.
 Kościuszkowa Janina, choroby dzieci — Krowoderska 11, tele-
 fon 139-39.
 Kosiński Mieczysław, chirurgja — ortopedja — mieszka: Łobzow-
 ska 29; ordynuje: św. Filipa 15, telefon 146-96.
 Kost Jakób Izydor, choroby skórne, roentgenologia — Kapu-
 cyńska 3.

- Kostanecki Kazimierz, prof. Uniw. Jagiell., anatomja opisowa — Sienkiewicza 24, telefon 102-14.
- Kostecki Jan, choroby dzieci, lekarz Kasy chorych — Florjańska 15, telefon 128-00.
- Kostrzewski Józef, Prof. U. J., prymarjusz Szpitala św. Łazarza, choroby zakaźne — Zygmunta Augusta 3.
- Kotulski Ludwik, choroby wewnętrzne i kobiece — Tarłowska 5.
- Kowalczyk Jan Ludwik, chirurgja — Kopernika 40.
- Kowenicki Walerjan, choroby wewnętrzne i kobiece — Karmelicka 7/II., telefon 123-42.
- Koziorowski Władysław — Kopernika 48.
- Kozłowski Michał, choroby skórne i weneryczne — Sławkowska 18.
- Kraft Emil, choroby oczu, kierownik poradni dla uczniów szkół średnich — Bonerowska 5.
- Kragen-Schuldenfreiowa Marja, choroby wewnętrzne — Stradom 25.
- Kramarzyński Adam, choroby wewnętrzne, lekarz szkolny miejski — Mikołajska 26, telefon 125-14.
- Krasoń Hieronim — Aleja 3 Maja 5.
- Krauze Marja z domu Kowalczyk, choroby wewnętrzne i kobiece, Bracka 2/II.
- Kränzler Mina, praktykant Szpitala św. Łazarza — J. Sarego 28.
- Krokiewicz Antoni, b. prymarjusz Szpitala św. Łazarza, choroby wewnętrzne — Kapucyńska 5, telefon 104-54.
- Kropaczek Franciszek Wilhelm, choroby wewnętrzne, emer. lekarz Wojew. — Starowiślna 21.
- Kubiczek Mieczysław — Krowoderska 8.
- Krudowski Stefan Marceli, lekarz wojskowy, ordynator oddziału umysłowo-nerwow. Szpitala O. 5 — Sobieskiego 15.
- Krupiński Mieczysław, chirurgja — Długa 6.
- Ksyk Stanisław, prakt. Szpitala św. Łazarza — Rakowicka 16.
- Kubiczek Mieczysław, choroby wewnętrzne — Y. M. C. A.
- Kulczycki Józef — roentgenologja — Wenecja 2.
- Kulmatycki Stefan — Senacka 11.
- Kuśakowski Wojciech, chor. wewn., lekarz kolej. — J. Lea 47.
- Kunicki Ryszard Paweł, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Karmelicka 16.
- Kupczyk Bernard, neurologja i fizykalna terapja — Szujskiego 11, telefon 112-95.
- Kurtz Süsskind, chor. wewn. i dzieci — Sandomierska 5, telefon 116-40.
- Kwiatkowski Stanisław, choroby wewnętrzne i chirurgiczne, lekarz sądowy — plac Matejki 6, telefon 114-01.
- Lachs Jan, lekarz Kasy chorych, chor. kobiece — Jasna 7, telefon 102-35.
- Lachs Romuald, urologja — Grzegórzecka 16.
- Lachs Wanda, prakt. Szpitala św. Łazarza — Grodzka 60.

- Landau Ada Róža, choroby gardła i uszu, lekarz Kasy chorych — J. Sarego 11/I., telefon 131-53.
- Landau-Lichtig Chane, choroby wewnętrzne — Straszewskiego 26.
- Landau Zygmunt, choroby wewnętrzne i neurologja — Zyblikiewicza 19/I.
- Landau Jan, choroby dzieci, dyr. Szpitala Izraelitów — św. Gertrudy 9, telefon 114-33.
- Landau Maurycy, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Wielopole 11, telefon 112-31.
- Landau Rafał, choroby dzieci — Starowiślna 4.
- Landfisch Saul — Kołłątaja 5.
- Lanner Leon, choroby kobiece i położnictwo — Grodzka 51.
- Lanota zameż. Michalikowa Ernestyna Fr., choroby kobiece i położnictwo — Jabłonowskich 2, telefon 111-89.
- Laser Debora, choroby wewnętrzne — Miodowa 22.
- Laskowski Stanisław — Rakowicka 11-a.
- Laszczka Czesław, asyst. Klin. chor. wewn. U. J. — Żmujdzka 23.
- Latkowski Józef, prof. Uniw. Jagiell., dyrektor Kliniki chorób wewnętrznych — Pańska 5, telefon 112-30.
- Laub Abraham, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Rynek Podgórski 13.
- Lauer Aleksander, choroby uszu, nosa, ust i gardła — Potockiego 13, telefon 110-94.
- Lehrhaft Dawid, chor. wewn. i przemiana materji — Łobzowska 10, telefon 157-44.
- Leinkram Michał, choroby wewnętrzne — św. Sebastjana 22.
- Leser Karol — Targowa 3.
- Lejmann Kazimierz — Kopernika 30.
- Leinkram Zygmunt, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Wrzesińska 7, telefon 111-08.
- Leuchter Wolf Hirsch, choroby weneryczne i skórne, lekarz Kasy chorych — Straszewskiego 2, telefon 127-20.
- Lewkowicz Ksawery, prof. Uniw. Jagiell., choroby dzieci, ord. od 4—5 popoł. — Krowoderska 19, telefon 135-02.
- Libanowa Franciszka — Starowiślna 28, telefon 161-77.
- Libman Edward, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Dunajewskiego 6/II.
- Lieber Samuel — Lwowska 9.
- Liebeskind Józef, choroby kobiece — Starowiślna 6, tel. 104-03.
- Lindenfeld Leopold, chirurg-urolog — Dunajewskiego 7, tel. 148-00.
- Lisikiewicz Miron — Sołtyka 13.
- Lisowska-Tesarzowa Walentyna Teofila, stomatologja, lekarz Kasy chorych — Basztowa 10.
- Liwszyc Samson Stanisław, lekarz Kasy chorych, choroby wewn., J. Sarego 20/I., telefon 127-76.
- Liwszyc Salomea, chemja i bakterjologja — J. Sarego 20.
- Löffelholz-Fleischmanowa Chane, lekarz-dentysta — Zamojskiego 26.

Lów Matylda, b. sekundarjusz Szpit. Izraelitów — Dietłowska 111.
Loewenberg Jakób, choroby wewnętrzne i kobiece — Zwierzy-
niecka 9/II.
Löwenhoff Konstanty, bakterjologja — Aleja Słowackiego 66/I.
Löwenhoffowa Stefanja, choroby dzieci — Al. Słowackiego 60/I.
Ludmirski Zygmunt, choroby wewnętrzne i dzieci, lekarz szkolny,
Karmelicka 31.
Luster Leon, choroby skóry, kosmetyka lekarska — Florjańska 37.
Lustig Julian, fizjoterapja — Dietłowska 78, telefon 112-56.

Łada Izabella zamężna Olbrychtowa, dentystyka — Szpitalna 4.
Łapiński Stanisław, choroby wewn., prymarjusz Szpit. OO. Boni-
fratrów — Basztowa 9, telefon 133-53.
Łebkowski Mieczysław — Garncarska 11.
Łepkowski Wincenty, prof. Uniw. Jag., dyrektor Instytutu stomat.,
Straszewskiego 26, telefon 102-39.
Łomiński Iwo — Zwierzywiecka 27.
Łopaciński Michał, choroby wewnętrzne — św. Marka 5, tel. 101-09.
Łuka Ludwik, chor. wewn. — Aleja Słowackiego 66, telefon 171-91.
Łukowa Jadwiga, choroby oczu — Al. Słowackiego 66, tel. 171-91.

Machauf Edward, choroby gardła, krtani, nosa, uszu, lekarz Kasy
chorych — Jagiellońska 9, telefon 118-22.
Maciąg Adam, choroby wewnętrzne, lekarz-pułkownik — Baszto-
wa 1, telefon 112-45.
Macieszyna z Jeleńskich Sabina, choroby nerw. i umysł., lekarz
Kasy chorych — Plac Jabłonowskich 2.
Mączka Zofja, rentgenologja — Szlak 55.
Majewicz Edmund, choroby wewnętrzne — Straszewskiego 24, te-
lefon 111-88.
Majewski Kazimierz, prof. Uniw. Jagiell., choroby oczu — Duna-
jewskiego 6, telefon 113-19.
Makowski Alfons, chirurg — Grzegórzecka 20.
Malanek Edward, chor. wewnętrzne — Halicka 12.
Malinowski Alojzy, choroby dzieci — Studencka 7.
Malkiewicz Zdzisław, choroby dzieci — św. Anny 3, telefon 116-18.
Małkiewicz Edward, choroby wener. i płciowe — Al. Słowac-
kiego 52.
Małys Jeremi, chirurgja — Topolowa 15.
Mamczyn Włodzimierz, choroby skórne i wener. — Rakowicka 4.
Maniewski Jerzy, prakt. Szpitala św. Łazarza — Jabłonowskich 6.
Mańkowska Marja — Jabłonowskich 3, telefon 124-30.
Mayer Tadeusz — Zamojskiego 25.
Mazanek Henryk, chirurgja, kapitan W. P., lekarz Kasy chorych,
Dunajewskiego 3.
Marcinkowski Włodzimierz, praktykant Szpitala św. Łazarza —
Podwale 1.

- Marcyaniak Franciszek, choroby skórne i weneryczne, lekarz Kasy chorych — A. Potockiego 2.
- Margulies Wolf, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — św. Agnieszki 2/II., telefon 123-36.
- Markowa Ada Rutkowska, chor. kobiece i położnictwo, Dyr. Państwowej Szkoły Położnych — Długa 6, telefon 111-61.
- Masny Ignacy, b. lekarz wojskowy — Szlak 8.
- Mazanowski Adam, choroby wewnętrzne — Groble 3.
- Maziarski Stanisław, prof. Uniw. Jagiell., histologja, choroby skórne i weneryczne — Łobzowska 4, telefon 125-64.
- Medyński Władysław, choroby nerwowe i umysłowe — Szewska 27, telefon 105-59.
- Menasche Eugenja, chor. wewn. i dzieci — Florjańska 47.
- Merunowicz Tadeusz, lekarz-dentysta — Karmelicka 24.
- Merz Alfred, choroby dzieci, lekarz szkolny miejski, lekarz Kasy chorych — Starowiślna 1, telefon 104-42.
- Mester Adolf Jakób, choroby wewnętrzne — Wrzesińska 8, telefon 158-93.
- Michalik Kazimierz Edward, choroby wewnętrzne — Pl. Jabłonowskich 2.
- Michalski Wiktor, stomatolog miejski — Barska 7, telefon 181-56.
- Miodoński Jan Józef, choroby gardła — Pańska 14, I. p.
- Mirowski Abraham, choroby oczu — Pasaż Bielaka.
- Mirtenbaum Leon, lekarz-dentysta — Basztowa „Feniks“.
- Missona Krzysztof, choroby skórne i weneryczne, lekarz Kasy chorych — Krupnicza 20.
- Młynarkiewicz Juliusz — Zduńska 16.
- Morgenstern Marek, choroby wewnętrzne — Siemiradzkiego 22, telefon 155-56.
- Mostowska Zofja — Lubicz 34.
- Mulowski Tadeusz, lekarz K. O. T. R., I. asystent oddziału chorób skórnych i wener. — Wybickiego 1, telefon 176-87.
- Murczyński Władysław, choroby wewnętrzne — Wielopole 9, telefon 112-17.
- Müntz Bernard, choroby kobiece — Rajska 20.
- Münz Emil, choroby skórne i weneryczne — Szewska 9.
- Mycoń Piotr, chirurga — Szpit. OO. Bonifratrów.
- Nadolski Jerzy, chor. kobiece, lekarz-pułkownik — Dunajewskiego 1.
- Nattel Ella, praktykant Szpitala św. Łazarza — Orzeszkowej 9.
- Neumann Aleksander — Lubomirskiego 23, telefon 107-78.
- Niewola-Staszkowski Jan, asystent szkoły położn., lekarz Kasy chorych — Rynek Podgórski 9, telefon 146-10.
- Nodzyński Tadeusz, chor. uszu, gardła, nosa — Warszawska 1, telefon 172-12.
- Nowak Julian, prof. bakterjologii U. J., nie praktykuje — Wyspiańskiego (dom własny), telefon 125-10.

- Nowak Marjan Józef, chirurgja, sekundarjusz Szpitala OO. Boni-
fratrów — Trynatarska 11.
- Nowak Stanisław, praktykant Szpitala św. Łazarza — Twardow-
skiego 87.
- Nowak Tadeusz — Grzegórzecka 20.
- Nowakowski Władysław, chor. uszu, gardła, nosa, lekarz K. O. T.
R. — Strzelecka 9.
- Nowicki Stanisław, Docent Kliniki chirurg. U. J. — Kopernika 36,
telefon 165-53.
- Nowosielski Włodzimierz, choroby wewnętrzne — Wiśniowa 10.
- Nüssenfeld Józef, chirurgja i urologja, lekarz Kasy chorych — Po-
tockiego 12, telefon 135-02.
- Nykliński Mieczysław, prakt. Szpitala św. Łazarza — Stolarska 13.
- Olbrycht Jan Stanisław, prof. Uniw. Jagiell., medycyna sądowa —
Al. Słowackiego 15, telefon 143-06.
- Osiek Bernard, choroby dzieci — Garncarska 16.
- Oszacki Aleksander, Doc. Uniw. Jagiell., choroby wewnętrzne —
Krupnicza 10, telefon 123-06.
- Oszat Zbigniew, choroby skóry — Kopernika 48.
- Owczyński Tadeusz, chor. wewnętrzne — Lubicz 34, telefon 123-06.
- Owsiński Józef, naczelny lekarz miejski — Gołębia 2, tel. 114-99.
- Paklikowski Mieczysław, choroby wewnętrzne — Szlak 18.
- Pachoński Antoni, chor. gardła i uszu — Potockiego 4, tel. 133-75.
- Pakowska Zofja, lekarz-dentysta — Straszewskiego 24.
- Paluch Emil — Kołłątaja 11.
- Pancerzyński Wacław, prakt. Szpitala św. Łazarza — Cieszyń-
ska 16.
- Papée Adam, choroby kobiece i położnictwo, lekarz K. O. T. R. —
Aleja Słowackiego 42, telefon 155-08.
- Parfanowicz Konstanty — Topolowa 33.
- Paster Zygmunt, choroby kobiece i położnictwo — Karmelicka 28,
telefon 128-13.
- Paszkowski Stanisław, neurolog — Kopernika 48.
- Pawlas Tadeusz, choroby skóry, Doc. U. J. — Czapskich 1, tele-
fon 142-10.
- Pawliger Leon, chirurgja, lekarz Kasy chorych — J. Sarego 24, te-
lefon 144-95.
- Pawlikowski Bronisław, lekarz Wojew. krak. — Szlak 13.
- Pechner Henryk, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych —
Krakowska 4, telefon 146-56.
- Pechnerowa Marja, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych —
Zyblikiewicza 10.
- Piątkowski Juljusz, lekarz-dentysta — Basztowa 23.
- Piekarska Marja, choroby oczu — Kopernika 38.
- Piechenko Borys, Doc. U. J. — Al. Mickiewicza 13.

- Pieńkowski Stefan, choroby nerwowe i umysł. Prof. U. J. — Botaniczna 1.
- Pilecki Łazarz, choroby skórne i weneryczne, inspektor sanitarno-obyczajowy w Wojew. krakowskiem — Asnyka 3, tel. 146-06.
- Pinkusfeld Adolf, choroby wewnętrzne — św. Sebastjana 7, telefon 116-63.
- Pinkusfeldowa Regina (Reich), choroby dzieci — św. Sebastjana 7.
- Piotrowski Kazimierz, choroby kobiece — Długa 60.
- Piotrowski Ludwik, prakt. Szpitala św. Łazarza — Garncarska 9.
- Piotrowski Tymoteusz, choroby kobiece i położnictwo — Garncarska 9, telefon 105-23.
- Pisarski Tadeusz, operator-urolog, Doc. U. J. — Długa 29, telefon 132-46.
- Pisek Henryk, choroby wewnętrzne, okręg. lekarz miejski — Lwowska 17, telefon 125-95.
- Pisek Leon, lekarz-dentysta — Pl. Dominikański 1.
- Pizeles Dawid, prakt. Szpitala św. Łazarza — Salinarna 6.
- Podłęski Walenty, lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych — Basztowa 3.
- Podwińska Marja, stomatolog — Wybickiego 1.
- Podwiński Stanisław, lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych, b. asyst. Kliniki stomatol. — Wybickiego 1.
- Pogonowski Bolesław, położnictwo i choroby kobiece, lekarz Kasy chorych — Basztowa 23, telefon 144-78.
- Polek Aleksander, chor. dzieci i wewn. — Dębni, Różana 9, telefon 181-78.
- Pomeranz Henryk — Tad. Kościuszki 16.
- Porański Wilhelm, lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych — św. Marka 27, telefon 110-12.
- Późniak Stanisław, choroby wewnętrzne i dzieci — lekarz szkolny miejski — Potockiego 13, telefon 104-74.
- Praetzel Gustaw, lekarz-dentysta — Rynek Główny 24, tel. 111-84.
- Prokocimer Edward — Starowiślna 66.
- Pronaschko Norma z domu Taub — Helclów 21.
- Prusek Rudolf — Długa 54.
- Przetacznik Jan, chirurgja — Warszawska 4.
- Przeworski Stanisław Mieczysław, choroby gardła i uszu — Florjańska 39.
- Przybylski Adam Stanisław, roentgenologja — Rękawka 3.
- Ptak Stanisław, lekarz Lecznicy Związkowej — Garncarska 11.
- Redo Aleksander, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Salinarna 9.
- Reich Karol, choroby wewnętrzne — Filipa 12, telefon 158-80.
- Reichel Telesfor — Krupnicza 7.
- Reichan Jerzy — Syrokomli 11.
- Reichert Janina zamężna Romanowa, chor. skórne, weneryczne, kosmetyka — Szujskiego 6.

Reiner Otmar, choroby wewnętrzne — Szpitalna 38, tel. 123-49.
 Reiss Henryk Jan, choroby skóry, asystent Kliniki Uniw. Jagiell.,
 Krupnicza 5.
 Remin Stanisław, lekarz miejski, Sienkiewicza 14.
 Ritter Jakób, choroby dzieci — św. Gertrudy 18, telefon 118-90.
 Rogalski Tadeusz, choroby nerwowe i umysłowe — Basztowa 3,
 telefon 105-75.
 Roman Stanisław, chor. wewnętrzne — Szujskiego 6/I.
 Rosenbaum Basia, chor. skórne — Librowszczyzna 1.
 Rosenblatt-Molknerowa Eleonora Rachela, choroby wewnętrzne —
 Czysta 16, telefon 147-84.
 Rosenhauch Edmund, choroby oczu, ppułkownik-lekarz — Julju-
 sza Lea 10, telefon 102-71.
 Rosenzweig Henryk Naftali, chor. skórne i płciowe — Zwierzyńiec-
 ka 11/I., telefon 128-04.
 Rosenzweig z Heckerów Helena, choroby dzieci — Zwierzyńska
 11/I., telefon 128-04.
 Rost Bronisław, lekarz Kasy chorych, choroby nerwowe — Baszto-
 wa „Feniks“, telefon 126-75.
 Rowiński Tadeusz, lekarz-dentysta Wojew. — pl. Jabłonowskich 3,
 telefon 136-28.
 Rubczyńska Janina Alfreda Ewa, choroby wewnętrzne — Jabło-
 nowskich 6.
 Rubinstein Amalja zam. Jurkiewiczowa, choroby kobiece i położ-
 nictwo, — Wrzesińska 9, telefon 134-80.
 Rubinstein Dawid, sekundarjusz Szpitala św. Łazarza — Krakow-
 ska 13, telefon 114-56.
 Rudeński Teodozy — Chodkiewicza 9.
 Rutkowski Maksymiljan, prof. Uniw. Jagiell., chirurgja — Długa 6,
 telefon 103-71.
 Rychliński Wacław, choroby kobiece i położnictwo — Aleja Sło-
 wackiego 9, telefon 120-20.
 Rychwicki Włodzimierz, higjena — Zamojskiego 1.
 Ryglicki Stefan Roman, choroby wewnętrzne — Czarnowiejska 15.
 Rzeszutek Ludwik — Rakowice, OO. Pijarzy.

Sabuda Mieczysław, chor. wewnętrzne — Szpitalna 36.
 Saganowa Lea — Al. Królewska 57.
 Salak Bolesław, nacz. Wydz. Zdr. Woj. Krak. — Basztowa 22.
 Salamon Samson, choroby wener. i skórne — św. Krzyża 7/I.
 Sas Adolf, chirurgja — Pańska 10/II., telefon 127-66.
 Scheindlinger Regina, choroby skórne — Wolnica 5.
 Schell Michał, okulista — Szewska 21.
 Schenker Ignacy, chirurgja i urologja — św. Gertrudy 16, tele-
 fon 125-27.
 Scheindlingerówna Marja, choroby skórne — plac Wolnica 5.
 Schittler Rudolf, lekarz woj. — Szpitalna 34.
 Schmiedt Emeryk — Grzegórzecka 16.

- Szłank Józef, choroby kobiece i położnictwo — Gołębia 2, telefon 124-09.
- Schmelkes Beno — Rakowicka 8.
- Schneider Jan, choroby dzieci — Zwierzyniecka 19.
- Schneider Ludwik, choroby wewnętrzne — Florjańska 34, telefon 101-77.
- Schornstein Helena zameżna Chudyk, Szpital św. Łazarza — Wiślna 9, telefon 130-16.
- Schönberg Marja, sek. Szpitala Izraelitów — Plac Zgody 7.
- Schönberg Maks, prakt. Szpitala św. Łazarza — Librowszczyzna 6.
- Schreiber Józef, choroby kobiece i położnictwo — Długa 10.
- Schützer Zbigniew — Kopernika 40.
- Schwarz Stefan, ginekologja — Pańska 5.
- Schwarz Zygfryd, choroby wewnętrzne — J. Sarego 11, tel. 124-91.
- Schwarzbart Adolf, choroby gardła, uszu, zaburzenia głosu i mowy — Starowiślna 4.
- Schwarzbart-Feldblum Bronisława, choroby skórne i kosmetyka — Krupnicza 3.
- Sędzieliowski Józef, lekarz-dentysta — Dunajewskiego 6, telefon 113-03.
- Sędzimir Aleksander — Plac Matejki 5.
- Siedlecki Feliks, choroby wewnętrzne, Doc. Uniw. Jagiell. — Ba-sztowa 1, telefon 119-80.
- Sielecka Stanisława, elektro-terapja — Zyblikiewicza P. K. O.
- Sieppel Ludwik, stomatol. — Garncarska 9.
- Sikorska Aurelja, choroby nerwowe i umysł. — Wenecja 2, telefon 135-11.
- Sikorska Helena, choroby wewnętrzne, lekarz szkolny miejski — Karmelicka 28.
- Sikorski Stanisław, choroby wewnętrzne, st. lekarz okręg. miejski, Lwowska 2, telefon 120-54.
- Silber Erna zameżna Landauowa, praktykant Szpitala św. Łazarza — Zyblikiewicza 11.
- Silberberg (z Löbel) Leon, choroby wewnętrzne — Starowiślna 49, telefon 117-90.
- Silberberg Berta, chor. skórne i kosm. — Starowiślna 49, tel. 117-90.
- Silberberg Sprynca Stefanja, chor. wewnętrzne — Starowiślna 41.
- Silberfeld Anna Regina, dentystyka — ord. Mostowa 10, zamieszkała Mostowa 10.
- Silberring Majer Jonasz, choroby oczu, lekarz Kasy chorych — Sławkowska 30.
- Singer Henryk, prakt. Szpitala św. Łazarza — J. Sarego 19, telefon 121-89.
- Skauba Henryk — Garbarska 7-a.
- Skórczewski Witold, choroby wewnętrzne — Smoleńska 13.
- Skąpska Anna, praktykant Kliniki okulistycznej — Kremerowska 10.
- Składzień Edward, prakt. Szpitala św. Łazarza — Kopernika 17.
- Smoliński Jan — św. Filipa 16.

Sobieszczański Ludwik, lekarz Kasy chorych — Nadwiślańska 4.
 Sokołowski Adam, asyst. I. Klin. chor. wewn. — Starowiślna 62.
 Sokołowska Helena, choroby wewnętrzne, lekarz szkolny miejski,
 Łobzowska 7.
 Solecka Marja Anna, lekarka szkolna — Siemiradzkiego 25.
 Sommerstein Chaim, dentysta — Zwierzyniecka 21.
 Soroka Jan — św. Filipa 16.
 Spira Józef, choroby gardła, nosa i uszu — Rynek Gł. 24, tel. 114-98.
 Spira Rafał, choroby gardła, nosa i uszu — Pijarska 5.
 Spira Grüna Lewingerowa, lekarz Kasy chorych, choroby we-
 wnętrzne i dziecięce — Paulińska 26, telefon 113-07.
 Spissowa Marja, higjena — Szlak 38.
 Spoczyńska Jadwiga Agnieszka, choroby dzieci — Anczyca 9.
 Spritzer Marcelli, prakt. Szpitala św. Łazarza — Sienna 2/IV.
 Sroka Izrael, choroby wewnętrzne — Al. Słowackiego 1.
 Stahr Eljasz, choroby wewnętrzne — Potockiego 7, telefon 115-19.
 Starzewski Wojciech Ludwik Józef, asyst. Klin. ginekol.-położn. —
 Retoryka 3.
 Stanoch Adolf, major lekarz — II Osiedle ofic. 6.
 Stanoch Franciszka, choroby kobiece — Osiedle Ofic. 6/II.
 Stanowski Józef, chor. wewnętrzne — Łobzowska 45.
 Statter Józef, lekarz Kasy chorych, choroby dzieci — Kalwaryj-
 ska 21, telefon 117-76.
 Stawiarska Gabryela, praktykant Szpitala św. Łazarza, lekarka
 szkolna — Wygoda 7.
 Steinberg Leon, choroby kobiece, położnictwo — Starowiślna 77.
 Steinberg Maurycy, choroby wewnętrzne — Przemyska 3.
 Stern Natan — Mostowa 2.
 Sternbach Karol, choroby skórne i weneryczne, lekarz Kasy chor-
 ych — Sobieskiego 1.
 Stępowski Bronisław, choroby kobiece i położn. — Studencka 6.
 Stieglitz Rachela, choroby kobiece i położnictwo — Józefitów 8.
 Stobiecki Adam, prakt. Szpitala św. Łazarza — Sławkowska 4.
 Stoch Stanisław, chirurgja — Krowoderska 48/I.
 Stochowa-Kitaj Halina, choroby oczu — św. Sebastjana 15/III.
 Stopczański Jan, choroby skórne i weneryczne, st. lekarz miejski,
 Szewska 4, telefon 113-25.
 Stielowa Ela, stomatolog — Zwierzyniecka 7.
 Stypa Mieczysław Ferdynand, lekarz Kasy chorych, chirurgja —
 Dietłowska 84, P. K. O.
 Suchorzewska Marja Janina, choroby wewn. — Straszewskiego 2.
 Surowiec Antoni, lekarz-dentysta, lekarz Kasy chorych — Łobzow-
 ska 15, telefon 134-32.
 Supniewski Janusz, Prof. U. J., farmakolog — Al. Słowackiego 15.
 Surzycki Józef, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Kar-
 melicka 27, telefon 101-56.
 Syrek Adam — Grzegórzecka 16.
 Süsser Mojżesz, choroby wewnętrzne — Plac Wolnica 12-a.

- Swatowa Marja, choroby oczu — Sienkiewicza 2.
 Ślaczka Aleksander, lekarz Kasy chorych, choroby nerwowe i umysłowe — św. Jana 2.
 Ślączkowa Zofja, choroby kobiece — św. Jana 2.
 Śmigielski Piotr — Pl. Szczepański 7.
 Świerczek Stanisław — Smoleńska 35.
 Świerz Witold, choroby gardła, nosa i uszu, lekarz kolejowy — Grabowskiego 9-a, telefon 142-41.
 Syrop Jakób, lekarz-dentysta — plac WW. Świętych 10, tel. 113-21.
 Szabuniewicz Bożydar, asyst. Zakładu fizjologii Uniw. Jagiell. — Grzegorzewska 16.
 Szancenbach Jan, choroby kobiece i położnictwo, lekarz Kasy chorych — Basztowa 1, telefon 130-79.
 Szancer Hirsch Henryk, Szpital św. Łazarza — Starowiślna 62, telefon 129-47.
 Szantroch Zygmunt, docent anatomji opisowej — Kopernika 12.
 Szczeklik Edward, b. asystent Kliniki chorób wewnętrznych Uniw. Jagiell. — Kopernika 2, telefon 157-89.
 Szczerbiński Edward, praktykant Szpitala św. Łazarza — Król. Jadwigi 118.
 Scheyer Albin, choroby kobiece — Bonerowska 2.
 Szlapak Helena, lek. Kasy chorych — Mogilska 33.
 Szpiro Władysław — Filipa 13.
 Sztencel Władysław, lekarz Kasy chorych, choroby wewnętrzne — św. Jana 1, telefon 118-20.
 Schinagel Emil, choroby dzieci — Karmelicka 22.
 Szubarga Józef Jan — Jabłonowskich 12.
 Schlager Schönberg Marja, choroby wewnętrzne i dzieci — Pl. Zgody 7.
 Szumowski Władysław, choroby gardła, nosa i uszu — Wolska 6/II.
 Szuniewicz Wacław, choroby dzieci — Stradomska 4.
 Szymanowicz Józef, Docent Uniw. Jagiell., choroby kobiece i położnictwo — Siemiradzkiego 35, telefon 104-24.
 Schwarz Stefan, choroby kobiece, położnictwo — Zamenhofska 8.
- Talewski Roman, prakt. Szpit. św. Łazarza — Bonerowska 5.
 Teichmann Aleksander, choroby wewn. — Grodzka 61, tel. 130-25.
 Teichner Sabina, lek.-dentystka — Florjańska 23.
 Tempka Tadeusz, prof. Uniw. Jagiell., choroby wewnętrzne — św. Jana 1, telefon 146-68.
 Tiger Abraham, choroby wewnętrzne — Salinarna 2, tel. 117-70.
 Thorn Adela żonę Silberring, choroby skórne i kosmetyka lekarska — Sławkowska 30.
 Thur Zygmunt, choroby nerwowe — Legjonów 8.
 Thurowa Regina, choroby dzieci, lek. Kasy chorych — Legjonów 8.
 Tochowicz Leon, asyst. I Klin. chorób wewnętrznych — Karmelicka 9, telefon 177-37.

Tokarski Marjan Stanisław, choroby wewnętrzne i oczu, lekarz szkolny — Friedleina 27.
 Topolnicki Józef, Dyr. Szpit. św. Łazarza — Konarskiego 21.
 Trzebicka Stefanja, choroby oczu, lekarz Kasy chorych — Starowiślna 19, telefon 106-67.
 Trzebicky Rudolf, choroby skórne i weneryczne, lekarz Kasy chorych — św. Tomasza 26, telefon 156-99.
 Trzebicka Zofja-Geneli — św. Tomasza 26.
 Turkowa Marja, choroby wewnętrzne, lekarka szkolna — św. Jana L. 9/I., telefon 134-86.
 Turyna Eugenjusz, położnictwo — Kujawska 16.
 Twaróg Michalina Zofja zameżna Gradzińska, choroby nerwowe i umysłowe — Starowiślna 20.
 Uhma Czesław Antoni, chor. kobiece i położnictwo — Pędzichów 5.
 Urzędowski Hieronim — Wybickiego 1.
 Vergesslich Stefan Ludwik, choroby wewnętrzne — Topolowa 4.
 Wachholz Leon Jan, prof. Uniw. Jagiell., medycyna sądowa — Wyściańskiego 6, telefon 149-10.
 Wachtel Henryk, radiologja — Krupnicza 8, telefon 107-85.
 Walkowski Jan, choroby wewnętrzne, asyst. II Kliniki U. J. — Kopernika 15.
 Walewski Stanisław, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Michałowskiego 14/II., telefon 155-50.
 Walter Franciszek, prof. Uniw. Jagiell., choroby skórne i wener.; ord.: Rynek Kleparski, mieszka: Lenartowicza 5, tel. 123-43.
 Wanat Władysław, prakt. Szpit. św. Łazarza — Al. Mickiewicza 21.
 Wander Leon, lekarz Kasy chorych, choroby nerwowe i umysłowe — Starowiślna 28.
 Warzecha Leopold — Szpitalna 34.
 Wasserberg Dora, dentystka, lek. Kasy chorych — Krakowska 31.
 Wasserberg Paulina, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Grodzka 48, telefon 133-58.
 Wasserman Józef, choroby wewnętrzne i dzieci — Zyblikiewicza 9.
 Wąsowicz Zygmunt, choroby wewnętrzne — Łobzowska 7.
 Weber Henryk, choroby skórne i weneryczne — Florjańska 9.
 Weinberg Anna — św. Agnieszki 2.
 Weinsberg Jakób, choroby wewnętrzne, st. lekarz okręg miejski — Wrzesińska 5, telefon 114-63.
 Weissglas Wilhelm, choroby wewn. — św. Gertrudy 2, tel. 111-30.
 Wernikowski Wiktor, lekarz-dentysta — Rynek Główny 6.
 Wielawski Józef — Łobzowska 6.
 Wielska Hildegarda Helena, roentgenologja — Garncarska 11.
 Wilczek Marjan, choroby oczu — Mogilska 11.
 Wilczyński Ludwik, choroby wewnętrzne — Podwale 1.

- Wisłocka Wanda Marja, choroby wewnętrzne — Kanonicza 16, telefon 102-46.
- Wiśniewski Józef, choroby kobiece i położnictwo — Szewska 5.
- Wistreich Jakób, choroby skórne i weneryczne — Potockiego 1.
- Włodyżanka Jarosława, okulistka — św. Gertrudy 14.
- Wnuczek Wilhelm, lekarz-dentysta — Wolska 3, telefon 138-44.
- Wodniecki Józef, lekarz-dentysta — Wielopole 6, telefon 107-83.
- Woliczko Kazimierz — św. Kingi 11.
- Wołyńcowa Paulina, lek.-dentystka — Koszary Czarnieckiego.
- Wojciechowski Bruno, choroby kobiece — Dunajewskiego 2, telefon 103-62.
- Wojewski Stanisław, lekarz-dentysta — pl. Matejki 5.
- Wojnar Stanisław, higiena — Szujskiego 4, Kocmyrzów.
- Wolański Roman, chirurg, sekund. oddz. chirurg. Szpit. Okręg. — Syrokomli 7.
- Wróblewski Janusz — Wyspiańskiego 11-a.
- Wróblewski Wincenty, b. naczelnik wojewódzkiego Wydziału zdrowia — Franciszkańska 4, telefon 147-00.
- Wysocki Piotr Antoni, chor. wewnętrzne — Wiślna 10, tel. 100-66.
- Zakrzewski Wacław, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych, lekarz szkolny — Pańska 5, telefon 144-88.
- Zamorski Stanisław, choroby wewnętrzne, st. lekarz okręg. miejski — Rynek Dębnicki 9, telefon 114-09.
- Zapałowicz Władysław, lekarz-dentysta — Karmelicka 16.
- Zaremba Juliusz, lekarz Kasy chorych, chirurgia — Potockiego 5.
- Zborczyński Franciszek, chirurgia — Kopernika 21.
- Ziarko Jan, choroby wewnętrzne — Długa 5, telefon 125-57.
- Zieliński Marcin, Doc. Uniw. Jagiell., choroby nerwowe i umysłowe — Mikołajska 32, telefon 130-98.
- Ziemiański Mieczysław — Kobierzyn.
- Zopoth Artur, choroby kobiece i położnictwo, lekarz okręg. miejski, Rynek Kleparski 5, telefon 102-18.
- Zubrzycki January, Prof. Uniw. Jagiell., choroby kobiece i położnictwo — Krupnicza 3, telefon 134-94.
- Zylber Adam, choroby płuc, naczelný lekarz w Zakładach sanitarnych miejskich — Prądnicza 50.
- Zabiński Robert, sekund. Szpit. św. Łazarza, choroby wewnętrzne, Syrokomli 3.
- Zabianka Marja, prakt. Szpitala św. Łazarza — Pl. Matejki 6.
- Żardecki Aleksander, choroby wewnętrzne, lekarz Kasy chorych — Al. Krasińskiego 12.
- Żuliński Edward, choroby płuc — Zyblikiewicza dom. P. K. O.
- Żydłowicz Władysław, choroby skórne i weneryczne — Florjańska 22.
- Żuliński Kazimierz — Prądnicza 80.
- Żurowski Ludwik — A. Potockiego 4.
- Żychowicz Adam — Zamojskiego 37.

Konc. SZKOŁA TAŃCÓW

Oskara Doeninga i Fr. Gorzelanego w Krakowie

udziela NAUKI TAŃCÓW narodowych i modnych
w wytwornej Sali T. U. M. (Tow. Urzędników Mag.)

W KRAKOWIE, Aleja Krasińskiego 18.

Dla Urzędników, Akademików i Młodzieży szkół średnich ceny do połowy
zniżone. — Zgłoszenia Tow. doborowego od 6—8 wieczór.

SANATORJUM W BATOWICACH POD KRAKOWEM

Zaburzenia układu nerwowego i przemiany materji, odzwyczajanie od narkotyków, stany wyczerpania, kuracja tuczająca i odtłuszczająca. Trzy oddzielne pawilony w rozległym parku. Najnowsze sposoby leczenia. Kuchnia dietetyczna pod nadzorem lekarskim. — Lecznica prowadzona jest przez uniwersyteckie siły lekarskie. Nieustanna opieka lekarska i pielęgnarska. Instalacja elektryczna, woda zimna i ciepła w pokojach, ogrzane korytarze, werandy otwarte i oszklone. Kąpiele słoneczno-powietrzne. — Zgłoszenia do Zarządu Lecznicy.

Batowice, poczta Raciborowice. — Telefon Kraków 137-30. — Skrót telegr.: „Sanba“, Kraków.

POLSKIE ZAKŁADY GARBARSKIE S. A.

Kraków-Ludwinów Telef.: 152-45. Telegr.: Garbarnia Kraków
wyrabiają:

Skóry podeszwowe, branzłowe i juchtowe

IMPORT: CHEMIKALJE I GARBNIKI. — EXPORT: SKÓRY GOTOWE.

SKŁADY FABRYCZNE:

WARSZAWA, LWÓW, KRAKÓW, POZNAŃ, BYDGOSZCZ, KATOWICE,
TARNOPOL, KIELCE, RADOM. — ZASTĘPSTWA: WIEN — HAMBURG

OVOMALTINE ODŻYWKA WITAMINOWA

Ovomaltyna — ekstrakt ze świeżych jaj, mleka, słoðu i kakao — jest wytworzona przy niskiej temperaturze, dzięki czemu zachowane zostaje całe bogactwo substancyj odżywczych.

Do nabycia we wszystkich aptekach i drogerjach. — Próby i broszury wysyła bezpłatnie

Fabryka Chemiczno-Farmaceutyczna
Dr A. WANDER Sp. Akc.

KASA CHORYCH W KRAKOWIE.

Pogotowie lekarskie w permanencji telefon 175-50.

(Centrala Batorego 3).

Spis lekarzy ordynujących w Kasie Chorych w Krakowie.

Nazwisko i imię	Godziny urzędowe	L. pokoiu	Adres prywatny	Telefon prywatny
Lekarz naczelny:				
Dr Bobrowski Emil	11 —16		Brodowicza 14.	115-50
Zast. Lekarza Naczelnego:				
Dr Dyboski Tadeusz	12 —15		Św. Tomasza 22.	134-31
Dr Surzycki Józef			Karmelicka 27.	101-56
Naczelnny konsulent:				
Dr Stahr Eljasz	12 —14		Potockiego 7.	115-19
OBWÓD I. (część miasta i powiatu po lewym brzegu Wisły):				
Lekarz obwodowy:				
Dr Ciećkiewicz Marjan	12 —16		Siemiradzkiego 10.	119-72
A. MIASTO KRAKÓW:				
a) Ośrodek Lecznicy przy ul. Batorego 3:				
Choroby wewnętrzne:	Godziny ordynacyjne			
Dr Bienkiewicz August	13 —14.30	81	Groble 8.	—
Dr Biernacki Henryk	8 —10	84	Studencka 25.	127-67
Dr Bobak Antoni	12 —14	87	Karmelicka 45.	128-75
Dr Böhmerwald Henryk	13 —15	86	Retoryka 17.	121-68
Dr Czapnicki Henryk	13 —15	75	Długa 43.	140-29
Dr Goldmanowa Amalja	15.30—17	81	Wielopole 11.	176-95
Dr Gólski Stanisław	14 —16	80	Basztowa 16.	113-15
Dr Habicht Kazimierz	8 —10	87	Michałowskiego 9.	131-95
Dr Jurkowiec Ignacy	11 —13	84	Wrzesińska 9.	134-80
Dr Kon Maksymilian	11 —13	89	Mazowiecka 64.	156-14
Dr Landau Maurycy	10 —12	80	Wielopole 11.	112-31
Dr Leinkram Zygmunt	10 —12	87	Wrzesińska 9.	—
Dr Libman Edward	9 —11	86	Rynek Kleparski 13.	125-02
Dr Liwszyc Stanisław	11 —13	76	J. Sarego 20.	127-76
Dr Margulies Wolf	9 —11	75	Św. Agnieszki 2.	123-35
Dr Pinkusfeld Adolf	11 —13	86	Sebastjana 7.	116-63
Dr Reich Karol	9 —11	89	Św. Filipa 12.	158-80
Dr Sobieszczański Ludwik	15 —17	75	Ziemiańska 7.	110-75
Dr Sokołowski Adam	13 —15	86	Kopernika 17.	—
Dr Sternbach Karol	11 —13	81	Sobieskiego 1.	—
Dr Surzycki Józef	14 —16		Karmelicka 27.	101-56
Dr Szczeklik Edward	12 —13	83	Kopernika 2.	157-89
Dr Sztencel Władysław	12 —14	80	Grodzka 48.	118-20
Dr Walewski Stanisław	11 —13	75	Łobzowska 27.	155-50
Dr Wasserberg Paulina	9 —11	81	Grodzka 48.	133-58
Dr Zakrzewski Wacław	8 —10	80	Pańska 5.	144-88

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	L. pokoiu	Adres prywatny	Telefon prywatny
Chirurgja:				
Dr Jasiński Jerzy	15 —16	58-59	Zwierzyniecka 15.	171-64
Dr Knoreck Jan	10.30—12	58-59	Potockiego 3.	133-20
Dr Mazanek Henryk	14 —15	61	Dunajewskiego 3.	165-44
Dr Nüssenfeld Józef	12 —15	58-59	Potockiego 12.	135-02
Dr Zaremba Juljusz	11.30—14	61	Potockiego 3.	—
Kosiński Mieczysław	8.30—9.30		Łobzowska 29.	110-15
Laryngologja:				
Dr Landau Ada	10 —12	66	J. Sarego 11.	131-53
Dr Machauf Edward	8 —10	66	Jagiellońska 9.	118-22
Dr Nodzyński Tadeusz	12 —15	66	Warszawska 1.	172-12
Choroby skórne i wener.:				
Dr Horowitz Lila	14 —16	18	Dietłowska 59.	160-85
Dr Kajzer Adolf	8 —10	18	Karmelicka 11.	109-29
Dr Katyńska Irena	16 —17	18	Wielopole 26.	—
Dr Leuchter Henryk	12 —14	17	Straszewskiego 2.	127-20
Dr Marcyaniak Franciszek	9 —11	17	Radziwiłłowska 27.	—
Dr Missona Krzysztof	10 —12	17	Kopernika 2.	—
Dr Mulowski Tadeusz	14 —15	17	Wybickiego 1.	—
Dr Trzebicki Rudolf	11 —14	17	Św. Tomasza 26.	156-99
Choroby kobiece:				
Dr Cikowski Stanisław	16 —17	68	Św. Jana 18.	176-50
Dr Głębocka Marja	14 —16	68	Florjańska 53.	129-27
Dr Grzybowski Grzegorz	9 —11	68	Długa 4.	112-78
Dr Lachs Jan	11 —13	68	Jasna 7.	102-35
Dr Pogonowski Bolesław	13 —14	68	Basztowa 23.	144-78
Choroby systemu nerw.:				
Doc. Dr. Brzezicki Eugen.	8 —10	29	Batorego 7.	116-28
Dr Chłopicki Władysław	14 —15	29	Kopernika 48.	115-94
Dr Jeleńska Sabina	9 —11	29	Pl. Jabłonowskich 2.	148-49
Dr Rost Bronisław	11.30—13.30	29	Basztowa 15.	126-75
Dr Ślęczka Aleksander	14 —16	29	Św. Jana 2.	121-50
Choroby oczu:				
Dr Bannet Arnold	12 —14	56	Pl. Dominikański 2.	115-21
Dr Berezowski Tadeusz	15.30—17	56	Ślawkowska 25.	112-25
Dr Karehus Kazimierz	8 —10	56	Basztowa 1.	127-44
Dr Silberring Jonasz	14 —16	56	Ślawkowska 30.	161-93
Dr Trzebicka Stefanja	10 —12	56	Starowiślna 19.	167-45
Choroby dzieci:				
Dr Förster Aleksander	10 —12	34	Bracka 7.	114-25
Dr Gołąb Jan	12.15—14.15	34	Zyblikiewicza 5.	110-34
Dr Kostecki Jan	8.45—10.45	33	Florjańska 15.	128-00
Dr Merz Alfred	11 —13	33	Starowiślna 1.	104-42
Dr Spoczyńska Jadwiga	13 —15	33	Anczyca 9.	181-02
Dentystyka:				
Kier. Dr. Surowiec Antoni	8 —11		Sobieskiego 7.	—
Dr Barański Emil	15.30—18		Florjańska 20.	—

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	L. pokoju	Adres prywatny	Telefon prywatny
Dr Czadowski Edmund	8 —10		Wolska 11.	118-44
Dr Friedeker Salomon	9 —11		Karmelicka 28.	118-59
Dr Jurowiczowa Czesława	12 —14		Św. Tomasza 24.	—
Dr Pakowska Zofja	11 —14		Straszewskiego 24.	170-83
Dr Podłęski Walenty	8 —11		Basztowa 3.	110-12
Dr Podwiński Stanisław	8 —10		Wybickiego 1.	155-15
Dr Porański Wilhelm	12 —14		Św. Marka 27.	110-12
Dr Teichnerowa Sabina	14.30—16.30		Blich 4.	—
Dr Tesarzowa Walentyna	9 —11		A. Potockiego 5.	148-63
Dr Wasserberg Dora	11.15—13.15		Krakowska 31.	129-70
Lek. Baldinger Herman	14.30—16.30		Starowiślna 6.	—
Lek. Maryniakowa Helena	16 —18		Batorego 19.	—
Lek. Wołyńcowa Paulina	10 —12.15		Śląska 7.	—
Badanie młodocianych robotników:				
Dr Medyński Ignacy	14 —16	89	Siemiradzkiego 15.	—
Dr Reich Karol	14 —16	89	Św. Filipa 12.	158-80
Pracownia Bakteriologiczna:				
Dr Baczakówna Halina	12 —14		Wincentego Pola 4.	140-56
Dr Eisele Henryk	12 —14		Kremerowska 10.	119-31
Dr Eisenberg Filip	14 —15		Smoleńska 25 a.	—
Dr Godlewski Wacław	15 —17		Konarskiego 10.	170-79
Dr Joffowa Gustawa	12 —14		Dąbrowskiego 4.	—
Lek: Swat Adam	11 —14		Sienkiewicza 2 a.	—

POGOTOWIE LEKARSKIE — TELEFON 175-50.

Lekarze dyżurni pełnią kolejno dyżury nocne od 20 do 8, oraz dyżury świąt. i niedzielne od 8 do 20 w Centrali Kasy.

Dr Chlipalski Mieczysław		Rynek Kleparski 14.	145-92
Dr Dobrzański Karol		Konarskiego 32.	—
Dr Engel Adolf		Dietla 66.	165-98
Dr Fischer Jan		Konarskiego 3.	—
Dr Godlewski Wacław		Konarskiego 10.	170-79
Dr Gutwiński Stanisław		Karmelicka 60.	—
Dr Kossowski Mieczysław		—	—
Dr Sokołowski Adam		Kopernika 17.	—

b) Ośrodek Lecznicy przy ul. św. Wawrzyńca 5.

Choroby wewnętrzne:			
Dr Goldgart Leon	12 —14	Dietla 62.	103-91
Dr Grünhut Bernard	11.30—13.30	Dietla 49.	113-04
Dr Szancer Henryk	13.30—14.30	Starowiślna 62.	129-47
Dr Zardecki Aleksander	9.30—11.30	Kraśnińskiego 12.	—
Choroby dzieci:			
Dr Lewinger Gröna	9.30—11.30	Paulińska 26.	113-04

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	L. pokoiu	Adres prywatny	Telefon prywatny
-----------------	---------------------	-----------	----------------	------------------

c) Ośrodek Lecznicy w Fabryce Tytoniu:

Choroby wewnętrzne:

Dr Gąsiorowski Stanisław	13 —14.30		Szlak 32.	
Dr Rosenowa Regina	10 —11		P. Michałowskiego 6.	138-51

Choroby kobiece:

Dr Pogonowski Bolesław	12 —13		Basztowa 23.	114-78
------------------------	--------	--	--------------	--------

d) Ośrodek Lecznicy w Fabryce Zieleniewskiego:

Dr Kłosowski Stanisław	11 —14		Zwierzyniecka 8.	—
------------------------	--------	--	------------------	---

e) Ośrodek Lecznicy Fabryczny w Monopolu Spiryt.:

Dr Szlapakówna Halina	8 — 9.30		Mogilska 33.	—
-----------------------	----------	--	--------------	---

f) Ośrodek Lecznicy dla chorych na płuca przy ul. Radziwiłłowskiej 1:

Dr Dunaj Zygmunt	17 —19		Długa 21.	155-06
Dr Felix Józef	12 —14		Straszewskiego 21.	107-03
Dr Herschdörfer Ozjasz	9 —11		Dietla 58.	—

B. POWIAT KRAKÓW:

a) Ośrodek Lecznicy w Prądniku Czerwonym:

Dr Nowosielski Włodzim.	14 —15.30		Wiśniowa 10 a.	—
-------------------------	-----------	--	----------------	---

b) Ośrodek Lecznicy w Zabierzowie:

Dr Bierzyński Henryk	10 —12		Zabierzów	5
----------------------	--------	--	-----------	---

c) Ośrodek Lecznicy w Liszczach:

Dr Müller Filip	10 —12		Liszki	—
-----------------	--------	--	--------	---

d) Ośrodek Lecznicy w Czernichowie:

Dr Kępiński Leon			Czernichów	—
------------------	--	--	------------	---

e) Ośrodek Lecznicy w Kocmyrzowie:

Dr Herman Bolesław	8 —10		Kocmyrzów	—
--------------------	-------	--	-----------	---

OBWÓD II. (część miasta i powiatu po prawym brzegu Wisły):

Lekarz obwodowy:

Dr Glassner Roman	9 —12		Kalwaryjska 5.	114-62
-------------------	-------	--	----------------	--------

A. MIASTO KRAKÓW:

a) Ośrodek Lecznicy przy pl. Serkowskiego 10:

Choroby wewnętrzne:

Dr Abend Józef	11.30—13.30	22	Rynek Podgórski 11.	126-37
Dr Biberstein Aleksander	8.30—10.30		Warneńczyka 3.	140-28
Dr Birkenfeld Karol	9 —11	13	Lwowska 15.	115-34

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	L. pokoiu	Adres prywatny	Telefon prywatny
Dr Dziuba Stanisław	12 —14	13	Wolska 9.	181-70
Dr Friedman Henryk	12 —14	6	Wrzesińska 3.	117-79
Dr Laub Abraham	11.30—13.30	12	Rynek Podgórski 13.	129-95
Dr Pechner Henryk	9 —11	22	Krakowska 4.	146-56
Dr Pechner Marja	9 —11	21	Zyblikiewicza 10.	—
Dr Redo Aleksander	13 —15	13	Salinarna 22.	—
Dr Silberberg Leon	9 —11	6	Starowiślna 49.	117-90
Chirurgja:				
Dr Pawliger Leon	9.30—12	20	Dietłowska 91.	144-95
Dr Stypa Mieczysław	12.30—15	20	Gmach P. K. O.	152-65
Choroby skórne i weneryczne:				
Dr Ameisen Aleksander	9 —11	30	Karmelicka 16.	176-03
Dr Rubinstein Dawid	11.30—13.30	30	Krakowska 13.	114-56
Choroby kobiece:				
Dr Niewola Jan	11.30—13.30	15	Rynek Podgórski 9.	146-10
Dr Szancenbach Jan	9.30—11.30	15	Basztowa 1.	130-79
Dr Stępowski Bronisław	13 —14	15	Studencka 6.	148-72
Choroby systemu nerwowego:				
Dr Wander Leon	9 —11	31	Starowiślna 28.	129-37
Choroby oczu:				
Dr Mirowski Abraham	12 —13	31	Grodzka 69.	—
Dr Piekarska Marja	13 —14	31	Klin. Okulist. U. J.	—
Choroby dzieci:				
Dr Blankstein Felicja	9.30—11.30	25	J. Sarego 12.	115-91
Dr Statter Józef	11.30—13	26	Kalwaryjska 21.	117-66
Dr Turowa Regina	12 —14	25	Legjonów 8.	117-65
Dentystyka:				
Dr Fiut Julian	11.15—13.15		Karmelicka 14.	—
Dr Fleischman Löffelholz	14.30—16.30		Zamojskiego 26.	—
Dr Michalski Wiktor	9 —11		Barska 7.	—
Lecznictwo fizykalne w Ośrodku Leczniczym w Podgórzu:				
Dr Bober Antoni	16 —19	34-39	Długa 74.	140-85
Dr Kepler Wiktor	13 —16	34-39	Legjonów 12.	120-31
Dr Kułakowski Wojciech	17 —19	34-39	Juljusza Lea 47.	—
Dr Schwarzbart Bronisława	11 —13	34-39	Krupnicza 3.	148-54

Nazwisko i imię	Godziny ordynacyjne	L. pokoleń	Adres prywatny	Telefon prywatny
-----------------	---------------------	------------	----------------	------------------

B. POWIAT KRAKÓW:

a) Ośrodek Lecznicy w Borku Fałęckim:

Dr Grüner Aleksander	10 —13	Borek Fałęcki	116-30
----------------------	--------	---------------	--------

b) Ośrodek Lecznicy w Kobierzynie:

Dr Czarniecki Feliks		Kobierzyn-Zakład	
----------------------	--	------------------	--

c) Ośrodek Lecznicy w Skawinie:

Choroby wewnętrzne:

Dr Polański Jerzy	18 —19	Skawina	23
Dr Szwarz Jan	9 —10.30	Skawina	
Dr Świeżawski Leon	8 — 9	Skawina	

Choroby dzieci:

Dr Kiełczewski Stanisław	11.30—13.30 (czwartki)	Kraków, Krasińskiego 26.	180-22
--------------------------	---------------------------	-----------------------------	--------

Stomatologia:

Dr Fiut Julian	16.30—19.30 (poniedziałki środy i piątki)	Kraków, Karmelicka 14	
----------------	--	-----------------------	--

d) Ośrodek Lecznicy w Prokocimiu:

Dr Wilk Julian	14 —16	Prokocim	—
----------------	--------	----------	---

e) Ośrodek Lecznicy w Bieżanowie:

Dr Malinowski Gustaw	9 —10	Bieżanów	—
----------------------	-------	----------	---

f) Ośrodek Lecznicy w Wieliczce:

Dr Jakubowski Marjan	12.30—14.30	Kraków, Batorego 19.	162-38
Dr Molkner Władysław	8.30—10.30	Wieliczka	
Dr Tune Szymon	11.30—13.30	Wieliczka	
Dr Wojtaszek Roman	13 —15	Wieliczka	

Choroby dzieci:

Dr Jasieńska Anna	9 —11	Kraków, Zwierzyniecka 15.	171-63
-------------------	-------	------------------------------	--------

g) Ośrodek Lecznicy w Niepołomicach:

Dr Wittlin Józef	10 —11	Niepołomice	—
------------------	--------	-------------	---

1. Poradnie dla kobiet ciężarnych i poradnie małżeńskie:

- a) ul. Batorego 3, we wtorki
- b) plac Serkowskiego 10, w środy
- c) ul. św. Wawrzyńca 5, w czwartki od 17—19 prowadzi p. Dr. Helena Fischówna.

2. Poradnie dla matek i niemowląt:

- a) ul. Batorego 3, w czwartki i piątki od 16—18, p. Dr. Gustawa Joffowa
- b) ul. Batorego 3, w poniedziałki od 17—19, p. Dr. Janina Kościuszkowa
- c) plac Serkowskiego 10, we wtorki i środy od 15—17, p. Dr. Felicja Blankstein
- d) ul. św. Wawrzyńca 5, w środy i soboty od 14.30—16.30, p. Dr. Gröna Le-wingerowa
- e) na Grzegórkach, w piątki od 16—18, p. Dr. Jadwiga Spoczyńska
- f) na Prądniku Czerwonym, w środy od 15—16, p. Dr. Justyna Jaskólska
- g) w Skawinie, w czwartki od 11.30—13.30, p. Dr. Stanisław Kiełczewski
- h) w Wieliczce, p. Dr. Anna Jasieńska.

3. Poradnia przeciwgruźlicza w Wieliczce w wtorki i piątki od godziny 12—15 p. Dr. Wojciech Gürtler.

Kupujcie i popierajcie
wyroby polskiego przemysłu !

Polecamy własnej fabrykacji:

Opaski trykotowe

nie tamujące obiegu krwi.

Opaski idealowe

ażurowe, wyprodukowane z najlepszej przędzy, zastępujące w zupełności pończochy gumowe.

Opaski gipsowe

wyrobiane z najprzedniejszego alabastru, tężące szybko i doskonale w użyciu.

Dr. BEHRING i S-ka, BYDGOSZCZ, ul. Długa 61, Tel. 11-91

Fabryka artykułów opatrunkowych.

Spis techników dentystycznych.

Achler Pinkus, Bożego Ciała 31.
Alfus Henryk, Starowiślna 23.
Angelus Ludwik, Karmelicka 14.
Bartoszyński Tadeusz, Zybkiewicza 28.
Berhang Saul, Poselska 15.
Biedroński Władysław, Długa 11.
Bornstein Zygfryd, Sławkowska 14.
Bratt Józef, Starowiślna 52.
Buczyńska Anna, Rakowicka 1.
Cyzer Bernard, Batorego 25.
Drabik Marjan, Rynek Podgórski 4.
Feldbaum Laura, J. Sarego 5.
Finker Salo, Dietłowska 45.
Fischer Mojżesz, Grodzka 43.
Fischer Jakób, Grodzka 60.
Frisch Izaak, Starowiślna 45.
Gdowski Marjan, Rynek Główny 22.
Gieser Leon, Florjańska 36.
Gintel Henryk, Długa 28.
Gintel Leon, Krupnicza 10.
Gintlowa Sabina, Krupnicza 10.
Goldfinger Maurycy, Józefińska 4.
Goldmann Abraham, Nadwiślańska 1.
Gottlieb Maurycy, Długa 38.
Griffer Eugenjusz, Lwowska 36.
Griess Józef, Pawia 6.
Gumplowicz Maksymilian, Starowiślna 6.
Haber Wiktor, Kochanowskiego 20.
Hałaciński Aleksander, Mazowiecka 30.
Jachimowicz Edward, Podwale 2.
Jaśkiewicz Jan, Florjańska 19.
Jaroszowa Anna, H. Sienkiewicza 1, I. p.
Kahan Izaak, Miodowa 12.
Kirsch Leon, Barska 32.
Kleinberger Karol, Przymoście 1.
Kleinberger Alfred, Mikołajska 6.
Kleinberger Natan, Szewska 27.
Kleinman Adolf, Kazimierza Wielkiego 34.

Kolman Helena, Zagrody 8.
 Konwent OO. Bonifratrów (Brat Rafał Patalas), Trynitar-
 ska 11.
 Korański Edward, św. Tomasza 19.
 Kornfeld Jan, Zygmunta Augusta 5.
 Kowalczyk Władysław, pl. Szczepański 7.
 Kukulska z Sikorskich Stefanja, św. Jana 18.
 Kuner Abraham, Librowszczyzna 4.
 Laksberger Markus, Rynek Podgórski 15.
 Lampart Herman, Pańska 5.
 Langer Stanisław, Zwierzyniecka 15.
 Lerner Samuel, Sławkowska 6.
 Landwirthowa Ludwika, Syrokomli 7.
 Lessing Jakób, Grodzka 8.
 Lipoński Włodzimierz, Florjańska 13.
 Löwy Fryderyk, Dietlowska 46.
 Lustgarten Władysław, Grodzka 69.
 Łukasiewicz Karol, św. Tomasza 9.
 Majewski Leon, Starowiślna 12.
 Markowska Zofja, Krowoderska 2.
 Monderer Samuel, Stradom 23.
 Nachsatzowa Zofja, Krakusa 8.
 Offen Ignacy, pl. WW. Świętych 10.
 Ordower Karol, Mały Rynek 4.
 Pawłowska Felicja, św. Tomasza 15.
 Pelikan Hugo, Karmelicka 27.
 Pietroń Eugenjusz, Karmelicka 12.
 Pizel Stanisław, Powiśle 2.
 Reder Maksymiljan, Miodowa 24-a.
 Reisler Herman, Szewska 7.
 Rosenberg Józef, J. Lea 21.
 Rosenmann Gerson, Dietlowska 36.
 Rosenzweig Saul, XXII. Rynek 13.
 Rubner Jakób, J. Sarego 7.
 Schlang Markus, Stradom 15.
 Schlang Natan, Syrokomli 5.
 Scheuer Roman, Siemiradzkiego 23.
 Schlürzlówna Regina, Krakowska 23.
 Schmeidler Emanuel, św. Sebastjana 22.
 Semmel Herman, Dietlowska 44.
 Silberfeldówna Antonina, Mostowa 10.
 Silberstein Henryk, Grodzka 42.
 Sonnenblick Zygmunt, Dietla 105.
 Spanauf Bernard, Grodzka 15.
 Sperling Idel, Kopernika 8.
 Stamler Szaje, Starowiślna 69.
 Stein Eljasz, Grodzka 8.
 Steinberg Adam, św. Tomasza 4.
 Steinlaufowa Chaja, Smocza 10.
 Sroczyński Bolesław, Wolska 11.

Stoszek Józef, Rynek Główny 15.
Strzelbicki Stanisław, Florjańska 16.
Szypulski Teofil, Konopnickiej 13.
Śliwiński Michał, Florjańska 3.
Tieberg Maurycy, Wielopole 3.
Tlachna Władysław, Podzamcze 24.
Tombiński Konrad, Wiślna 4.
Vogler Izydor, pl. WW. Świętych 8.
Waltner Nachman, Kościuszki 42.
Warski Józef, Grodzka 29.
Waldman Leon, Jagiellońska 5.
Wasserberger Jakób, Smolki 9.
Wildstosser Leon, Krowoderska 51.
Wiśniewski Czesław, św. Marka 20.
Wnuczek Jerzy, Wolska 3.
Wojciechowska Marja, Łobzowska 27.
Wojciechowski Stefan, Rynek Główny 6.
Wójcik Franciszek, Królowej Jadwigi 11.
Wójtowicz Franciszek, Moniuszki 35.
Zaliwski Antoni, Zyblikiewicza, P. K. O.
Zimetbaum Józef, Wiślna 9.
Żelechowski Józef, Starowiślna 16.

PRZEWOŻENIE CHORYCH

autami sanitarnymi

załatwia POGOTOWIE RATUNKOWE w dzień i w nocy bez przerwy, — tak w obrębie miasta, jak również i z okolic Krakowa. Chcący zamówić sanitarkę, powinien zgłosić osobiście lub telefonicznie (Nr. telefonów: 111-11 lub 122-62) na Stacji Ratunkowej, iż chory ma zapewnione przyjęcie w zakładzie, do którego ma być przewieziony, i że nie jest chory na zakaźną chorobę. TAKSA za przewiezienie chorego w obrębie miasta wynosi obecnie 10 zł., z poza rogatek za jeden kilometr bieżący 1 zł. 20 gr. (wraz z opieką lekarską). Członkowie K. O. T. R. i Pracownicy Państwowi płacą w obrębie miasta połowę, zaś z poza rogatek za przejazd ponad 100 kilometrów, udziela odpowiednich zniżek Kierownik Stacji Ratunkowej.

Spis akuszererek.

zamieszkałych w Krakowie.

Adler Jacheta — Krakowska 33.
Augustynek Władysława — Chodkiewicza 7.

Bachlejowa Anna — Celarowska 5.
Banachowa Anna — św. Jana 30.
Barańska Julja — Grzegórzecka 6.
Bąkowska Marja — Dąbrówki 7.
Białkowa Barbara — Pasterska 28.
Białkowa Salomea — Mazowiecka 13.
Bienenfeld Hinda — Starowiślna 40.
Bilińska Franciszka — Wrocławska 3.
Bodner Freida — Wawrzyńca 30.
Bornstein Teofila — Bocheńska 5.
Broszkiewicz Felicja — Szlak 49.
Brudowa Katarzyna — Aleja Mickiewicza 15.
Brustowa Sara — Brzozowa 15.
Burtanowa Anna — Szlak 18.
Bucka Antonina — Karmelicka 29.
Baranowa Aniela — Jagiellońska 9.
Bąkowa Zofja — Topolowa 4.

Carowa Stefanja — Skawińska 16.
Ceglarska Barbara — Bosacka 5.
Ciężakowa Marta — Bracka 15.
Cora Ludwika — Krupnicza 14.
Cygielska Marja — Florjańska 9.
Czajowska Jadwiga — Lubicz 3.
Czajkowska Władysława — Czarnowiejska 67.
Czechowska Feliksa — Czarnowiejska 4.
Czepiec Zofja — Mazowiecka 39.

Dynowska Anna — Wasilewskiego 8.
Dziewińska Marja — Spiska 1.

Fedolak Franciszka — Raclawicka 5.
Feidstein Chaja — Wielicka 10.
Feiweles Marja — Dąbrówki 10.
Feiweles Rozalja — Grodzka 35.

Franaszek Franciszka — Wiśniowa 4.
Frei Rozalja — Józefa 9.
Flaszowa Rozalja — Wiśniowa 3.
Franczakowa Emilja — Aleja Królewska 27.

Galka Adela — Grzegórzecka 76.
Gargowa Kunegunda — Król. Jadwigi 20.
Garzyńska Ludwika — Florjańska 11.
Gałkowska Marja — św. Łazarza 17.
Godniowska Stanisława — Barska 9.
Grzegorzczak Antonina — Płaszów, Łanowa 12.
Gzik Genowefa — Płaszowska 104.

Halamowa Antonina — Strzelecka 7.
Handzel Barbara — Topolowa 13.
Harasymowicz Marjanna — Chodkiewicza 7.
Hałoniowa Zofja — Lubicz 30.

Inglot Anastazja — Wielicka 5.
Inwał Barbara — Lwowska 9.

Jasicowa Rozalja — Raclawicka 14.
Jastrzębska Agnieszka — Sołtyka 13.
Jelonkowa Joanna — Spiska 15.
Jabłońska Barbara — Szlak 9.

Kahan Anna — Kasprowicza 20.
Karasiowa Julja — Długa 74.
Kluzowicz Zofja — Bosacka 7.
Kłysiowa Marja — Topolowa 26.
Kmieciak Karolina — Krasickiego 4.
Koprowska Marjanna — Grzegórzecka 158.
Kornatowa Marja — Helclów 3.
Kościulek Marja — Kalwaryjska 57.
Kowalczyk Anna — Chodkiewicza 17.
Kowska Stanisława — Rynek 15.
Kramarska Marja — Grzegórzecka 33.
Kreisowa Paulina — Florjańska 5.
Kubińska Rozalja — Ks. Józefa 24.
Kudłowa Marja — Krowodrza Murowana 2.
Kumela Jadwiga — Grzegórzecka 150.
Kupkowa Katarzyna — Wawrzyńca 5.
Kurdzielowa Helena — Zygmunta Augusta 11.
Kuzelman Józefa — Kopernika 34.
Kulczyk Józefa — Lwowska 1.
Kęskowa Katarzyna — Łagiewnicka 27.
Kudłania Ewa — Ks. Józefa 54.

Ladrowa Józefa — Kalwaryjska 42.
Langer Gusta — Józefa 8.

Lenikówna Marja — Lenartowicza 5.
Leśniakowa Marja — Czysta 13.
Leichardłowa Helena — Bonarka 28.

Łańkowa Magdalena — Felicjanek 15.
Łazarowa Marja — Felicjanek 17.
Łętocha Zofja — Płaszowska 13.
Łukasikowa Franciszka — Senatorska 4.

Macakowa Helena — Andrzeja Potockiego 3.
Majewska Helena — Krowoderska 30.
Masłowska Helena — św. Tomasza 6.
Matuła Amalja — Zamojskiego 40.
Motyczkowa Zofja — Rybacka 28.
Misiura Katarzyna — Kalwaryjska 70.
Mollowa Magdalena — Kościuszki 65.
Motkowska Marja — Krasickiego 8.
Mowczanowska Marja — Zamojskiego 31.
Mohlerowa Sabina — Kościuszki 35.
Muchowa Józefa — Plac Matejki.

Nabel Katarzyna — Lubelska 5.
Nieckarska Józefa — Kościuszki 64.
Nowak Anna — Kościuszki 35.
Nowak Apolonja — Zamojskiego 35.
Nowakowa-Kwiecińska Antonina — Dąbrówki 7.

Ogrodzińska Aniela — Nowowiejska 15.
Orderowa Ryfka — Kupa 4.

Paczutowa Aniela — Felicjanek 19.
Pastuszek Marja — Rękawka 14.
Pawlikowska Franciszka — Podzamcze 3.
Pierzchała Julja — Poselska 20.
Pirogowa Wiktorja — Zamojskiego 25.
Polewka Helena — Pl. Zgody 16.
Policht Zofja — Nadwiślańska 19.
Prochalowa Marja — Miedziana 98.
Prorok Karolina — Al. Skrzyneckiego 4.
Potokowa Sylwa — Groble 18.
Pfeffer Pelagja — Starowiślna 26.
Pyderkowa Katarzyna — Julusza Lea 22.

Ratajowa Teresa — Szlak 9.
Rokoszowa Aniela — Skawińska 14.
Rubis Marja — Wiśniowa 2.
Rygułowa Marja — Konarskiego 3.

Satke Helena — Kollątaja 11.
Schaeffer Alojza — Garncarska 11.

Schnurowa Adela — Gazowa 15.
Schuster Felicja — Murowana 4.
Sewiołek Stanisława — Miodowa 28.
Selinger Helena — Brzozowa 11.
Sękowska Karolina — Osiedle 12.
Simon Marja — Barska 31.
Skarbek Domicella — Zamkowa 4.
Solarzowa Józefa — Czarnowiejska 84.
Smoterowa Katarzyna — św. Gertrudy 15.
Steinberger Iteł — Lwowska 26.
Stepanowa Helena — św. Sebastjana 5.
Strojna Honorata — Mazowiecka 21.
Strojna Marja — Mazowiecka 4.
Sulek Ludwika — Pl. Zgody 14.
Stępska Antonina — Waska 6.
Szylarowa Wiktorja — Zatorska 12.
Śmietanowa Marja — Koszykarska 182.
Świadcowska Aniela — Mikołajska 4.
Szostek Marja — Zatorska 9.
Szczęśniak Walerja — Lwowska 3.
Skwarek Anna — Rzeczyso 10.
Suplicka Janina — Prandoty 2.
Szczypińska Emilja — Zielna-Boczna 6.

Trzaskoś Zofja — Rymarska 9.
Trzeplowa Agnieszka — Janowa Wola 1.
Tempelhof Scheindle — Bożego Ciała 31.
Turakiewiczówna Zofja — św. Filipa 23.
Trychubczak Marja — Łobzowska 4.

Urbańska Julja — Siemiradzkiego 12.

Walewska Anna — Spiska 1.
Wachalowa Marja — Mieszcząńska 3.
Warmuzkowa Katarzyna — Siudencka 4.
Wesołowska Wiktorja — Poselska 20.
Witekowa Justyna — Felicjanek 23.
Włoczkowska Rozalja — Chodkiewicza 17.
Wołkowa Marja — Chocimska 32.
Woźniczowska Marcjanna — św. Filipa 18.
Wasinowa Marja — Zyblikiewicza 16.
Wszędobyłowa Anna — Emaus 10.
Wywiałowa Marja — Wrocławska 91.

Zakulska Antonina — Asnyka 3.
Zapalska Bronisława — Mazowiecka 21.
Zięba Jadwiga — Konarskiego 3.
Zidro Marja — Skaleczna 8.

Żurek Franciszka — Wrocławska 95.

Sen i jego przyczyny.

Bezsennosć jest zmorą, która szczególnie dzisiaj gnębi bardzo dużą ilość ludzi. Tempo życia współczesnego, gorączkowa pogon za chlebem, wieczne kłopoty i troski, oraz cała skala naszych rozbudzonych namiętności — oto przyczyny, które przez zakłócenie równowagi psychicznej wywołują bezsennosć. Zanim jednak zajmujemy się bezsennością, jako zjawiskiem niezmiernie dziś między ludźmi cywilizowanymi częstym, musimy zdać sobie sprawę z tego czym właściwie jest sen. Nie kusimy się oczywiście o wynalezienie wyczerpującej i ostatecznej odpowiedzi na to pytanie, lecz poruszamy tę kwestję jedynie ze względu na jej doniosłość praktyczną.

Istota snu jest zjawiskiem, szczerze mówiąc, wielce dla nas zagadkowym. Fizjologia zagadki tej dotychczas nie rozwiązała. Wszyscy niby-to znamy sen, chociażby z własnego doświadczenia, ale nie znamy przyczyn, które go wywołują; wiemy, iż bez snu organizm nasz egzystować nie może, że jest on niezbędnym czynnikiem dla zachowania równowagi duchowej i fizycznej, ale na tem też kończą się wszystkie nasze wiadomości o śnie. Wprawdzie nie brak i tu całej masy teoryj i hipotez, starających się wytłumaczyć to zjawisko, lecz już sama ich mnogość świadczy najwymowniej o tem, że sprawa cała jest jeszcze w powijakach. Mimo to warto zapoznać się z niektórymi, bardziej ciekawymi teorjami.

Jedna z nich twierdzi, iż sen nie jest niczem innem, jak tylko przejściowem zaprzestaniem czynności dużego mózgu, a więc czasowem przerwaniem świadomych procesów psychicznych w szerokiem tego słowa znaczeniu. Przeciwno tej teorii przemawia jednak fakt przyjmowania przez nas podczas snu rozmaitych wrażeń zmysłowych, jak o tem dokładnie pouczają nas marzenia sennie. Pozatem znany jest w fizjologii eksperyment Goltza, który dowiódł, że u psów, pozbawionych dużego mózgu, okresy snu pojawiają się naprzemiennie z okresami czuwania.

Sądono również, że mózg człowieka nie może być ciągle czynny, że po pracy następować musi okres absolutnego spokoju i że człowiek, jak cała natura zresztą, zbiera w nocy nowe siły do walki i trudów dnia następnego. Ta tak zwana dynamiczna teoria snu, niczego właściwie nam nie tłumaczy, opisując jedynie zjawiska. Przeciwnicy dynamicznej teorii wysuwają szereg dobrze znanych nam faktów, które w zupełności przeczą temu, co ona podaje jako prawdy niezbité. A więc wspomnijmy na przykład o ludziach różnych zawodów, prowadzących życie naopak,

to jest robiących z dnia noc i naodwrot, jak na przykład stróże nocni, szoferzy, dorożkarze, piekarze, maszyniści, zecerzy, dzien-
nikarze i t. d. Organizm tych ludzi tak się przystosował do od-
miennego trybu życia, że praca nocna i sen dzienny bynajmniej
mu nie szkodzą. Poza tem wiemy również, że cały szereg organów
pracuje bez przerwy aż do śmierci, że wymienimy tylko serce lub
aparat oddechowy. Wszystko to przemawia przeciw teorii dyna-
micznej.

Więcej już prawdopodobną wydaje się teoria mechaniczna,
która stara się wytłumaczyć istotę snu niedokrewnością, czyli
anemią mózgu.

Wiemy przecież wszyscy, że niezbędnym warunkiem naszej
świadomości jest normalny obieg krwi w mózgu. Zbyt silny przy-
pływ lub nagły odpływ krwi spowodować mogą błyskawiczną
utrata świadomości, a w krańcowych wypadkach i nagłą śmierć
(apopleksja). Zatomowanie przypływu lub odpływu krwi spro-
wadza również utratę świadomości w postaci omdlenia. — Stwier-
dzono doświadczeniami Doudersa i Blumenbacha, że podczas snu
mózg znajduje się w stanie zanemizowania, a więc niedokrew-
ności. Jednocześnie zauważono, że podczas snu kończyny, to zna-
czy ręce i stopy, nabrzmiewają nieco, co przemawiałoby za tem,
że krew podczas snu odpływa z mózgu do części obwodowych.
Jednak i ta teoria ma swoje „ale“. Jedna zwłaszcza okoliczność
nasuwa poważne wątpliwości co do wiarygodności tej hipotezy:
niskie położenie głowy mianowicie, które sprzyja przypływowi
krew do mózgu, nie spowoduje bynajmniej bezsenności. Można
to co prawda tłumaczyć tem, że zazwyczaj lekkie przekrwienie
mózgu poprzedza jego zanemizowanie, jak się to dzieje naprzy-
kład w czasie sztucznego snu w narkozie, ale mimo to brzmi to
nieco nieprawdopodobnie.

Najciekawszą ze wszystkich jest jednak teoria snu chemicz-
na. Zauważono mianowicie już oddawna, że wskutek zmęczenia
mięśnia gromadzą się w nim pewne substancje, które działają
nań paraliżująco, niby silny jad; po usunięciu ich mięsień staje
się znów zdolny do pracy. Substancje te noszą nazwę toksyn znu-
żenia. Powstają one na skutek czuwania i pracy, gromadzą się
we krwi jako produkty przemiany materji, aż wkońcu koncen-
tracja ich dochodzi do takiego stopnia, że zaczynają działać na
mózg usypiająco. Według tej hipotezy sen jest jakby samozatrue-
ciem organizmu „produktami znużenia“. Takim produktem znu-
żenia jest naprzykład kwas mleczny, gromadzący się w ciągu
pracy w mięśniach i we krwi. On to właśnie powoduje uczucie
zmęczenia, utratę siły skurczu mięśni, wreszcie senność. Podczas
snu i wypoczynku toksyny znużenia zostają wydalone z orga-
nizmu i w ten sposób przychodzi jakby do regeneracji całego
ustroju.

Widzimy z tego wszystkiego, że normalny sen jest niezbęd-
nym warunkiem dla naszego życia i zdrowia; tem bardziej więc
należy zwalczać bezsenność, która działa zabójczo na organizm,
podkopując jego siły żywotne.

Skrzywienie kręgosłupa.

Za bezpośredni powód skrzywienia kręgosłupa uważana jest powszechnie szkoła, zmuszająca młodzież w okresie najsilniejszego rozwoju do siedzenia przez długie godziny w ciasnych, niewygodnych, nierzadko zupełnie nieodpowiadających wzrostowi dziecka, ławkach. W tym kierunku jednak wiele już zrobiono w szkolnictwie zagranicznym, a także i polskim. Konstrukcja ławek szkolnych musi być obecnie taka, by pozwalała na swobodne siedzenie i nie skazywała ucznia na tortury. Przytem młodzież dzisiejsza nie siedzi już przez kilka godzin bez przerwy: same godziny nauki są skrócone i trwają tylko 45 minut.

Mimo to jednak liczba wypadków skrzywienia kręgosłupa nie zmniejszyła się, stwierdzono natomiast, że u wielu dzieci występuje ono w wieku przedszkolnym, kiedy winy tego kalectwa nie można przypisać siedzeniu w ławce. Czasami zdarza się również, że u dziecka, dotkniętego skoliozą (skrzywieniem kręgosłupa do boku) w wieku przedszkolnym, w czasie uczęszczania do szkoły choroba nie rozwija się wcale, lecz zaczęła robić szybkie postępy dopiero po opuszczeniu szkoły, gdy uczeń stanął przy zawodowym warsztacie pracy. Taka skolioza nosi już charakter choroby zawodowej, spowodowanej małą odpornością kręgosłupa na wpływy zewnętrzne, będące w związku z wykonywaną pracą.

Świadczy to o tem, że prawdziwy, istotny powód skrzywienia kręgosłupa tkwi w samym organizmie dziecka i nie da się usunąć przez zmianę mechaniczną warunków zewnętrznych. Może ona polegać na wrodzonym zniekształceniu, na stanie zapalnym, może też być odziedziczona albo nabyta w wieku niemowlęcym na tle rachitycznym.

Stwierdzono, że zniekształcenia rachityczne, spowodowane niedorozwojem kości, zbyt ubogich w wapień, mogą przybierać bardzo groźne rozmiary i pozostawić w organizmie ślady na całe życie. Czasami niema nawet żadnych zewnętrznych objawów krzywicy (rachitis) i dopiero spóźnione ząbkowanie zwraca uwagę matki na nienormalny rozwój dziecka.

Oczywiście, że w mieście, gdzie o pomoc lekarską jest łatwo i gdzie rozporządza się rozlicznymi środkami pomocniczymi, stwierdzenie krzywicy, która nigdy prawie nie rozwija się przed

trzecim miesiącem życia dziecka, jest bardzo łatwe. Prześwietlenie promieniami Roentgena oddaje tu medycynie znakomite usługi.

Istotą krzywicy, czyli t. zw. popularnie angielskiej choroby jest fałszywa przemiana materji, obejmująca cały dziecięcy organizm. Zmniejsza się w jej przebiegu zawartość fosforu w surowicy krwi na skutek wydzielania się fosforu w moczu w postaci kwaśnych fosforanów. Zmienia się też spalanie cukru w organizmie. Ubytek fosforu można częściowo wynagrodzić sztucznem doprowadzaniem do organizmu fosforu z tranem.

Może żadna choroba w rozwoju swym nie zależy w równym stopniu od warunków życia chorego i jego otoczenia, jak krzywica. Nieodpowiednie warunki mieszkaniowe, ciasnota, brak powietrza, słońca i ruchu, nieodpowiedni pokarm matki, — oto czynniki, które ją wywołują. Krzywica jest więc *par excellence* chorobą społeczną, choć zdarza się dość często i u dzieci rodzin dobrze sytuowanych. Do jakiego stopnia światło wpływa na jej rozwój, tego dowodzi fakt, że w Indjach naprzykład, gdzie dzieci klas zamożnych wychowują się przeważnie w ciemnych komnatach, zauważono o wiele większy procent dzieci rachitycznych w rodzinach zamożnych, niż u ludu, gdzie dziatwa nieraz bywa źle albo nieodpowiednio żywiona.

Najważniejszymi atutami w walce z krzywicą, a więc również ze skrzywieniem kręgosłupa, które często bywa spowodowane angielską chorobą, są: dużo powietrza, światła, ruchu (niekrępowanie i niespowijanie niemowląt), oraz jako lekarstwo tran (witaminy) z fosforem. Jeżeli nie można dziecku dostarczyć dostatecznej ilości światła słonecznego w naturze, należy się uciec do pomocy lampy kwarcowej, której promienie ultrafioletowe zastąpią dziecku do pewnego stopnia słońce naturalne.

Dobre wyniki osiągnięto również po zagranicznych lecznicach dziecięcych przez podawanie małym pacjentom mleka, naświetlonego promieniami ultrafioletowemi. Do tego celu niekonieczne jest nawet mleko świeże. Można użyć od biedy, a z dobrym skutkiem, mleka w proszku, które zostało naświetlone, a które bez zmiany przechowuje się całymi miesiącami. Dzisiejszy przemysł spożywczy, liczy się z zapotrzebowaniem medycyny i prócz mleka produkuje i inne jeszcze środki spożywcze, naświetlane promieniami ultrafioletowemi, jak mąkę, żółtko i t. d.

Dotychczasowe doświadczenia w leczeniu krzywicy pozwalają się spodziewać, że w najbliższym czasie choroba ta, a przynajmniej jej ciężkie, zniekształcające formy, jak skrzywienie kręgosłupa, znikną z powierzchni ziemi i przestaną być postrachem rodziców.

Co i jak jadać?

Zagadnienie racjonalnego odżywiania się posiada pierwszorzędne znaczenie, zwłaszcza u nas, gdzie uświadomienie szerokiego ogółu w tych sprawach jest jeszcze minimalne. Bez przesady można powiedzieć, że kwestja prawidłowego odżywiania jest jedną z najważniejszych i najbardziej palących dla egzystencji społeczeństwa. Gdy bowiem uważnie przyjrzymy się ludności naszych miast, osad fabrycznych, a nawet mieszkańcom wsi, to stwierdzimy, że niedobór pokarmowy cechuje stół zarówno pod dachem miejskim, jak i pod chłopską strzechą.

Szczególnie jaskrawo malują się skutki wadliwego odżywiania wśród dzieci. Ale i ludzie zamożni, zasobni w dostateczne fundusze, odżywiają się wskutek braku odpowiedniego uświadomienia niewłaściwie, ze szkodą dla zdrowia, następstwa czego odczuwać się dadzą nieraz jeszcze w pełni lat. A ludzie pracy? Nietylko, że nie mają dostatecznych środków na racjonalne utrzymanie, lecz co gorsza pozbawieni są warunków, które umożliwiłyby im właściwe przyjmowanie pokarmów.

Od miary odpowiedniej i od właściwego doboru pokarmów zależy sprawność fizyczna, a poniekąd i wartość moralna, a więc siła jednostki i — co za tem idzie — ogółu. Z racjonalnem unormowaniem pożywienia idzie bowiem w parze dobry bilans wewnętrzny, równowaga budżetu rodziny i państwa. Ale to już jest troska późniejsza. Przedewszystkiem pamiętać należy o tem, że naogół jadamy wbrew wszelkim wymogom i wskazaniom nauki. To, co się na pierwszy rzut oka nasuwa, to absolutny brak wszelkiej systematyczności w tym względzie. Organizm ludzki wymaga pokarmu w regularnie określonych godzinach. Tak przynajmniej jest zagranicą, np. we Francji, gdzie posiłek spożywa się w pewnych, ustalonych porach dnia i wówczas całe bezmała życie uliczne zamiera. Bez względu na to, kto to jest, robotnik, czy pracownik umysłowy, zasiada punktualnie do obfitego drugiego śniadania o tej samej godzinie i nic go nie zdoła wówczas oderwać, ani też nikt nie próbuje mu nawet przeszkadzać, bo to jest uświęcona godzina posiłku.

U nas jest pod tym względem zupełnie inaczej. Nigdy nie wiadomo, kto kiedy się posila, gdyż jedzenie uzależnia się od najrozmaitszych okoliczności, przedewszystkiem zaś od załatwienia

interesów, a więc spraw drugorzędnych, a tylko nie od najważniejszej, jaką jest odżywianie dla organizmu. Przytem okresy, w jakich się posilamy, są jaknajgorzej dobrane. Wyobraźmy sobie człowieka pracy, np. urzędnika, który kończy urzędowanie, powiedzmy, o godzinie 4-tej. Jakże on się w ciągu dnia odżywia? Rano wypija szklankę herbaty lub kawy, przegryza bułką i pędzi do biura. W trakcie urzędowania zjada dwie bułeczki, popija herbatą i dopiero między godziną 4-tą a 5-tą zasiada po kilkugodzinnym dniu pracy do właściwego posiłku — obiadu. Już po zjedzeniu obiadu odczuwa senność — zmęczenie, co właśnie jest następstwem osłabienia. Przeglądzenie takie odbija się oczywiście szkodliwie na zdrowiu, przede wszystkim na stanie nerwów, a wydajność pracy także na tem cierpi.

Należałoby postępować zupełnie inaczej. Rano przed pójściem do zajęcia powinno się zjeść obfite śniadanie tak, jak to czynią, np. Anglicy, którzy na śniadanie jedzą ryby, jaja, owsiane kleiki, a więc gotowaną strawę, niezależnie od gorącego napoju. Jest to niezbędne szczególnie wtedy, gdy między śniadaniem pierwszym a drugim jest duża przerwa. A następnie w czasie urzędowania powinna istnieć pauza na drugie śniadanie, obfite, któreby mogło zapewnić siły do dalszej pracy. Tak jest na Zachodzie i nikogo to nie dziwi. Wprawdzie jadają tam obiad dopiero o godzinie 7-mej, a więc dopiero to, co odpowiada naszej kolacji, lecz prawie niczem — poza zupą — nie różni się on od drugiego śniadania.

Jak widać, organizm w ten sposób nakarmiony, jest dostatecznie zaopatrzony, aby móc intensywnie, bez uszczerbku dla zdrowia, pracować. My zaś, jadając późno obiad, przed samym snem spożywamy przeładowane mięsem kolacje, co jest zgubne dla organizmu, gdyż ułożyć się do spoczynku można wówczas najwcześniej w 2 godziny po jedzeniu. Przytem zważyć również trzeba, że pokarmy, które spożywamy, są zbyt jednostajne, nieurozmaicone. Ma to tę złą stronę, że pożywienie wykazuje niedobory w składnikach, niezbędnych dla organizmu, co nie zdara się, gdy pokarmy są urozmaicone.

Wreszcie — jadamy za mało jarzyn, zbyt przeciążając nasze menu mięsem. Oczywiście przy nędznem odżywianiu się robotników korzystniejsze jest zdobycie przez nich mięsa zamiast innych pokarmów; byłoby jednak pożądane, gdyby mogli na śniadanie jadać gorącą jarzynę. Zagranicą przetwarzana jest z roślin strączkowych, jak np. z grochu, fasoli, zupełnie u nas nieznaną mąka, która umożliwia szybkie, bo nawet na śniadanie, ugotowanie smacznej jarzynki. Niedoceniane jest również u nas, jako produkt odżywczy, mleko, prawie niepijane przez osoby starsze. Z tłuszczów najbardziej do użytku nadaje się masło, zawierające witaminy, produkt odżywczy, niezbędny dla organizmu, podczas gdy tłuszcze nie tylko roślinne, lecz i zwierzęce, nie posiadają tej cennej dla życia substancji. Na zakończenie dodać należy, że odżywiać się należy przynajmniej trzy razy dziennie, obficie i racjonalnie.

Co to jest transfuzja krwi?

Transfuzja czyli przetaczanie krwi jest to zabieg, polegający na tem, że człowiekowi, któremu grozi śmierć na skutek nadmiernej utraty krwi, wstrzykuje się dla uzupełnienia powstałych braków krew innego człowieka. Nieskomplikowany ten napozór zabieg, znany przytem już oddawna (już 200 lat temu próbowano w takich wypadkach wstrzykiwać krew jagniąt), nie jest jednak tak prosty, jakby się wydawać mogło. Praktyka wykazała bowiem, że podobnie, jak krew zwierzęca ulegała szybko rozkładowi i zniszczeniu przy zetknięciu się z krwią nowego gospodarza, tak samo i w wielu wypadkach przetaczania krwi ludzkiej z jednego człowieka do krwioobiegu drugiego przychodziło w krótkim czasie do gwałtownych i niebezpiecznych zaburzeń, których nie umiano sobie wytłumaczyć. Zauważono tylko, że jeśli ofiarodawcą krwi była osoba blisko spokrewniona z osobą chorą, to zabieg przebiegał łagodnie i bez niebezpieczeństw dla pacjenta.

Niedogodności te sprawiły, że na dłuższy przeciąg czasu zaniechano wogóle transfuzji krwi, a to tem chętniej, ponieważ przekonano się, iż w wielu wypadkach śmierci z skrwawienia się nie brak krwi, jako takiej, był przyczyną zejścia śmiertelnego, tylko brak płynu w naczyniach krwionośnych i stąd poprostu fizyczna niemożność dalszego funkcjonowania tej pompy ssąco-tłoczącej, jaką jest serce. Próbowano tedy napęlić naczynia krwionośne ludzi, którzy utracili dużą ilość krwi, innym nieszkodliwym płynem, a więc t. zw. fizjologicznym roztworem soli, do którego później dodano nieco adrenaliny, i przekonano się, że już po uzupełnieniu brakującej ilości płynu wystarczało bardzo często, zwłaszcza w położnictwie, do uratowania chorych. Infuzja fizjologicznego roztworu soli kuchennej, jako zabieg prosty i łatwy do uskutecznienia, stała się tedy na lata całę ulubioną metodą ratowania ludzi skrwawionych.

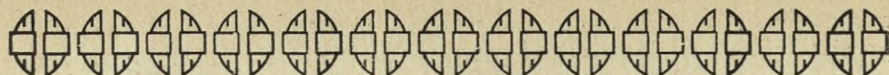
Wojna jednakże podobnie, jak w wielu innych sprawach, tak i tu sprowadziła kompletną rewolucję. Najpierw w Ameryce, potem w Europie, powrócono do starego zabiegu przetaczania krwi z człowieka do człowieka, a powrócono dlatego, ponieważ przekonano się, że tam, gdzie ono daje się przeprowadzić bez poważniejszych zaburzeń, tam daje szansę daleko szybszego i pewniejszego przyścia do siebie chorego, który z jakichkolwiek powodów utracił dużo krwi. Co więcej, eksperymentalnie wykazano, że zwierzęta, które sztucznie pozbawiono do 70 procent krwi,

można było jeszcze uratować przez wprowadzenie fizjologicznego roztworu soli, natomiast przy utracie krwi ponad 70 procent, tylko przy zastosowaniu transfuzji.

Oczywiście podobnie, jak i dawniej, przekonano się i teraz, że podczas, gdy jedni chorzy znoszą zupełnie dobrze obcą krew, wstrzykniętą im do żył, to drudzy reagują na to zwykłą temperaturą i innemi niepożądanemi zaburzeniami. Przychodzi przeto do rozpadu, czyli hemolizy obcych czerwonych ciałek w krwi gospodarza, co właśnie prowadzi do objawów zatrucia. Wyszło stąd wniosek, że najważniejszą rzeczą dla uniknięcia niebezpieczeństw transfuzji jest odpowiedni dobór osoby, dającej swą krew. Krew ofiarodawcy i chorego muszą sobie odpowiadać, muszą się znosić. Z szeregu badaczy, którzy zajmowali się rozwiązaniem tego problemu, wymienić należy na pierwszym miejscu amerykańskiego lekarza, Mossa, jako wynalazcę dość prostej, biologicznej próby, pozwalającej w krótkim przeciągu czasu, bo w 4 do 5 minut, bez pomocy mikroskopu, gołym okiem stwierdzić w kropli krwi, czy krew chorego znosić się będzie dobrze z krwią ofiarodawcy, czy nie. Jeśli okaże się, że dobór jest odpowiedni, to można bez niebezpieczeństwa dla chorego przystąpić do transfuzji, uzupełniając zaraz potem brak, powstały wskutek tego w krwiobiegu ofiarodawcy, odpowiednią ilością fizjologicznego roztworu soli.

Przetaczania krwi dokonywa się dziś w szpitalach i klinikach nie tylko w wypadkach niebezpieczeństwa skrwawienia się na skutek ran czy ciężkich porodów, gdzie przychodzi do jednorazowej, znacznej utraty krwi, ale także i tam, gdzie wskutek drobnych, ale ciągle się powtarzających ubytków krwi, które się sumują zachodzi możliwość poważnego osłabienia (n. p. przy wrzodach żołądka lub jelit) a dalej w przebiegu niektórych chorób krwi dla podrażnienia szpiku kostnego i pobudzenia go do obfitszej produkcji krwi.

Ofiarodawcami krwi są zazwyczaj krewni lub przyjaciele chorego, oczywiście, o ile poza tem są zupełnie zdrowi. Nadto szpitale mają zwykle do dyspozycji ludzi, którym ze względów leczniczych n. p. z powodu zbyt wysokiego ciśnienia krwi, trzeba upuszczać krwi. Otóż dla ludzi takich jest rzeczą zupełnie obojętną, co się stanie z nadwyżką ich krwi, którą się im upuszcza z żył, a szpitale chętnie korzystają z takiej okazji, jeśli zachodzi potrzeba przetoczenia tej krwi innym chorym. W klinikach znowuż zawsze znajdują się chętni do ofiar młodzi lekarze i studenci, którzy nie żałują swej krwi cierpiącym współludziom. Inaczej nieco wygląda ta rzecz w Ameryce, gdzie, jak już zaznaczyliśmy, transfuzja krwi jest dłużej i częściej stosowana. Tam wytworzył się poprostu nowy zawód: istnieją ludzie, którzy traktują oddanie swej krwi w celach leczniczych jako nową gałąź zarobkowania i z sprzedaży tej krwi znajdują środki dla utrzymania się przy życiu. Zwyczaj ten przyjmuje się zresztą i w całej Europie.

Walka ze starością.

Ludzie nie chcą się absolutnie starzeć, wszelkimi siłami czepiają się resztek lat młodych; chcą odsunąć od siebie za wszelką cenę dręczący koszmar starości, a zarazem przez cały czas trwania młodości czynią pilnie wszystko, by tę starość — przybliżyć. Dopiero gdy wzrok i słuch słabnie, gdy włosy pokryje siwizna, twarz zmarszczki, a ręce drżeć zaczynają, dopiero wówczas czyni się wszystko, by zachować resztki sił i zdrowia.

Taki stan rzeczy daje nadmiernie bogate pole do opisu wszelkiego rodzaju spryciarzom, żerującym na ludzkiej głupocie. Głośne reklamy i liczne anonsy urabiają tłumy, a zwłaszcza płeć nadobną, która poświęca nieraz ostatni, ciężko zapracowany grosz na kupno tych bezwartościowych preparatów. Ostatnio został naprzykład zdemaskowany jako bezwartościowy „najnowszy środek” odmładzający, który dzięki szumnej reklamie zyskał wielu zwolenników.

Środek ten pochodził z Ameryki. Jest to produkt pewnej rośliny, którą spożywają zwierzęta, znane z długiego życia, jak słonie i papugi. W umyśle krajowców środek ten stał się synonimem długowieczności; zaczęto go poszukiwać, cenić i przekazywać jego cudowne rzekomo własności z pokolenia na pokolenie. Były wypadki, że ludzie, spożywający tę roślinę, żyli bardzo długo, gdy zaś ktoś, karmiący się nią, umierał wcześniej, tubylcy tłumaczyli to sobie działaniem „złego ducha”, nieubłaganego należytą ilością baranów i kłów zwierzęcych... i wierzyli dalej w cudowne właściwości długowiecznością darzącej rośliny.

Jakiś sprytny Amerykanin, włóczęga się za tubylcami, usłyszawszy o działaniu „cudownej rośliny”, zaczął ją zbierać, reklamować i sprzedawać. Naiwnych nie brak nigdy. Cudowne zioła rozpowszechniały się wszędzie, dotarły naturalnie i do Europy. Sprytny ich wynalazca nie skąpił pieniędzy na reklamę i wkrótce dorobił się majątku. Co się zaś tyczy amatorów zielska, to zdania ich były różne. Niektórzy, odnosząc się doń z wiarą największą, stwierdzali na sobie dobroczynne jego działanie, w sensie odmłodzenia, nabrania siły życiowej, wigoru i poprawy samopoczucia. Osoby te pod wpływem tej wiary czuły się lepiej i wyglądały nawet lepiej; nabrały pewności siebie, sprężystości ruchów, lepiej trawiły i przeżywając więcej w ruchu, na powietrzu, poprawiały się nieco. Gdy jednak po pewnym czasie okazało się, że ten

nowy środek jest jedynie niewinnym środkiem przeczyszczającym, a własności odmładzających nie posiada wcale, wracały apatja i starość, mijało sztuczne podniecenie, wiara w siebie i w swoje siły.

Jakiż stąd wniosek? Nie używać żadnych reklamowanych środków na odmładzanie, a raczej wyzyskać te wszystkie środki naturalne, które mogą zachować młodość. Środki te — to umiarkowana praca, zainteresowanie się życiem w szerszym tego słowa znaczeniu, higiena osobista i pielęgnowanie zdrowia. Poza tem kultywować w sobie wiarę w siebie, w swoje siły i radość życia. Z drugiej zaś strony należy unikać czynników, przybliżających starość.

Na czem starzenie się naszego organizmu polega? Polega ono z jednej strony na odwadnianiu, wysychaniu tkanek, z drugiej zaś na gromadzeniu się w komórkach elementów obcych, szkodliwych, jak na przykład wapnia. Poza tem, jak najnowsze badania wykazały, organizm, starzejąc się, traci ze swoich tkanek bardzo ważne połączenia krzemowe. Brak tego pierwiastka w skórze naprzykład powoduje jej suchość i świąd.

Rola krzemu w organizmie była dotychczas niedoceniana. Jest on bowiem pierwiastkiem najbardziej w przyrodzie rozpowszechnionym. Rośliny polne, jak skrzyp polny, rdest ptasi i zboże, zawierają go bardzo wiele. Ludzie prości oddawna znają działanie tych roślin i stosują ich odwary w różnych cierpieniach, nie rozumiejąc naturalnie, na czem właściwie ich działanie polega. Obecnie przeszedł krzem do medycyny; otrzymujemy go z wymienionych wyżej ziół i stosuje przy starzeniu się organizmu, arteriosklerozie, raku i wyniszczeniu ogólnem.

Co się tyczy odmładzającego działania przeszczepionych gruczołów o wewnętrznem wydzielaniu — to okazało się ono hypotetyczne. — Starano się wyzyskać ten wynalazek dla hodowli zwierząt pożytecznych w Algierze. Nadzieje pokładane w nim zawiodły jednak hodowców w zupełności. Ten sposób odmładzania jak powiedział ktoś dowcipny, „pomaga jedynie w Paryżu“. Chcąc zapobiec odkładaniu się bezużytecznych złogów w stawach i chrząstkach stawowych u osób starszych, należy przeciwdziałać im gimnastyką, uprawianą do późnej starości. Ponadto — dla oszczędzania serca — nie wolno nadużywać alkoholu ani też nikotyny. — Wreszcie nie jeść zbyt wiele.

Jesteśmy wprawdzie odlegli od smakoszostwa i obżarstwa starożytnych Rzymian, dalekie też są od nas czasy smakoszostwa we Francji z okresu Montaigne'a, gdzie, jak to pewien zgrabny aforyzm twierdził, le diner zabija połowę Paryża, a le souper drugą połowę wpędza do grobu. Lecz przyznać należy, że i dziś jemy zbyt wiele, obciążamy nadmiernem paliwem organizm, nie dajemy mu wytchnienia i zużywamy przedwcześnie.

Grypa a gruźlica.

Epidemia grypy, szalejąca obecnie w całej Europie i Ameryce, wykazuje w rozmaitych krajach rozmaite nasilenie. Najcięższy przebieg i największy procent śmiertelności daje obecna grypa w Anglii, Belgji i Holandji; w Anglii śmiertelność ta dochodzi podobno do 6 procent, według innych relacyj nawet wyżej. Zależy ona, jak wykazuje statystyka, w dużej mierze od wieku pacjenta, rośnie bowiem jej procent z wiekiem chorego. Odmienienie było w poprzednich epidemjach n. p. z r. 1921-go, kiedy to wypadki śmierci zdarzyły się przeważnie u osobników młodych.

Lekarze chorób płucnych konstatują jednak w ostatnich czasach pewne zjawisko, które budzi ogólny niepokój. Oto w wielu wypadkach świeżej gruźlicy i to gruźlicy ciężkiej, chorzy jako początek swej choroby podają zapadnięcie na grype. Pojęciem grypy szafuje się naogół dość lekko, określa się nią chętnie każde przeziębienie z temperaturą i objawami kataralnymi, trzeba jednak o tem pamiętać, że taka niepozorna, zdawałoby się, sprawa, może w gruncie rzeczy wszakże stać się początkiem, zaktywować niejako istniejącą w zarodku gruźlicę płuc.

Na ten to ostatni fakt zwrócił przedewszystkiem uwagę znany lekarz chorób płuc i kierownik przychodni przeciwgruźliczej w Berlinie, dr. Bruno Getkant, a dalsze obserwacje potwierdziły w zupełności jego zdanie i skłoniły świat lekarski do zastanowienia się nad niem ze względu na konieczność wczesnego leczenia gruźlicy i zapobiegania w ten sposób szerzeniu się tej ciężkiej choroby.

Gruźlica płuc jest bowiem prawdziwą klęską społeczną. Procent ludzi, dotkniętych tem cierpieniem, jest olbrzymi. W Prusiech umiera rocznie około 60.000 osób na gruźlicę. W samej Warszawie umiera rocznie około 2.000 osób z powodu tego samego cierpienia, a zamieszkuje ją około 20.000 gruźlików, z których połowa conajmniej znajduje się w okresie daleko posuniętej choroby, niebezpiecznej dla otoczenia, wymagającej opieki lekarskiej i pomocy od społeczeństwa.

Że choroba ta spowodowana jest przez swoisty zarazek, zwany lasecznikiem, o tem wiemy dopiero od lat 50-ciu na skutek odkrycia zarazka tego przez Kocha. Że jednak choroba ta jest zaraźliwa, wiadano od dawna i obawiano się jej panicznie.

W XVIII. wieku we Francji i Włoszech gruźlików zamykano, a rzeczy ich palono. Na południu Francji, gdzie najczęściej cierpiących na tę chorobę osób przebywało, żądano od nich przy wyjeździe zapłaty za paloną pościel i obicie pokoju. Gdy Chopin powracał z kuracji z wysp Balearskich do Francji, nie mógł dostać powozu, gdyż obawiano się zarazy, i dopiero, jak opisuje jego towarzyszka podróży, znana powieściopisarka francuska, p. George Sand, trzeba go było na taczkach zawieźć do portu, na statek jadący do Barcelony.

Obecnie chorobę tę znamy dobrze i wiemy, co należy czynić, by jej uniknąć. Nie zapominajmy więc, że jednym z czynników, sprzyjających rozwojowi gruźlicy, jest właśnie grypa.

Początek jej i przebieg nie różni się w niczem od każdej innej grypy. Tak samo mamy u chorego podniesioną temperaturę, katar, kłucie, kaszel i ogólne osłabienie. W pewnych jednak wypadkach objawy te pod wpływem leczenia nie ustępują, tylko nieco słabną, a następnie przeciągają się ponad normę. Nieznaczne zwwyżki temperatury, kłucia, poty nocne, kaszel i osłabienie trwają nadmiernie długo, a dopiero schudnięcie, skoki temperatury, a czasami i krwiotłucie zwracają na się uwagę chorego i niepokoją otoczenie. Jest to najwyższy czas rozpoczęcia specjalnego leczenia przeciwgruźliczego. W okresie tym jednak nieraz badanie przez lekarza nie wykazuje w płucach żadnych zmian chorobowych i dopiero zdjęcie roentgenologiczne wyjaśnia sprawę.

Wczesne wypadki gruźlicy, wynikłej z grypy, nadają się znakomicie do leczenia w sanatorjach (nie zaś w szpitalach); tu powinny one mieć pierwszeństwo przed posuniętą już naprzód, chroniczną gruźlicą. Te pierwsze bowiem wypadki są właśnie najodpowiedniejsze do leczenia sanatoryjnego i pod wpływem pobytu w sanatorjum i odpowiedniego leczenia fizyko-dietetycznego dają jaknajlepsze wyniki. We wszystkich tedy wypadkach przedłużającej się ponad normę grypy należy pamiętać o jej następstwach i możliwościach i leczyć je, o ile się tylko da, jaknajwcześniej. Instytucje zaś społeczne i kasy chorych, wysyłając takich właśnie chorych do odpowiednich uzdrowisk, ratują niejednokrotnie życie jednostkom, a równocześnie przyczyniają się poważnie do utrzymania zdrowia całego społeczeństwa.

ZAKŁAD POGRZEBOWY

ONUFRERO FIUTA

W KRAKOWIE

GRZEGÓRZECKA 7

TELEFON 141-05.

Dieta roślinna.

Wielka „walka dietetyczna“, jaka rozgorzała w ubiegłym stuleciu dookoła tego zagadnienia, fanatycznie bronionego przez jaroszków — straciła w dobie współczesnej, dzięki badaniom naukowym, na ostrości; znaleziono bowiem drogę pośrednią, uzgadniającą dwa obozy krańcowo myślące.

Wojna ubiegła, ten niezwykle wielki eksperyment odżywiania, związany z obliczeniami minimum białka, potrzebnego dla pracującego, względnie walczącego organizmu, stworzyła szereg nowych poglądów na sprawę odżywiania i dietetyki, obowiązujących odtąd w nauce i w życiu. Należy zaznaczyć, że ścisły wegetarjanizm klasyczny, zezwalający na spożywanie tylko roślinnego pożywienia, już nie egzystuje — wprowadzono bowiem w życie jego postać łagodną, dopuszczającą jaja, mleko i produkty mleka, jak masło, ser i t. d.

Ortodoksyjny wegetarjanizm, czyli odżywianie się roślinne, uprawiane bez uzasadnień ściśle naukowych, jak stwierdzono obecnie, odznaczał się ubóstwem białka i tłuszczów, natomiast dawał bogactwo objętościowe potraw i wielkie ilości celulozy w pożywieniu. Czysto wegetariańskie zatem pożywienie dla pracującego fizycznie się nie nadawało, gdyż podstawowy wegetarjanizm, pomimo objętości pożywienia, był bardzo skąpy w jednostki kaloryczne, a stąd, przy wielkiem obciążeniu przewodu pokarmowego, dawał małe równocześnie korzyści dla odżywianego osobnika. Stwierdzono bowiem, że pożywienie mieszane (a więc z mięsem) wystarcza wprowadzać do organizmu nawet 2 do 3 razy dziennie, w przeciwstawieniu do pożywienia wegetariańskiego, przy którym dla wywołania uczucia sytości to nie wystarcza.

Znaczną odmianę od typów powyższych stanowi t. zw. dieta mleczno-jarzynowa, pod rozmaitemi postaciami stosowana, ale głównie odznaczająca się skreśleniem z jadłospisu mięsa. Nie znaczy to, że przy diecie tej nie wprowadzamy do organizmu białka, gdyż, jak wiadomo, jarzyny białko zawierają, chociaż w ilości minimalnej. Białko roślinne jest lekkostrawne i może być, jako takie, stosowane w przypadkach schorzeń przewodu pokarmowego lub w cierpieniach przemiany materji. Przy pew-

nych postaciach obstrukcji, w których jednakże błona śluzowa przewodu pokarmowego jest nienaruszona — stosowanie pożywienia mleczno-jarzynowego daje niesłychanie szybki efekt leczniczy, bowiem obfitość celulozy, zawartej w jarzynach, działa skutecznie jako bodziec, poruszający leniwe jelita.

Tak samo wszystkie szkodliwości, powstałe w organizmie ludzkim jako wyraz przekarmienia pożywieniem białkowym, a więc dna, bóle mięśniowe, nerwowe stany depresji, są leczone wyżej podaną dietą jarzynowo-mleczną z dodatkiem dużej ilości owoców.

Uboga kalorycznie roślinna djeta nadaje się także do leczenia otyłości, naturalnie pod okiem lekarza z zastosowaniem rozmaitych indywidualnych modyfikacji w diecie. Do tego samego sposobu leczenia nadają się niektóre postacie chorób serca i naczyń krwionośnych, nawet przy zwapnieniu naczyń, dalej — cukrzyca. — Stwierdzono bowiem podczas wielkiego, przymusowego eksperymentu wojny światowej, że niepodawanie cukrzycowo chorym białka zwierzęcego (mięsa) korzystnie wpływało na przebieg leczenia.

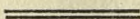
Niemniej ważnym sposobem leczniczym było wprowadzenie do dietyki odżywiania surowymi jarzynami i owocami zainaugurowane w medycynie przez znakomitego lekarza szwajcarskiego Bircher-Bennera. Jest to odmiana poglądu wegetariańskiego, a główną jej zaletą jest to, że jest ona niedrażniąca i wolna w dużej dozie od soli — natomiast wprowadza do organizmu zupełnie świeże i nieuszkodzone witaminy. Z pracy znanego higienisty Friedbergera wynika, że surowe jarzyny i owoce powodują dłuższe życie, co skolei pobudza fermenty do lepszego trawienia. Tenże sam higienista stwierdził, że naprzykład surowy groch, jako pożywienie, ma trzy razy większą wartość, niż groch gotowany. Stwierdzone zostało dalej, że surowa jarzyna szybciej opuszcza żołądek, niż gotowana.

Są jednakże w medycynie poważne zastrzeżenia co do użyteczności diety surowiznowej, jako diety ludowej. Przedewszystkiem dlatego, że dla utrzymania poziomu kalorycznego należałoby wprowadzać bardzo duże ilości pożywienia, powtóre, że długość jelit ludzkich jest znacznie krótsza, niż zwierząt roślinożernych, a wskutek tego powstawać mogą objawy niewydolności trawiennej, manifestującej się jako kolka kiskowa. Stąd koncepcja dietyki raczej mieszanej, jako najodpowiedniejszej dla szerokich warstw ludności.

Indywidualizacja tylko w stanach chorobowych, a schematyzacja przy układaniu stałego jadłospisu ludowego. Jako motyw negatywny dla diety surowiznowej podawana jest przez higienistów okoliczność, że jarzyny przeważnie rosną na glebie, użyźnianej obornikiem, a przy spożywaniu surowej jarzyny, niebardzo skrupulatnie mytej, mogą powstawać epidemie tyfusu i inne. Z punktu widzenia odżywiania masowego może należałoby się

zastanowić nad jakąś gospodarczą organizacją produkcji jarzynowej dla ludowego użytku przez zaprowadzenie racjonalnej kultury jarzyn. W Szwajcarii i w Niemczech propagowanie surowych jarzyn jako artykułu dietetycznego urosło do poważnego zagadnienia społecznego, któremu władze państwowe poświęcają dużo uwagi w programie gospodarki ludowej.

Na zakończenie należałoby jednak uczynić niezmiernie ważną uwagę — że konserwy jarzynowe i owocowe nie mogą być traktowane równorzędnie ze świeżymi produktami, że w konserwach specjalnie preparowanych sposobami fabrycznymi — ginie niejeden czynnik leczniczy lub dietetyczny, że częstokroć, poza smakiem, nie zawierają one nic z pierwotnej swojej substancji, a przez dłuższe leżenie i magazynowanie preparaty mogą nawet być szkodliwe dla organizmu.

Polski Związek Turystyczny

Kraków, ul. Szpitalna L. 36. — Telefon 113-85

wraz z Dworcem Autobusowym

(Kasa biletowa inform.) pl. św. Ducha 3, tel. 137-17

i z Biurem Kolejowym tel. 125-00

sprzedaż biletów krajowych i zagranicznych po normal. cenach.

Cukiernia

Cukiernia

P. MAURIZIO

W Krakowie, Rynek Gł. 38, tel. 115-68.

Reumatyzm.

Reumatyzm czyli t. zw. gościec charakteryzuje się ciągnącymi, rwącymi, kłującymi bólami, które występować mogą w najrozmaitszych częściach ciała, przeważnie w mięśniach i to niezależnie od ruchów, ale także w stawach, kościach, a nawet w pniach nerwowych. Dolegliwości te, o ile wogóle nie są wpływem jakiejś innej choroby, muszą — przynajmniej w większości mieć za przyczynę przeziębienie.

Wprawdzie i to pojęcie przeziębienia, ogólnego lub częściowego ochłodzenia organizmu, jest dość zwalczane, ale doświadczenie jednak powiada, że jest ono ważną, zewnętrzną szkodliwością dla ciała i jako takie stać się może — przy pewnej wrodzonej skłonności — przyczyną najrozmaitszych cierpień. Są bowiem ludzie, którzy bezkarnie narażać się mogą na wszelakie przeziębienia, podczas kiedy inni przy najmniejszym przeciągu już chorują. I otóż od tych właśnie wyżej wspomnianych właściwości wrodzonych, zależy, czy z takiego przeziębienia wyłania się później katar tylko, czy też zapalenie dróg oddechowych, czy wreszcie dolegliwości reumatyczne.

Gościec mięśniowy atakuje raz wiele grup mięśniowych, to znowuż w innych wypadkach ogranicza się do pojedynczych mięśni i to najczęściej znowu w postaci t. zw. postrzału, bólu występującego w dolnych częściach masy muskulatury grzbietowej lub lędźwiowej. Ból ten może być niekiedy tak silny, że w ciężkich wypadkach uniemożliwia wprost swobodne poruszanie się chorego. Gościec masy muskulatury szyi, często jednostronny, prowadzi do skrzywienia szyi, reumatyzm mięśni barków upośledza ruchomość ramienia, a zlokalizowany w mięśniach międzyżebrowych sprawia ból przy każdym oddechu.

W wszystkich wypadkach prawdziwego reumatyzmu mięśniowego wchodzą w grę procesy zapalne w schorzałych tkankach; gorączki coprawda często niema, ale wszystkie inne objawy zapalenia, a więc obrzęk i bolesność, zawsze dają się stwierdzić. Masażyści i lekarze, którzy temu cierpieniu specjalnie się poświęcają, twierdzą, że we wszystkich wypadkach prawdziwego reumatyzmu wyczuć się dają w dotkniętych mięśniach drobne guzki, zgrubienia i stwardnienia. Istnieją wprawdzie także bóle

mięśniowe, które nie są wynikiem szkodliwego zadziałania zimna, tylko następstwem urazów mechanicznych, takich, jak ucisk, uderzenie, nagłe, gwałtowne ruchy, wyczerpująca praca fizyczna; nie mają one jednak nic wspólnego z prawdziwym reumatyzmem, aczkolwiek często jako taki są traktowane.

Dalsza grupa dolegliwości reumatycznych spowodowana jest schorzeniem pojedynczych lub też rozmaitych, do pewnej grupy należących pni nerwowych. I tutaj przyczyną, o ile tylko inne możliwości dadzą się wykluczyć, bywa najczęściej przeziębienie. Mówi się też często o reumatyzmie nerwowym i rozumie się przez to cierpienia pojedynczych grup nerwowych, a więc neuralgie głowy i twarzy, bóle, wychodzące z nerwów międzyżebrowych i tak bardzo częstą rwę kulszową (ischias). Bliska przynależność mięśni i nerwów sprawia, że często wręcz niemożliwością jest ustalić, czy ma się do czynienia z reumatyzmem mięśni czy nerwów. Wreszcie szereg dolegliwości, których przyczyny narazie przynajmniej ustalić nie umiemy, zalicza się niesłusznie do reumatycznych. Tutaj należą przede wszystkim przewlekłe schorzenia na tle złej przemiany materji, a także i następstwa zatrucia alkoholem, nikotyną i ołowiem.

Olbrzymie szkody gospodarcze i socjalne, które wynikają szczególnie z następstw reumatyzmu stawowego, sprawcy niezdolności do pracy wielu swoich ofiar, doprowadziły do założenia międzynarodowego komitetu dla badania i zwalczania reumatyzmu. Klinicyści wszystkich zainteresowanych krajów, przedstawiciele instytucyj ubezpieczeń społecznych i socjologowie pracują wspólnie nad rozwiązaniem problemu reumatyzmu. Wszystkie wysiłki zmierzają obecnie na podstawie możliwie największej liczby chorych, a więc statystyki, jaką umożliwia tylko międzynarodowa współpraca do ustalenia warunków, wśród jakich przychodzi do wybuchu reumatyzmu.

Najważniejsze szkodliwości infekcyjne są bowiem naogół znane; znany jest również wpływ konstytucji, wrodzonych właściwości organizmu i zmiany na skutek wpływów zewnętrznych. Podobnie, jak we wszystkich innych działach medycyny, tak i tu przegląd uzyskanych dotąd wiadomości z zakresu nauki o konstytucji człowieka przyczyni się niewątpliwie do wyjaśnienia kwestji swoistej wrażliwości danego indywiduum na schorzenia reumatyczne. Z dawien dawna znane są wpływy świata zewnętrznego, wiatru, pogody i klimatu; trzeba jednak systematycznego przestudjowania ich wpływu na predysponowanego człowieka. Wszystko to są pojedyncze problemy, które zajmują się dzisiejsza nauka o reumatyzmie.

Z tej dopiero narastającej wiedzy o przyczynach cierpienia rozwijają się skoiei możliwości zapobiegania i leczenia reumatycznych szkodliwości. Ostrożność nakazuje trzymać reumatyka zdala od zajęć, które z reguły związane są z narażaniem się na zimno. Zakłady ubezpieczeń i kasy chorych mają obowiązek umieszczania tych chorych w specjalnych sanatorjach i zakładach, które uciekają się przede wszystkim do stosowania ciepła

we wszelkich postaciach, kąpeli mułowych i termalnych, a dalej umiejętnego masażu i elektrofizykalnych zabiegów.

Reumatyczne dolegliwości są nieskończenie wieloznaczne. Poza lekko niekiedy traktowanymi bólami reumatycznymi kryją się wcale nierzadko zupełnie inne choroby. Skurcze naczyń w przebiegu rozpoczynającej się arteriosklerozy uchodzą nieraz za reumatyzm mięśniowy muskulatury międzyżebrowej. Kamica żółciowa spowodować może n. p. bóle promieniujące w stronę grzbietu i stawu barkowego. Schorzenia podbrzusza najrozmaitszego rodzaju, łagodne i złośliwe, mogą być zamieniane z ischiąsem i reumatyzmem mięśniowym. Dlatego też pierwszym postulatem przy rozpoznawaniu przez lekarza reumatyzmu musi być przede wszystkim wykluczenie wszystkich innych możliwości.

Kapelusze,
Bieliznę męską
białą i kolorową,
krawaty
w wielkim wyborze
poleca

A. Skórczewski i Polakiewicz

Kraków, ulica Florjańska 13. — Telefon 146-50.

Walka z rakiem.

Lecznictwo powojenne wstąpiło w nową fazę. Rządy państw nowoczesnych traktują zdrowie ludności, jak skarb społeczny, i czynią najrozmaitsze wysiłki zachowawcze dla obrony tej nowej wartości, która bądź co bądź dawniej naogół nie była w pełni uznawana, a przynajmniej znajdowała przeważnie główną swoją obronę w rękach inicjatywy tylko prywatnej. Pamiętne są bardzo liczne fundacje szpitali, schronisk, pracowni naukowych itd., które dopiero dziś przechodzą na budżety municypalne i państwowe. Lecznictwo dawniejsze, to z zasady prywatne, traktowało pacjenta pojedynczo — i jeśli miało swoje niewątpliwie dobre strony — nie mogło dawać nauce tego, co dzisiejsze, mianowicie dobrej statystyki, gdyż nie obejmowało w jednym zarządzie większego skupienia pacjentów. Dzisiejsza statystyka chorób jest wręcz rewelacyjna w całym szeregu dziedzin, skąd płyną praktyczne wnioski i instrukcje, w jakim kierunku winna być zwrócona akcja, czy to przeciwgruźlicza, czy przeciwjaglicza, czy przeciwkiłowa itd.

Statystyka Kas chorych obejmuje ogółem (wraz z G. Śląskiem) 5 milionów ubezpieczonych i w tej właśnie liczbie ubezpieczonych w ciągu ostatnich lat udało się stwierdzić zatrważającą liczbę chorych na raka. Niewątpliwie rak, jako bardzo złośliwy nowotwór, grasował i dawniej, ale nie był rozpoznawany i jeżeli można dziś coś pocieszającego w tej sprawie powiedzieć, to to, że djagnostyka uczyniła tak wielkie postępy, iż przy wczesnem rozpoznaniu wiele daje się uzyskać, czy to drogą operacyjną, czy to drogą leczenia konserwatywnego przez zastosowanie odpowiednich metod fizykalnych. Medycyna współczesna kładzie główny nacisk na wczesne rozpoznanie i od tego uzależnia rokowania na przyszłość.

Bardzo interesujące były wyniki odbytego kilka lat temu w Wiedniu kongresu roentgenologicznego. W dyskusji, w której zabierali głos bardzo poważni lekarze, ustalono, że leczenie złośliwego nowotworu nie jest do pomyślenia bez zastosowania promieni Roentgena i radu. Potwierdzone to zostało przez wyniki „Radiumhemmet“ w Sztokholmie, przez instytut radiowy paryski, klinikę ginekologiczną monachijską, jakoteż przez komisję przeciwrakową Ligi Narodów. Ustalono bowiem, że przy wczesnem rozpoznawaniu na niektórych częściach ciała stosowanie

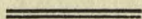
promieni jest równoważne z operacją i że w niektórych wypadkach, gdzie właśnie nóż operacyjny nie miałby widoków na skutek, lub gdzie po operacji przychodzi do nawrotu, promienie mogą właśnie doprowadzić do wyleczenia.

Instytut „Radiumhemmet” w Sztokholmie wskazuje na niezwykle pomyślne wyniki przy leczeniu nowotworów twarzy i migdałków. Doederlein (Monachjum) wykazuje statystycznie, że przekładać należy promienie nad operację. Tak samo Winz (Erlangen) stosuje zasadniczo promienie Roentgena, a rad jako czynnik jedynie pomocniczy, zaś w początkowych okresach raka piersi wyłącznie tylko promienie Roentgena. Lacassagne (Paryż) i Mikulicz (Berlin) proponują koncentryczny atak na raka: rad przygotowawczo, w drugim akcie doszczętną operację — a następnie promienie Roentgena dla całkowitego zniszczenia nowotworu.

Ustalono na tymże kongresie wiedeńskim, że djagnostyka roentgenowska poczyniła niezwykle wielkie postępy w rozmaitych gałęziach wiedzy lekarskiej, bowiem przez zastosowanie t. zw. środków kontrastowych zostało umożliwione rozpoznawanie chorób wyrostka robaczkowego, pęcherzyka żółciowego, płuc, nerek i t. d. Z powyższego krótkiego rzutu widać, że medycyna nie ustaje w pracy, że czyni coraz to większe wysiłki — i to skuteczne — w dziedzinie lecznictwa nowotworów, coraz energiczniejsze szczególnie od czasu ustalenia niebezpieczeństwa grożącego ludzkości, zwłaszcza z chwilą udoskonalenia aparatury djagnostyczno-leczniczej, w czem niemałą zasługę mają również i fizycy.

Niniejszy artykuł sprawozdawczy nie byłby kompletny, gdybyśmy nie wspomnieli na tem miejscu o dwu nowszych metodach leczenia nowotworów złośliwych. Pierwsza dotyczy dra A. Theilhabera z Monachjum. Polega ona na tem, że autor stosował implantację świeżych organów zwierzęcych (śledziony, grasicy, trzustki, wątroby i t. d.) powłok brzusznych chorego, co powodowało przez 3—6 dni gorączkę dochodzącą do 39 stopni C. Jak podaje autor, organa te zostają przez organizm ludzki zresorbowane i wywołują poprawę u rakowatych na przeciąg roku i więcej. Pomocniczo stosuje Theilhaber małe dawki Roentgena, diatermję i upusty krwi. Naturalnie zastosowanie znajduje ta metoda przeważnie w wypadkach beznadziejnych, jednakże w średnio-ciężkich jest metodą pomocniczą, rokującą w każdym razie przedłużenie życia.

Autorem drugiej metody jest Warszawianin, dr. D. Thursz, który po kilkuletnich studjach w kraju i zagranicą — stosuje przy leczeniu raka wlewanie dożylnie alkoholu, rozcieńczonego fizjologicznym roztworem soli kuchennej. Metoda dra Thursza, według jego dotychczasowej relacji, daje zupełnie zadawalające wyniki — lecz jako będąca jeszcze w toku opracowywania nie jest na razie powszechnie przyjęta.

Jak powstaje cukrzyca?

Wydalenie cukru przez djabetyka ma swoje główne źródło w krwi. Ma to oznaczać tyle, że djabetyk (chory na cukrzycę) ma więcej cukru we krwi, niż człowiek zdrowy, i że ten nadmiar stale z moczem wydala. Jeśli go, co się czasem u djabetyków zdarza, na zewnątrz nie wydala, to nie znaczy to, iżby pacjent był zdrow, oznaką choroby jest właśnie nadmierna zawartość cukru we krwi.

U ludzi zdrowych już sam organizm drogą przemiany materji stara się o to, by krew nie była przeładowana cukrem, bo skoro tylko ewentualność taka zagraża, już przychodzi do przemiany wprowadzonego z pożywieniem cukru i zamagazynowania go w odpowiednich zbiornikach, a więc n. p. w postaci glikogemu w wątrobie lub w mięśniach, lub w postaci tłuszczu w wnętrznościach czy też pod skórą. Stąd-to nadmierne używanie łakoci i słodczy prowadzi, jak wiadomo, do tycia. Czy taka nadwyżka cukru zagraża, czy nie, to zależy od stosunku podaży i popytu, czyli od tego, ile dany osobnik pokarmów mącznych i słodkich spożywa i ile powstającego z tych pokarmów cukru gronowego komórki organizmu w danym momencie spotrzebowują. Jeśli go potrzebują mniej, aniżeli go w danej chwili spożyto, w takim razie tylko jedno zapobiec może przeładowaniu krwi cukrem, a mianowicie: wspomniane już wyżej zamagazynowanie go w zbiornikach.

Tych kilka uwag wstępnych wystarczy, by zrozumieć w pierwszym rzędzie dwa fakty. Po pierwsze, że człowiek zdrowy, choćby jadł nie wiedzieć ile słodczy, nigdy, dzięki tym właśnie wyżej wspomnianym urządzeniom regulacyjnym, zawartości cukru we krwi na stałe wzmóc nie może, a po drugie, że człowiek chory na cukrzycę, którego organizm już tak dobrze procesami temi regulacyjnymi nie włada, skazany jest na djetę, ubogą w pokarmy słodkie i mączne.

Jeśli tedy wracamy do zapytania w tytule, jak powstaje cukrzyca?, to znaczy to, że chcielibyśmy dowiedzieć się, co wpływa na organizm w ten sposób, że regulacja cukru we krwi staje się w nim tak niedoskonała? Odpowiedzią, jaką na to pytanie daje medycyna w ostatnich latach, jest: brak hormonu trzustkowego.

Wszystkie procesy przemiany materji w organizmie potrzebują mianowicie, jeśli mają odbywać się prawidłowo, stałego

bodźca ze strony tak zwanych „hormonów“, wydzielanych przez gruczoły o wewnętrznem wydzielaniu. Tak też i odpływ cukru ze krwi, czy to dla spalania czy też dla zdeponowania go w zbiornikach, wymaga obecności hormonu trzustkowego, znanego pod nazwą „insuliny“. Czyli innemi słowy: brak insuliny powoduje wybuch cukrzycy.

Dlatego to doprowadzenie w celach leczniczych insuliny do organizmu powoduje obniżenie się zawartości cukru we krwi, nie jest jednak jednoznaczne z wyleczeniem. Pytanie jednak, które nas interesuje głównie, brzmi: Jak się to dzieje, że insulina obniża tę zawartość cukru? Czy przez wymuszenie na wątrobie magazynowania nadwyżki cukru w postaci glikogenu, czy przez skłonienie komórek organizmu do zużycia i spalania tej nadwyżki?

Na pytanie to dają odpowiedź częściową badania prof. Loewi'ego. Wyszedł on z następujących rozważań: Zużycie cukru, a więc rozkład i przebudowa cukru w komórkach organizmu, jest procesem chemicznym; nie może on się jednak dokonać wpierw, dopóki nie poprzedzi go pewien fenomen fizyczny, mianowicie związanie, adsorpcja drobiny cukru gronowego przez komórkę. I to przede wszystkim przez komórki krwi. Przez długi czas myślano, że to związanie zależy tylko od procesu chemicznego czyli, że jeśli tylko komórka zechce zająć się przeróbką cukru, to to już warunkuje konieczne przedtem związanie cukru. Przeczą temu badania prof. Goewi'ego, który twierdzi, że właśnie adsorpcja jest rzeczą najważniejszą i że brak insuliny prowadzi dlatego do wzrostu zawartości cukru we krwi, bo nie przychodzi wtedy do związania cukru i przemiany tegoż na kwas mleczny i t. d.

Prof. Loewi wykrył jak wiadomo, antagonistę insuliny, hormon, który przeszkadza adsorbowaniu cukru przez komórki krwi i powoduje chorobliwą nadwyżkę cukru we krwi. Hormon ten nazwał Loewi „glykaeminą“. Teoretycznie jest tedy rzeczą obojętną, czy mamy do czynienia z brakiem insuliny, czy z nadwyżką glykaeminy, najlepiej zatem w takich wypadkach mówić o zaburzeniu równowagi insuliny i glykaeminy w krwi djabetyka, bo w zdrowym ciele przychodzi stale do powstawania insuliny i glykaeminy. Zadaniem glykaeminy jest hamowanie wiązania cukru przez komórki krwi i zapewne wątroby: zadaniem insuliny jest ułatwianie tego wiązania, a przez to zużywania cukru. Harmonijne zgranie obu tych hormonów warunkuje normalną regulację wartości cukru we krwi.

Insulina powstaje w trzustce, glykaemina — według badań Loewi'ego — w wątrobie. Jeśli się tedy zdarzy, że trzustka wydzieli nadmierną ilość insuliny, to już wątroba przez wzmożoną produkcję glykaeminy musi się postarać o to, by nie dopuścić do nadmiernego zużycia i zubożenia krwi w cukier, bo i to jest szkodliwe dla organizmu. W razie nadmiernego spożycia pokarmów mącznych i słodkich organizm woła o insulinę; jeśli natomiast w pożywieniu za mało dowieziemy węglowodanów, w takim razie na plan pierwszy występuje glykaemina, która narusza

zbiorniki cukru w organizmie i w ten sposób utrzymuje konieczną równowagę cukru we krwi.

Oczywiście, że i te badania nie dają jeszcze definitywnej odpowiedzi na pytanie, zawarte w tytule, bo i tu trzeba by zapytać: co w takim razie powoduje zaburzenia w funkcjonowaniu trzustki czy wątroby? Jakie bodźce sprawiają, że organa te wogóle funkcję swoją normalną spełniają? I tutaj udało się prof. Loe- wiemu zaobserwować kilka ciekawych faktów, ale nie wystarczają one do wyjaśnienia bez reszty, wspomnianych wyżej zagadnień. Problematyka powstania cukrzycy ludzkiej nie dojrzała jeszcze do ostatecznego rozwiązania.

»JULJA«

PRACOWNIA SUKIEN DAMSKICH

KRAKÓW, ŚW. JANA 2. II. p.

DOM FENIKSA

ZANIM RUSZYSZ W DROGĘ

poinformuj się, załatw formalności, kup bilet w P. B. P.

»ORBIS«

Oddział Kraków, Rynek Gł. A-B 41.

Ajencja: Kraków, ul. Dietla 46. — Ajencja: Kraków, ul. Lubicz 2, naprzeciw Dworca Gł.

Mleczarnia Związkowa „HYGIENA”

Kraków, ul. Szczepańska 4, tel. 166-46

dostarcza do domów na zamówienie pełne gwarantowane najlepsze mleko higieniczne pochodzące z obór stojących pod stałym dozorem weterynaryjnym. — Wszelkie przetwory mleczne w najlepszym gatunku.

Walka z tuszą.

Nie było chyba dotąd epoki w życiu ludzkości, w której-by tak zawzięcie walczono z tuszą, jak dzisiaj. Wszyscy pragną być chudzi. Ale kiedy jest się nadmiernie tłustym? Wtedy — powiadają — kiedy się przekracza normalną wagę. Zgoda, ale co nazywa się normalną wagą? I tutaj dopiero stajemy przed pytaniem, na które niełatwo o odpowiedź.

Wprawdzie uczeni twierdzą, że normalnem jest, jeśli podściółka tłuszczowa nie wynosi więcej ani też mniej, jak jedną piątą ogólnej wagi ciała czyli, że się naogół tyle powinno ważyć kilogramów, ile się ma centymetrów ponad metr wzrostu.

Ale zapomnieli dodać, czy ta norma jest równie obowiązująca dla Paryża, jak przypuścimy dla Konstantynopola lub Amsterdamu. Bo przecież we wszystkich krajach i strefach co innego uchodzi za anomalję. Królowa z Małej Azji, o której Herodot opowiada, że tuczono ją kasztanami, aby jej nadać majestatyczny widok, spoglądałaby zapewne z pogardą na taką chudeuszkę, jak Andromeda z obrazu Rubensa, która znowuż w naszych oczach nie grzeszy zbytnią smukłością.

Próbowano tedy ustalić trzy stopnie otyłości: pierwszy taki, w którym można jeszcze mówić o estetycznym wyglądzie — typ Rubensowski n. p. jest tłusty, ale mimo to zdecydowanie piękny; — drugie stadjum, w którym grubość wywołuje wrażenie komiczne, i trzecie, w którym zapomina się o śmiechu (i to tak obserwator, jak i oglądany) i w którym nie mówi się już obłudnie o grubości, a tylko nazywa się rzecz po imieniu: otyłość.

Wszystkie te stany mają jako przyczynę zaburzenie bilansu, nieład w książce gospodarczej organizmu, z tą szczególną właściwością, że w tem książkowaniu nadmiar dochodów, a więc przekarmienie, albo skąpstwo w wydatkach, a więc lenistwo i brak ruchu, prowadzą do bankructwa. Albowiem człowiek nietylko leniwieje, kiedy jest tłusty, ale także tuczy się, kiedy jest leniwy. Natura stworzyła bardzo precyzyjne urządzenia zabezpieczające w postaci takich uczuć ogólnych, regulujących zużycie energii i pobieranie pokarmów, jak znużenie, apetyt, popęd do zajęcia się czemkolwiek. Jak sprawnie funkcjonują te urządzenia, o tem poucza doświadczenie; ruchliwe, rosnące z dnia na

dzień dzieci, a także rekonwalescenci zdradzają n. p. potężny apetyt, podczas gdy obłożnie chorzy, niewykonujący żadnego wysiłku fizycznego, nie czują zazwyczaj żadnego głodu.

Do tego mechanizmu regulacyjnego, kontrolującego obrót, dołącza się jeszcze i drugi: system gruczołów o wydzielaniu wewnętrznym, przede wszystkim gruczołu tarczowego. Jeśli tu coś nie jest w porządku, to przemiana materji odrazu spada i przychodzi do otyłości endogenicznej, otyłości z przyczyn wewnętrznych.

Z jakichkolwiek przyczyn ona powstaje, wewnętrznych czy zewnętrznych, nie musi to być otyłość równomiernie na całym ciele występująca. Jeszcze najczęściej występuje w tej formie wskutek przekarmienia potrawami mącznymi i słodyczami, podczas gdy nadmierne odżywianie się pokarmami tłustymi prowadzi najczęściej do odfuszczenia brzucha i lędźwi. Naogół jednak można powiedzieć, że rozdział tłuszczu bywa nierównomierny. Mężczyźni n. p. zdradzają skłonność do magazynowania tłuszczu w górnej części ciała, najczęściej na karku; alkoholicy odznaczają się tłustą twarzą, obwisłym brzuchem, podczas gdy nogi mają chude i tyczkowate. Kobiety natomiast, a zwłaszcza niektóre n. p. dzisiejsze Greczynki, są zeszpecone niesłychanie grubemi, słoniowatymi nogami.

Ogólna czy częściowa, otyłość zwalczana być może tylko częściowo: otyłość endogeniczna preparatami tarczycznymi względnie wyciągami z innych gruczołów dokrewnych; otyłość z przedjedzenia głodem — dniami mlecznymi, owocowymi lub jarzynowymi.

MATURYCZNE I DOKSZTAŁCAJĄCE KURSY

„WIEDZA”

KRAKOW, STUDENCKA 14. I. p.

prowadzą ustne lekcje na kursach zbiorowych w Krakowie, oraz przygotowują w drodze korespondencji zapomocą skryptów, wskazówek, programów i tematów

→ KURSY POWYŻSZE DZIAŁAJĄ SIĘ NA: ←

1. Kurs maturalny gimnazjum wszystkich typów i semin. naucz.
2. Kurs ś r e d n i 5-ta i 6-ta kl. gimn.
3. Kurs n i ż s z y w zakresie 4 kl. gimn.
4. Kurs 7-miu kl. szkoły powszechnej.

UWAGA: Uczniowie kursów korespondencyjnych otrzymują co miesiąc oprócz całkowitego materiału naukowego tematy z 6-ciu głównych przedmiotów do opracowania.

Na kursach „W I E D Z A” wykładają najwybitniejsze siły fachowe krakowskich szkół średnich.

Ż A D A Ć B E Z P Ł A T N Y C H P R O S P E K T Ó W

PAUL REBOUX.

Lekarze.

Obcując z lekarzami człowiek musi pamiętać o tem, że ci wysocy kapłani lecznictwa oglądają codziennie dziesięciu do dwudziestu chorych.

Każdy pacjent wmawia w siebie, że jego wypadek budzi w lekarzu szczególne zaniepokojenie, opowiada przeto i sypie szczegółami jak z rogu obfitości.

Lekarz przysłuchuje się oczywiście przez kilka chwil — z przyzwyczajenia. Jeśli pan jednak zbacza zbyt daleko, myśli jego rychło bujają w oddali. Snuje myśli o małej przyjaciółce, albo rozważa jak podejść władze skarbowe.

Jeśli rozwinie pan męcząco-wyczerpujący opis choroby, może pan spodziewać się, że zrozumie coś całkiem innego i że panu zapisze może lekarstwo, które nie odpowiada pańskiej chorobie.

Lekarz wie bardzo dobrze, że środki lecznicze nie ulecą panu. Ale lekarz wie również, że będzie go pan uważał za lekarza niezdolnego jeśli nie zapisze panu niczego. Większość środków leczniczych sprzedawanych dziś i zalecanych przez lekarzy pomaga niewiele. Na szczęście nie szkodzą te środki nikomu. W każdym bądź razie lekarz pański nie powinien panu zapisać płótkanki, skoro cierpi pan na kurcze żołądka, ani środka do nacierania nóg, kiedy ma pan katar. Chyba, że uczyniłby to z imponującym autorytetem. W tym wypadku mogłoby się zdarzyć, że uzdrowiłby pana swoimi środkami.

Jeśli poskromił pan swoją gorliwość i jeśli się pan ograniczył w udzieleniu informacji, lekarz zapisuje przeważnie coś zwyczajnego w takich razach, ażeby chorobę doprowadzić do kresu. Czegoś lepszego nie może pan żądać od tego biednego człowieka, którego zmusił pan, żeby się wyspinał po pańskich schodkach i żeby wszedł do pańskiego ciepławego, źle przewietrzonego pokoju.

Jeszcze jedna rada: niech się pan nie stara dać sobie wyjaśnić przyczyny pańskiej choroby, albo motywów terapii. Wtrąciłby pan w ten sposób lekarza w przykre położenie przymusowe, żeby albo przyznał się do granic swojej wiedzy, albo też wymyślił sobie cokolwiek. Niech pan — w własnym interesie — stara się zachować jego aureolę.

Lekarz, który odwiedził pana, prześle panu po jakimś czasie rachunek. Niech pan zapłaci natychmiast czekiem i niech pan na czeku załączy słowo podziękii.

Jeśli wybiera się pan do obcego lekarza, żeby zasięgnąć u niego porady, weź pan z sobą kilka nowych banknotów i kopertę. Niech pan przedtem, przed zasięgnięciem porady, zapyta o wysokość honorarjum. Proszę też na biurku położyć kopertę z pieniędzmi tak, żeby zauważyć ją.

Kobiety uważają za rzecz godziwą, zachowywać się wstydliwie i płochliwie. Człowiek wie, do którego udają się, w każdej pacjentce widzi tylko chorą. Jeśli mężczyzna straszy panią, niech pani uda się do lekarki. Ale proszę sobie nie wmawiać, że mizdrzeniem się i strojeniem minek dowiedzie pani cnoty swojej.

O wiele częściej niż się przypuszcza, odnoszą się lekarze do pacjentów z wewnętrzną obojętnością, tak jak na przykład modele obojętni bywają malarzom. Dla lekarza — choćby był jeszcze tak przystojnym mężczyzną — klientka jest tylko „przypadkiem”, rachunkiem i dochodem. Niech się nie łudzi co do tego.

Jeśli lekarz zaprosił na obiad, może pan(i) mówić o chorobach, tylko nie o swojej oczywistości. On jest gospodarzem. Zależy mu na tem, żeby się panu(i) podobał i żeby rozmawiał o rzeczach zajmujących pana(ią).

Z lekarzem, który jest gościem u państwa, nie mówcie nigdy o medycynie. Pan(i) jest wtedy gospodarzem. Zależy panu(i) na tem, żeby podobać się gościom, proszę myśli odwrócić od pracy i od trosk codziennych...

KAMIENIOŁOMY MIAST MAŁOPOLSKICH

Spółka z o. o. w Krakowie, ul. Mikołajska 6. Tel. Nr. 134-40 i 113-22.

POLECA MATERJAŁY DROGOWE JAK:

Wszelkiego rodzaju obrobione bruki, mozaiki, półkostki, dziki bruk. Tłucznie do budowy i konserwacji dróg i drobny tłuczeń do betonów. Grysy niesiane, siane i granulowane.

Kamień ciosowy do budowl i w obróbce czystej i surowej.

Z kamieniołomu porfirowego w Miękinie stacja Krzeszowice (Małopolska)

„	andezytowego w Kluszkowcach stacja N. Targ	„
	pod Czorsztynem	
„	dolomitowego w Libiążu stacja Libiąż	„
„	marmurowego w Czernel „ Krzeszowice	„
„	bazaltowego w Berestowcu „ Lubomirsk	(W o ł y ń i)

Na żądanie składamy odwrotnie oferty po najprzystępniejszych cenach i warunkach.

Pot i jego zwalczanie.

Różne wytwory przemiany materji, bezużyteczne, względnie szkodliwe dla organizmu, wydalone są przez przewód pokarmowy, nerki, płuca, względnie skórę.

Z potem opuszcza organizm szereg substancyj takich, jak mocznik, kwas moczowy, amonjak, kwas mlekowy, duża ilość chlorku sodu i inne składniki, a wśród nich nieznane nam dzisiaj jeszcze substancje, które sprawiają, że pot ma własności trujące. Eksperymenty wykazały, że 25 cm. sześciennych potu zdrowego człowieka zabija królika. Do zabicia człowieka wystarczyłaby ta ilość potu, jaką średnio wydziela on w ciągu doby. Dowiodły tego opisane w literaturze lekarskiej nieszczęśliwe wypadki. W pewnem francuskiem miasteczku zmarł skutkiem zatrucia potem mały chłopiec, który grał na przedstawieniu rolę anioła. Przyczyną jego śmierci było pomalowanie większej części jego ciała złotą farbą, która uniemożliwiła parowanie potu. Śmierć nastąpiła w kilka godzin.

Ponieważ z potem wydalają się między innemi silnie trujące, a nieznane nam dzisiaj bliżej substancje, powinniśmy przeto dbać o dobrą wentylację skóry, a to przez noszenie zwłaszcza w lecie przewiewnego, nieobcisłego ubrania z materiałów dobrze przepuszczających powietrze, obuwia z cienkiej i miękkiej skóry najlepiej plecionego. Pozatem pot odgrywa poważną rolę przy regulacji ciepłoty ciała.

Potu nie powinniśmy w zasadzie zwalczać, chyba że przekracza normalne granice, przez co zaczyna być dla nas dokuczliwym, a nawet wywołuje dolegliwości skórne w postaci pękania naskórka, zjawiania się na skórze drobnych guzków, zwanych potówkami. — Wydzielnicza czynność skóry pozostaje w pewnym antagonizmie z czynnością nerek. Naprzykład gdy w lecie, lub w czasie pracy, względnie w chorobach nerek ilość wydzielanego potu zwiększa się, równocześnie zmniejsza się wydzielanie moczu.

Przy nadmiernem poceniu się zwłaszcza wówczas jeśli połączonem jest ono z osłabieniem, bezsennością lub nawet chudnięciem, należy udać się do lekarza, gdyż wówczas zachodzi obawa, że powodem pocenia się jest jakieś ogólne schorzenie organizmu, naprzykład choroba nerek, początkowe stadja gruźlicy i t. d. Le-

czenie ewentualnej choroby zmniejszy zarazem nadmierne pocenie. Nie zawsze jednak wykryć można taką wewnętrzną przyczynę nadmiernych potów. W takim wypadku, poza używaniem przewiewnego ubrania i obuwia, cierpiący może zapobiegać częściovu poceniu się przez unikanie zbyt silnego słońca, częste wietrzenie mieszkania, tak, by temperatura nie przekraczała 16 stopni C., spanie o ile możliwości przy otwartem oknie. Jeśli to nie pomaga, trzeba się uciec do środków wewnętrznych, których podawanie zarządzić może tylko lekarz. Ze środków tych lekarze stosują między innymi atropinę, agarycyne, nalewkę z liści szalwii i t. d.

Bardzo często pocenie występuje jako objaw miejscowy na rękach, nogach, pod pachami. Ręce i nogi moczy się wówczas najczęściej w roztworze formaliny (łyżka na miednicę wody), lub naciera spirytusem z szalwą, spirytusem z taniną. Po wymoczeniu dobrze jest przypudrować taniną, ałunem. W niektórych przypadkach, niezbyt uporczywych, wystarcza codzienne kilkuminutowe moczenie wieczorem nóg w zimnej wodzie bez żadnych dodatków. Ostatecznym środkiem przeciw uporczywym potem miejscowym, gdy już nic nie pomaga, jest naświetlenie rąk względnie nóg promieniami Roentgena.

Największa wypożyczalnia książek
KRAKÓW, ŚW. JANA 8.

Abonament 2 zł. miesięcznie

Nowości powieściowe w pięciu językach.
Książki naukowe. — Książki dla młodzieży.

Czytelnia Naukowa i Beletrystyczna.

ISTNIEJĄCE OD LAT 36

ZAKŁADY PROF. BUJWIDA

dla wyrobu surowic i szczepionek — Spółka z ogr. odp.

Kraków, ul. Lubicz L. 34. — Telefon Nr. 103-01

polecają: wysoko wartościowe surowice, przeciwbłoniczą (7.000 J. A. i wyższe), Krowiankę ospową, Szczepionkę przeciwwodowstrętową Semple'a, oraz inne szczepionki i surowice dla ludzi i zwierząt.

FABRYKA
WĘDLIN

JAN MICHON

Kraków, Starowiślna 1, tel. 167-72 (naprzeciw Gł. Poczty).

Poleca swoje doborowe wędliny.

Jak sobie lud wyobraża zarazę?

W średnich wiekach — jak stwierdzają nasze roczniki i kroniki — grasowały epidemie na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej, czyniąc spustoszenia straszniejsze od wojen. Nawiedzały też Polskę i później pochłaniając tysiące ofiar w ludziach i statku. Takie pandemje jak „czarny mór“ XIV w. lub zaraza morowa z czasów wojny trzydziestoletniej, zarówno jak wielki mór bydłęcy w 18-em stuleciu zapisały się głęboko w wyobraźni ludów Europy. Kronikarze nasi jeszcze do XVI wieku pod nazwę moru, powietrza, (powietrza morowego) zarazy, czarnej śmierci, przyroku, podciągali wszelkie choroby epidemiczne.

Lud nasz — do dziś — nie rozróżnia zarazy i dżumy od cholery i moru, a pomór na bydło mieni dżumą. Wogóle choroby zakaźne nazywają powietrzem (morowem), a w nazwie tej złożył język polski świadectwo etjologii chorób zakaźnych. Lud mazurski w okolicy Międzyrzecza mieni chorobę wręcz „trąceniem wiatru“ i uważa ją — jak morawicę — za chorobę śmiertelną. Hieronim Spiczyński w Książce p. t. O ziołach i o mocy ich, a za nim i przed nim inni Zielnikarze poczytują „wiatr z południa przyczyną powietrza morowego“.

Starzy gospodarze w Kijach, pod Pińczowem, uważają w uroczystość Nawrócenia św. Pawła (25 stycznia) na „wiatr, z której strony wieje“, „Zachodni wiatr przepowiada pomór na ludzi, wschodni berę (zarazę) na bydło“.

Wieśniacy z Bugaju, pod Wieliczką, wyobrażają sobie te choroby w kształcie siwego dymu, który „nie rozprósza się, lecz skupiony leci, jak pas płótna rozciągnięty, a na kogo padnie, ten umiera zaraz“. Na widok jego chłopci padają na ziemię, nakrywając sobie rękami usta, nos i uszy, widocznie, aby powietrze morowe przez te otwory nie dostało się do wnętrza.

Zarazę, która szerzyła się w Gościejowie (powiat Obornicki), widziano siedzącą na dachu domu, pod postacią płachty. W domu tym wszyscy wymarli, a płachta podniosła się wgórę i odleciała.

Dziewica morowa na Kujawach, cała owinięta w płachty — stąd nazwa jej płachytka, — reminiscencja całuna śmiertelnego, pierwotnie białego prześcieradła — lata nocą w powietrzu, a na czym dachu usiedzie, w tym domu ktoś musi umrzeć. Morowa dziewczica zatrzuwa powietrze (stąd jej nazwa „powietrze“) i tym

sposobem gubi ludzi. Albo powiewa krwawą chustką, a gdzie nią powieje, tam ludzie umierają. Zarazę, złe powietrze albo mór, wystawia sobie lud nasz w postaci „kobiety bladej, chudej i białem okrytej prześcieradłem“. Zaraza morowa, w wyobrażeniu ludu polskiego z nad Wisłoka, to duch w postaci kobiety, który przed epidemją „przebiega nocami pola i sioła, a zaglądając do chałup, zaznacza w nich osoby, które ma śmierć zabrać“.

W pojęciach ludu ziemi Sądeckiej cholera, zwana powietrzen morowem „przychodzi bowiem z powietrzem, z wichrem“, ofiar swych zwana też morem lub przymorkiem, wreszcie zarazą, albo chorobą straszliwą, ma postać „wysokiej chudej kobiety, odzianej brudną płachtą“, ludzie giną, jak śmy, zboże i dobytek niszczy. Zjawienie jej przepowiadają wieszczce znaki: Psy, spuszczając pyski ku ziemi, zaczynają wyć, krety ryją ziemię wznosząc kopce niby mogiłki, sowy huczą nocą przeraźliwie, wiatr kopie wydmy jakby groby, a na niebie pokazuje się czerwona luna, albo gwiazda z ogonem, zmiatającym ludzi. Cholera chwytą nagle „za wnątrza“ przedewszystkiem trwożliwych i słabych, pijacy mają „wnątrze zaprawione“, więc ich się choroba nie ima.

Istota ta mistyczna, zazwyczaj bardzo ciężka, każe się przywozić lub przynosić do wsi, jeździ na osobnym wozie o dwu kołach. Gdy zabierze swe ofiary, wychodzi ze wsi, jak przysła, niekiedy każe się wywieźć, a wówczas nie szkodzi tej osobie, lecz daje się poznać niezwykłym ciężarem i jeno zakazuje „obejrzeć się“.

W czasie grasującej w 1852 r. cholery, lub okolic Czerska opowiadał, że zaraza dostała się tam w następujący sposób: Oto właściciela wsi Laski, (pod Warką) przejeżdżającego przez most na rzece, prosiła stojąca na tym moście panna, cała w bieli, żeby ją wziął na bryczkę. Gdy się na to zgodził, i przewiózł ją przez rzekę, nagle zsiadła, podziękowała za przewiezienie i oświadczywszy, że jest Cholerą, znikła zdziwionemu z oczu. Zaraza daje się chłopu prowadzić przez wodę, bo sama nie może — złych duchów, sił nieczystych święta woda nie znosi. Z wdzięczności jednak za przewiezienie — podobnie jak Śmierć — oszczędza chłopu i jego rodzinę, ludzie zaś na miejscu, gdzie się zaraza zjawi, padają jak muchy.

Mór wyobraża sobie lud na dawnej Rusi czerwonej w postaci niewiasty, która się chłopu obnosić każe i za to go przy życiu zostawia. Kędy powieje swoją płachtą, żałoba pokrywa wszystko. Ciało złej niewiasty nie ciąży, bo to „powietrze“, widmo, utonąć też nie może w rzece, bo ją woda na wierzch wyrzuca. M. Gosławski w przypisku do poematu Podole, powiada: „Morowa niewiasta, siedząc na wysokim wozie, otoczona gromadą mar i wiedmów objeżdżała ziemię (Podole), taki orszak zwano Homem. Za zbliżeniem jej koguty chrypiły, psy nie szczekały, gdy poczuły morową niewiastę, lejącą z całą czeredą swoją“.

Huculi wyobrażają ją sobie w postaci niewiasty, która „każe się nosić, a temu, który ją dźwiga, nic nie szkodzi, choć wsie całe i miasta trupami zalegają”.

Na Ukrainie, gdy choroba ma „wykaczać” ludzi, dziewica morowa staje na mogile, „machnie skrwawioną chustą trzy razy na wieś w różne strony i dmuchnie powietrzem, że wydaje się jakby para buchnęła z komina”.

U innych Słowian niewiasta morowa sprawia duży wiatr, od którego ludzie padają. Jak sama nazwa Powietrza wskazuje, pomór przypisują ludy jugosłowiańskie podmuchowi powietrza. Zarazę czyli morowe powietrze, którą Serbowie kumą Kugą zwą, wyobrażają sobie jako „wysoką, chudą kobietę, w białej płachcie, z miotłą w rękę, a przed czyjmi drzwiami nią machnie, w tym domu ktoś umrze”.

Morowe powietrze (mór) i cholereę wyobraża sobie lud w Bośni i Hercegowinie pod postacią kobiety w białej płachcie, leci ona nocą w powietrzu z okrwawioną chustą w rękę, a gdzie się pojawi, tam przynosi śmierć i zgubę.

Zarazę morową, której Bułgarzy poświęcają jeden dzień w roku, na męczennika Charalambija, przedstawianego na ikonach cerkiewnych, jako tępiciele zarazy, wyobrażają sobie zazwyczaj w postaci kobiety z dzieckiem w powijakach, jak przebiega świat wzdłuż i wszerz, siejąc naokół zniszczenie. Można jednak dobrem przyjęciem zaskarbić sobie jej względy, w przeciwnym razie „dusi wieś całą”.

„Lud prosty w Litwie — powiada Mickiewicz w objaśnieniach do Konrada Wallenroda 1827 r. — wyobraża sobie morowe powietrze w postaci dziewczicy, której zjawienie się poprzedza straszliwą chorobę. Według zwyczaju przez drzwi lub okno wsuwając rękę i powiewając czerwoną chustką, rozsiewała śmierć po domach. Mieszkańcy zamykali się warownie, ale głód i inne potrzeby wkrótce zmusiły do zaniedbania takowych środków ostrożności, wszyscy więc czekali śmierci. Na wschodzie, przed zjawieniem się dżumy, ma się pokazywać widmo na skrzydłach nietoperza i palcami wytykać skazanych na śmierć”.

Słowa te odnoszą się do następujących wierszy, w których „według powieści gminnej” opisane jest zjawienie się zarazy na Litwie:

Nieraz na pustych cmentarzach i błoniach,
Staje widomie morowa dziewica,
W bieliźnie, z wiankiem ognistym na skroniach,
Czołem przenosi białowieskie drzewa
A w rękę chustką skrwawioną powiewa.
Strażnicy zamków oczy pod hełm kryją,
A psy wieśniaków zarywszy pysk w ziemi,
Kopią, śmierć wietrzą i okropnie wyją.
Dziewica stapa kroki złowieszczemi

Na sioła, zamki i bogate miasta,
A ile razy krwawą chustą skinie,
Tyle pałaców zmienia się w pustynie,
Gdzie nogą stąpi, świeży grób wyrasta.

Podobną do niej jest na ziemi francuskiej zaraza, którą Bretończyk wyobraża sobie pod postacią niewiasty w bieli, z laską w rękę, a kogo nią dotknie, ten umrze. Choroby wyobrażają sobie żydzi w postaci niewiasty, która zabójczą różdżką dotykając ludzi pozbawia ich życia, mienia ją ipisz, co ma nieczyste powietrze oznaczać.

Hindowie w Bombaju uważają zarazę za dzieło duchów powietrznych.

Mahometanom objawiają się one w postaci kobiet w bieli, olbrzymiej wysokości z zakrwawionymi zębami.

Zaraza, zwana w Kieleckiem Herą, ma jeszcze wiele cech zooteizmu. Jeżeli w Żydowie ma nastąpić zaraza na bydło, to w powietrzu rozlega się ryk, gdy konie mają padać, to słychać rzenie, a gdy świny zdychać będą, dolatuje kwik z powietrza. Stary włościanin z Posłowic, opowiadał, że podczas pomoru leci nad ziemią z wielkim świstem Hera w postaci wołu lub człowieka, który zamiast rąk ma łapy psie z wielkimi pazurami. Gdy ma nastąpić pomór na bydło, to ukazuje się o północy na rozstajnych drogach wół straszny, który, zanim kury zapieją, wydaje tak okrutny ryk, że ziemia drży z przestachu. Niekiedy znów przed grasującą zarazą na bydło pojawiają się dwa, albo trzy wielkie czarne psy na granicy wsi Kije i żrą się do upadłego, albo pokazuje się człowiek i wół bijący się wzajemnie, a który z nich w tej walce zwycięża, ten sprowadza pomór na wieś. Czasami na granicy (w Pińczowskiem) biją się wół z człowiekiem, a który z nich zwycięży, ten sprowadza pomór na wieś. Istota ta, zwana tu Herą, to pani sroga, szerząca naokół klęski i zniszczenie, niepozbawiona jednak uczucia litości. Chłopu, wiozącemu ze wsi do Jędrzejowa ziemniaki na sprzedaż, każe je sprzedawać za bezcen, resztę sama dopłaca, bo „w tym roku dużo ludzi wymrze, więc nie będzie komu chleba z pola zbierać i będzie głód“. Cholerę, wśród ludu ukraińskiego (w powieści Czehryńskim) przedstawiają z owczymi nogami, a czumę (mór) z baraniami.

Lud ruski przedstawia sobie mór na ludzi w postaci człowieka z nogami wołowemi, na bydło — z baraniami nogami. Na Podolu (rosyjskiem) wyobrażają sobie cholerę i morowe powietrze w postaci białego psa, a gdzie ten zdechnie, tam wybucha epidemia. Cholera, w wierzeniach Żydów, to dziewica, posiadająca zdolność przedzierzgnięcia się w psa lub kota — znamieny to rys istot demonicznych.

(Ustęp niniejszy został wyjęty z obszernego ponad 400 stron liczącego dzieła dra Henryka Biegeleisena p. t. „Lecznictwo ludu polskiego“, wydanego w r. 1929 przez Polską Akademię Umiejętności w Krakowie).

Marzenia senne.

Jakiś przedmiot spada w pokoju z głośnym hałasem na podłogę. Człowiek budzi się. W tej chwili słyszy jeszcze ostatnie echa hałasu. I w tej chwili, właśnie między upadnięciem przedmiotu, a obudzeniem się człowieka, powstaje długi, skomplikowany sen: oto armata w galopie zajeżdża na pozycję, artylerzyści szykują działo do strzału, dowódca wydaje rozkazy, wymierza się cel, wystrzał następuje — właśnie w chwili obudzenia się.

Wiemy, że możliwe jest sztuczne wywoływanie snów. Można skórę śpiącego mechanicznie podrażnić lub zbliżyć doń silnie wzniesione przedmioty, albo też wreszcie oddziaływać na jego wrażenia słuchowe. Wszystkie te podniety powodują często przebudzenie się, a zarazem dowodzą, w jak niezwykle krótkim czasie rozegrać się mogą bardzo rozległe, obszerne i skomplikowane doznania we śnie.

Fizyczne zmiany pozostają w ścisłym związku z powstawaniem snów. Uzasadniona zupełnie wiara ludu, że obfita uczta powoduje „ciężkie sny“, pozostaje w związku ze stanem przepelnionego żołądka. Przeciążenie pęcherza moczowego przyczynia się znowuż do powstawania snów o treści przeważnie niezbyt przyjemnej. Zmiany w krążeniu krwi, a zwłaszcza zbyt napływ krwi do głowy, utrudnienia w oddechu, niedomagania sercowe — wszystkie te, również i we śnie działające, zmiany w organizmie powodują często sny bardzo przykre. Pod wpływem zsunienia się kołdry z części ciała śnimy n. p., że tonimy w morzu. Zbytne ogrzanie twarzy natomiast (gdy n. p. śnimy na słońcu) powoduje sen o pożarze, oparzeniach i t. p.

Istota sennych marzeń pozostaje jednak — mimo to wszystko — tak samo tajemnicza, jak istota snu. Wytlumaczenie sennych marzeń wpływami fizycznymi lub psychicznymi jest możliwe tylko w znikomej ilości wypadków. Kant (a za nim i inni uczeni) wypowiada pogląd, że ludzie, a zapewne także i zwierzęta, zawsze mają sny, a tylko po obudzeniu się natychmiast o nich zapominają. Twierdzenie to nie jest dotychczas sprawdzone.

Wedle ogólnego poglądu świadomość w czasie snu przygasa. Czy zapatrywanie to jest słuszne? Często przecież to, co sobie

na jawie uświadamiamy, rozwija się dopiero w sennych marzeniach dalej. Ale o tych snach po przebudzeniu się nic nie wiemy. Sen, który bezpośrednio po przebudzeniu się mamy jakby przed oczyma w konkretnej postaci — znikł po godzinie bezpowrotnie, jeśli go natychmiast nie spiszemy albo przynajmniej rozmyślnie w pamięci nie utrwalimy. Właśnie ten fakt szybkiego zapomniania snów wykazuje rysę, jaka dzieli naszą świadomość na jawie i we śnie. Ale znowuż to, że przy pewnej sile woli możemy utrwalić w pamięci naszej doznania senne, dowodzi niezbitcie, że świadomość nasza na jawie i we śnie wspólne ma podłoże.

Piękne porównanie życia ze snem stworzył Schopenhauer: „Życie i sny są kartami jednej i tej samej książki. Czytanie jej w logicznym związku, to prawdziwe życie. Gdy jednak godzina czytania (dzień) się kończy i przychodzi czas wytchnienia, przerzucamy często kartki w książce bez porządku i związku. Często są to już przeczytane kartki, często jeszcze nam nieznane, ale zawsze pochodzą z tej samej książki“.

W dawnych czasach uchodziły sny za coś zesłanego przez wyższe potęgi; pogląd ten po dziś dzień nie znikł jeszcze z świadomości ludu. Wykładnia snów odgrywała też w starożytności wybitną rolę; ale i teraz jeszcze mają „senniki“ licznych zwolenników w nieoświeconych masach.

Badania Zygmunta Freuda nad istotą snów posuwają to zagadnienie naukowe znacznie naprzód. Teoria Freuda dominuje w tem, że we śnie realizują się te życzenia ludzkie, które na jawie nie zdołały sobie zdobyć posłuchu względnie nie zostały spełnione. Takim spełnieniem życzeń są w klasycznej i najprostszej formie sny dzieci; śnią one n. p. o kremie czy czekoladzie, których im za dnia odmówiono. Dziecko głaszcze we śnie psa, którego na jawie nie ośmieliłoby się nigdy dotknąć. Co natomiast dla dziecka jest nieistotne i obojętne, to nie ma wogóle dostępu do marzeń sennych.

Naogół można śmiało stwierdzić olbrzymi wpływ snów na całą psychikę człowieka. Zapomniany zupełnie sen może wszak sprawić, że napozór bez przyczyny budzimy się i pozostajemy dzień cały weseli lub przygnębieni. I w tem to najczęściej skrywa się przyczyna, dlaczego budzimy się dnia pewnego z ciężką depresją lub naodwrot, niezwykle, nieprzeczuwanem zgoła poczuciu szczęśliwości, od czego w pewnych wypadkach zależeć może czasem los człowieka lub nawet całej, mniej lub więcej licznej grupy ludzi.

Zwierzęta roznosicielami chorób.

Powszechnie znana jest rola, którą w roznoszeniu chorób odgrywają różne stworzenia niepokąźnych rozmiarów, jak muchy, pchły, wszy i komary. Zbyt często zapominamy jednak, że groźniejszymi pod tym względem mogą być zwierzęta większe, zwłaszcza domowe, których produkty są podstawą naszego pożywienia.

Obora może być przede wszystkim źródłem gruźlicy, na którą wcale często chorują krowy. Wprawdzie między typem gruźlicy ludzkiej i bydłowej są różnice, przekonano się jednak, że zarazek gruźlicy bydłowej może wywołać chorobę u człowieka. Z chorych krów może przedostać się gruźlica do mleka i masła. Przeprowadzone ostatnio w Warszawie badania stwierdziły, że 40 proc. dostarczanego do stolicy mleka zawiera prątki gruźlicze. Mleko można przez wygotowanie pozbawić zarazków, z masła nie można ich jednak usunąć.

Drugą niebezpieczną dla człowieka chorobą, na którą zapadają zwierzęta domowe jest paratyfus. Zarazki jego dostają się do nas z mięsa. W takim mięsie obok bakterij paratyfusu znajdują się również jady wytwarzane przez te zarazki. Przez wygotowanie mięsa można pozbawić je bakterij paratyfusu, pozostaną jednak nietknięte jady, które wywołują u człowieka po spożyciu takiego mięsa szereg zaburzeń.

Przed laty można się było nabawić przez spożycie podejrzanego mięsa strasznej, w większości wypadków nieuleczalnej choroby, wąglika. Dzisiaj są to wypadki, poza Rosją sowiecką, niezmiernie rzadkie.

Mięso wieprzowe może zawierać pasorzyta wywołującego chorobę zwaną włóśnicą (trichinoza). Tasiemce dostają się do organizmu ludzkiego z mięsa bydła, nierogacizny, lub z mięsa ryb. Ryby morskie mogą być zakażone pasorzytem, zwanym brzódogłowic szeroki, który u człowieka wywołuje złośliwą anemję. Chorobą w ostatnich czasach coraz częściej występującą u nas, której źródłem jest mleko krowie, jest gorączka Banga.

Wspomnieć wreszcie należy o ciężkim zatruciu, jakim ulec można po spożyciu pokarmów, do których dostał się zarazek, zwany bakterją kielbasianą. Sam zarazek jest dla człowieka nieszkodliwy. Rozwija się bowiem w temperaturze 25 stopni C.,

a ciepłota ciała ludzkiego szkodzi mu. Wytwarza on, podobnie jak zarazek paratyfusu, gwałtownie działające jady, które dostawszy się wraz z produktami spożywczymi do przewodu pokarmowego człowieka, wywołują obraz zatrucia, przypominającego nieco zatrucie atropiną.

Zwierzęta mogą się stać więc bezpośrednio, bądź za pośrednictwem swych produktów źródłem szeregu chorób. Dlatego też we wszystkich krajach kulturalnych istnieje odpowiednia kontrola weterynaryjna, badająca skrupulatnie dostarczane na rynki wielkich miast produkty zwierzęce. Kontrola ta przeprowadza również badania zwierząt, zwłaszcza w kierunku gruźlicy.

ZJEDNOCZENI WYTWÓRCY MEBLOWI

Stolarze: E. JANCZUR, P. KUDELSKI, J. SATARA, — tapicer: J. PIECHOWICZ
KRAKÓW, RYNEK GŁ. 9 (Pasaż Bielaka).

Posiadają na składzie: jadalnie, sypialnie, gabinety, pokoje kombinowane, salony, kluby, tapczany, otomany, materace i t. p. Przyjmują: wszelkie roboty stolarskie i tapieerskie.

ZAKŁAD MECHANICZNY

Tomasza Górskiego

Kraków, ul. Pędzichów L. 18.

Wykonuje: szlifowanie cylindrów, toczenie wałów korbowych oraz wszelkie roboty to-
 :: karskie i frezerskie. ::

ZDZISŁAW TREUTLER

PIERWSZA FIRMA W KRAKOWIE, ODZNACZONA SREBRNYM MEDALEM NA P.W.K.

WYTWÓRNIĄ LUSTER

I SZLIFIERNIĄ SZKŁA

KRAKÓW, RYNEK GŁ. L. 9. ★

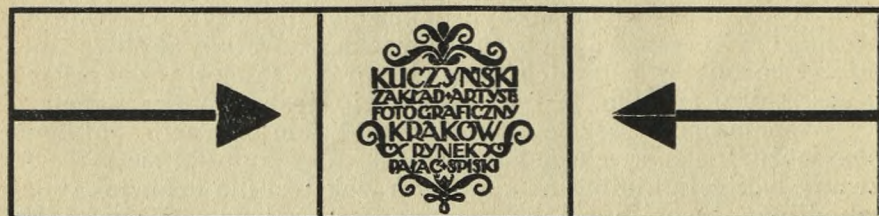
(W Pasażu Bielaka 14)

BIURO TELEFON NR. 115-60.

PRAC. I MIESZK. TELEF. NR. 165-02.

Wykonuje: LUSTRA belgijskie, czeskie i cienkie dekoracyjne — SZKŁA szlifowane do mebli — SZYBY gięte — SZKŁA do urządzeń sklepowych — ODNAWIA stare lustra i t. d.

CENY PRZYSTĘPNE!

Elektryczność lekarstwem i trucizną.

Elektryczność okazała się doskonałym sprzymierzeńcem współczesnej medycyny, oddającym cenne usługi w rozpoznawaniu i leczeniu całego szeregu chorób.

Trudno sobie wyobrazić zupełnie pewne rozpoznanie wczesnych okresów chorób płucnych bez użycia promieni Roentgena, których źródłem jest przecież prąd elektryczny. Dla wielu ludzi zagrożonych kalectwem wskutek występujących przy urazach mechanicznych lub ostrych chorobach zakaźnych porażen nerwów, jedynym ratunkiem jest elektryzacja. Wytwarzanie ciepła w narządach wewnętrznych przy pomocy prądu elektrycznego, czyli t. zw. djatermja, przynosi wielką ulgę w zapaleniach nerwów, bólach mięśniowych, schorzeniach artretycznych, chorobach kobiecych mięśniowych i wielu innych. Nie może również współczesny lekarz wyrzec się usług lampy kwarcowej, zwłaszcza w porze zimowej, gdy brak światła słonecznego daje się szczególnie we znaki. Naświetlanie lampą kwarcową jest jednym z najlepszych środków przeciw krzywicy, a dalej daje również dobre wyniki w leczeniu gruźlicy, gruczołów, gruźlicy kości, w wypadkach nieżyków oskrzeli, w różnych zaburzeniach przemiany materji, jak w chorobie Basedowa, cukrzycy i t. d.

Współczesna medycyna posługuje się również t. zw. „kąpielami elektrycznymi“, w których organizm chorego poddany zostaje równoczesnemu działaniu energii cieplnej i świetlnej, z wyłączeniem promieni pozafiołkowych, a więc działających chemicznie. Przewlekłe odmrożenia, zapalenia ucha, jam nosowych ustępują szybko pod działaniem tych „kąpielei“.

Jak każdy środek leczniczy tak i prąd elektryczny, zastosowany w dużych nieodpowiednich dawkach, przynosi człowiekowi szkodę. Dzieje się to przy zdarzających się na porządku dziennym wszelkiego rodzaju krótkich spięciach, oraz rażeniach piorunem, których wzmożoną produkcję rozpoczyna z każdą wiosną wielkie laboratorium przyrody. Niebezpieczeństwo, jakie powstaje dla człowieka przy zetknięciu się z nadmierną dawką prądu elektrycznego zależy w pierwszym rzędzie od tego przez jaką część ciała prąd elektryczny przechodzi. Do najczulszych pod tym względem należą głowa i szyja. Działanie prądu zależy również od wrażliwości danej osoby, którą to wrażliwość zwiększają

niektóre choroby układu nerwowego, krwionośnego i oddychania. To też prąd o niskim napięciu, wynoszącym 65 woltów, może być dla niejednego człowieka już niebezpieczny, a nawet przyprowadzić go o śmierć, drugiemu zaś nie wyrządza żadnej krzywdy. Dla większości ludzi 100 do 150 woltów niezawsze jest niebezpieczne. Ponad 200 woltów wywołuje zazwyczaj poważne zaburzenia, a 500 woltów jest w 90 proc. śmiertelne. Zaznaczyć przytem należy, że prąd zmienny jest niebezpieczniejszy od stałego.

Prąd elektryczny przechodzący przez ciało ludzkie napotyka na opór wynoszący od 2 tys. do 2 milionów ohmów, stąd też, jeśli nie spowoduje natychmiastowej śmierci przez porażenie serca, lub oddechu, wywołuje różne skutki. W jednych wypadkach ogranicza się do pozostawienia po sobie śladów w postaci oparzeń lub zwęgleń skóry, w innych znów do utraty pamięci, wzroku, słuchu, do wywołania nerwic, psychoz. Rażony prądem traci w jednej chwili przytomność.

Rażeniu piorunem ulega rocznie około 4 tys. ludzi, z których umiera tysiące. Przyczyną śmierci pewnego odsetka tych nieszczęśliwych jest uczucie strachu, które zabija równie szybko, jak błyskawica.

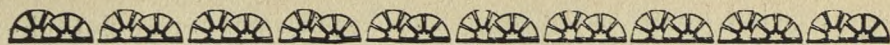

Fabryka wyrobów szamotowych i fajansowych

Spółka Akcyjna w Skawinie

wyrabia i poleca:

- 1) W dziale wyrobu materiałów szamotowych: kamienie szamotowe normalne i fasonowe do wszelkich celów przemysł. — Specjalność: kamienie dla przemysłu górniczo-hutniczego, jak dla pieców wysokich, dla aparatów Cowpera, kamienie spustowe i kadziowe, zatyczki i wylewy, kamienie dla przemysłu koksowniczego, cukrowniczego, gazowniczego, chemicznego itd.
- 2) W dziale wyrobu materiałów dynasowych: kamienie normalne i fasonowe dynasowe do wszelkich celów przemysłowych.
- 3) W dziale wyrobów kaflowych: pierwszorzędne białe i kolorowe szamotowe kafle najwyższej jakości, dorównujące w zupełności najlepszym fabrykatom zagranicznym.

Zaniedbane hormony.

Hormony są to substancje, które, wytworzone w jednym miejscu żyjącego organizmu, wywierają w innym jego miejscu jakieś specjalne działanie. Określenie to jest jednak bardzo ogólnikowe.

Rozróżniamy właściwie dwa rodzaje hormonów:

1) endohormony, t. j. takie, których działanie ograniczone jest do wydzielającego je organizmu.

2) ektohormony produkowane, których celem zasadniczym jest działać na inne organizmy.

Ektohormony można znów podzielić na homoiohormony i alloiohormony, zależnie od tego, czy działanie swoje wywierają na organizmy tego samego, czy też innego gatunku.

Do hormoiohormonów zaliczyć trzeba te substancje, którymi organizm matki i płód działają wzajemnie na siebie. Do tej samej kategorii zaliczyć należy substancje, wydzielane przez niektóre owady, żyjące w wielkich zrzeszeniach, dające możliwość np. robotnikom pszczół z takich samych jajeczek wyhodować, albo zwykłą robotnicę, albo młodą matkę. Są również substancje, wydzielane przez różne komórki jajowe, przyciągające komórki nasienne tegoż gatunku (homoiohormony), lub odstręczające plemniki innych gatunków (alloiohormony). Do tych hormoiohormonów należą liczne nieznane ciała, drażniące zmysł powonienia, które wywierają wrażenia podniecające lub przyciągające na samce (w okresie godowym). Podobne substancje znalezione zostały i u niższych zwierząt żyjących w wodzie. Samice niektórych motyli zapomocą nieznanymi i niewyczuwalnymi przez nasze zmysły substancyj „wonnych“ oddziałują również na samce tego samego gatunku, a więc inaczej niż u innych zwierząt i owadów.

Do hormonów zalicza Bethe „zapachy gniazd“ u mrówek, czy pszczół, po których poznają się osobniki tegoż samego mrowiska, wzgl. ula, a także zapachy rodzinne lub indywidualne, po których poznają się wzajemnie zwierzęta (np. suka swoje szczenięta, lub pies swego pana). Bethe jest zdania, że i u ludzi organ powonienia większą odgrywa rolę niż się to powszechnie przypuszcza, zwłaszcza przy nawiązywaniu sympatii.

Do alloiohormonów należą substancje, drażniące zmysł powonienia, wydzielane przez rośliny, dla odstręczenia zwierząt roślin-

nożernych. Istnieje szereg roślin, które są omijane z tego powodu przez zwierzęta, jakkolwiek nie mają właściwości trujących. Do hormonów należą substancje pachnące wielu kwiatów, przynęcające owady do kielicha, dalej liczne substancje, które oddziałują na siebie organizmy żyjące w symbiozie, substancje, którei pasorzyt działa na swego gospodarza, a wywołujące przekrwienie, gorączkę lub uczucie swędzenia i t. p.

W skład endohormonów wchodzi prawie wszystkie te substancje, które mamy na myśli, gdy mowa jest o hormonach, t. j. takie, które działają na sam wydzielający organizm, (jak np. tyroksyna, follikulina, adrenalina i inne).

AUTO-CENTRUM

GUCWA

Kraków, Rynek Kleparski 2.
(Dom Feniksa) — TELEF. Nr. 178-84.

Sprzedaż nowych i używanych części do wszystkich typów i marek samochodowych. — Na składzie opony, detki, łożyska kulkowe, taśmy hamulcowe, świece, kable, zegary Argo, oraz wszelkie przybory samochodowe.

Kupno i sprzedaż używanych samochodów i motocykli — części składowe FORD, CHEVROLET.

RESTAURACJA I BUFET

A. HAWELKA

KRAKÓW, RYNEK GŁÓWNY

TELEFON NR. 162-66 i 172-88.

POLECA WYKWINTNĄ
KUCHNIĘ NA MAŚLE
I DOSKONAŁE PIWA.

Na przyjęcia oddzielne gabinety.

PIERWSZORZĘDNY

wykonuje pierwszorzędne buty angielskie z cholewami najnowszego kroju, również obuwie męskie, damskie i dziecięce. — Praca solidna pod gwarancją. — Ceny bardzo niskie.

**ZAKŁAD OBUWIA
KAZIMIERZA GODEKA
KRAKÓW, STAROWIŚLNA 54.**

SKŁAD PRZYBORÓW SAMOCHODOWYCH

„SAMOCHÓD”

Wł. Bewszko i Br. Jakubowski
Kraków, Szewska 4. — Tel. 129-55.

Poleca części składowe do samochodów amerykańskich i europejskich po cenach najniższych.

Wodowstręt czyli wścieklizna.

Jak się bronić przed nim?

Wścieklizna, której wielka epidemja wybuchła w ostatnich kilku miesiącach we Lwowie, a szereg sporadycznych wypadków zdarzyło się w Krakowie i w okolicy Częstochowy, należy do t. zw. zakażeń przyrannych. Nieodkryty do tej pory zarazek tej choroby wnika do organizmu tylko po dostaniu się do rany. W zakażonej ranie rozmnaża się on i wędruje dalej nie drogą krwi, lecz drogą nerwów do mózgu. Objawy choroby występują u zakażonego dopiero wówczas gdy zarazek przejdzie drogę z rany do mózgu. Wędrowka ta, w czasie której niema żadnych objawów choroby, trwa rozmaicie, od kilku dni do kilku miesięcy, a nawet lat i zależy od odległości miejsca zakażenia od mózgu, od głębokości zakażonej rany i innych czynników.

Jedyną metodą skutecznego leczenia wścieklizny jest szczepienie. O ile w innych chorobach szczepienie musi być wykonane przed zakażeniem, to w wypadku wścieklizny wyjątkowo można szczepić po zakażeniu. Centralny system nerwowy człowieka zakażonego wścieklizną, którego następnie poddano szczepieniu, nabywa bowiem odporności w stosunku do wścieklizny wcześniej nim zarazek tej choroby przewędruje z rany do mózgu, o ile oczywiście zakażona rana nie leży bardzo blisko mózgu, np. na głowie i o ile szczepienie wykonane zostało możliwie wcześniej po ukąszeniu.

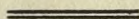
Odbywa się więc w organizmie jakgdyby wyścig zarazka ze szczepionką. Celem obu jest dostanie się do mózgu. Jeśli pierwsza przybędzie szczepionka, chory jest uratowany. Naogół w „wyścigu“ tym zwycięża szczepionka, o czem świadczy statystyka, która twierdzi, że zakażeniu wścieklizną ulega 12% ludzi pokąsanych przez wściekle psy, a z tego tylko 1% umiera, 11% dzięki szczepieniu wraca do zdrowia.

U chorego, u którego szczepienie nie odniosło skutku np. z powodu tego, że późno zostało wykonane lub, który zlekceważył sobie ranę zadaną przez psa podejrzanego o wściekliznę, wybuchła choroba, manifestująca się gorączką, bólem w miejscu ukąszenia, oraz charakterystycznym niepokojem psychicznym. Po kilku dniach, a czasem i godzinach choroba przechodzi w drugie stadium, kurczów. Chory staje się niezwykle wrażliwy. Naj-

słabsze podniety, np. dotyk, powodują występowanie skurczów różnych grup mięśni. Coraz częściej zjawiają się bolesne skurcze mięśni przelyku i krtani, uniemożliwiające połykanie. Co więcej nawet sam widok wody wywołuje te skurcze. Dlatego człowiek chory mimo silnego pragnienia czuje wstręt do wody, skąd wywodzi się druga nazwa wścieklizny — wodowstręt.

Źródłem zakażenia wścieklizną są przede wszystkim psy. Chory pies w pierwszych dniach po otrzymaniu jadowitego ukąszenia zachowuje się dziwnie. Jest bojaźliwy, smutny, kryje się, to znowu zrywa i biega. W dalszym stadjum choroby pies staje się patologicznie żarłoczny, pożera kamyki, ziemię, drzewo, słomę i wogóle wszystko czego dopadnie. Zmienia się również charakterystycznie jego głos, jest ochrypły i naprzemian wysoki to znowu niski. Z pyska wycieka mu obficie ślina. W tej ślinie znajdują się właśnie zarazki. Wystarczy więc, by taki pies polizał tylko nieznaczną ranę, aby zakażenie przenieść na człowieka.

(„Nowy Dziennik“, Kraków).

KRAKOWSKIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ

> FLORJANKA <

Spółka Akcyjna w Krakowie

przyjmuje ubezpieczenia w działach ubezpieczeń :

od pożaru, pioruna i eksplozji,

od gradobicia,

od kradzieży z włamaniem i rabunku,

od następstw wypadków,

od odpowiedzialności cywilnej

i samochodów od szkód.

Zgłoszenia przyjmują i bliższych
informacyj udzielają:

Dyrekcja w Krakowie, Basztowa 7,

oraz oddziały :

W WARSZAWIE, ul. Mazowiecka 4,

WE LWOWIE, ul. 3-go Maja 16,

W POZNANIU, ul. 3-go Maja 6,

W KATOWICACH, ul. Poprzeczna 2,

W ŁODZI, ul. Piotrkowska 99,

Reprezentacja w W BIELSKU, ul. Mickiewicza 15,

i liczne agencje na całym obszarze Państwa Polskiego.

»KARPATY«

SPRZEDAŻ PRODUKTÓW NAFT.

SPÓŁKA Z OGR. POR.

KRAKÓW, BASZTOWA 5, TEL. 131-22, 145-49.

BENZyna — NAFTA — SMARY
oraz OLEJE AUTOMOBILOWE marki

»GALKAR«

HUMOR LEKARSKI

Niezwykła okazja.

Chirurg do pacjenta przed operacją:

— Muszę jednak pana uprzedzić, że operacja, której mam się podjąć, jest bardzo niebezpieczna. Na cztery takie operacje zaledwie jedna się udaje. Ale muszę też pana pocieszyć — trzy poprzednie mi się nie udały.

**

Jowialny pacjent.

— Dla pańskiego uspokojenia skłonny jestem zawezwać jeszcze jednego lekarza.

— Nonsens — panie doktorze — nastąpią tylko niepotrzebnie między panami nieporozumienia. Jeśli umrę, żaden z was do winy się nie przyzna.

Ostatnia droga.

Pewien lekarz puka po ukończonem życiu do bram niebieskich i prosi pokornie o wpuszczenie. Święty Piotr otwiera bramę, poznaje w przybyśzu lekarza i usuwa go z głównego wejścia ze słowami: „Tylne schody, w dole na lewo, wejście dla dostawców“.

**

Widoki.

— Sam nie wiem, co syn mój ma studjować?

— Ciężka decyzja. — Cały świat dzisiaj to jeden dom warjatów, — niech może wobec tego zostanie psychiatrą.

**

Wyjaśnienie.

— Pan się uważa, panie doktorze, za specjalistę w choro-

bach sercowych? O ile sobie przypominam, to przed trzema laty uchodził pan za specjalistę w chorobach żołądka.

— Zgadza się, gdyż mój ówczesny pacjent cierpiał na serce, a obecnie na żołądek.

**

Wizyta w izbie chorych.

Do znanego z grubiaństwa oficera sanitarnego X. przyszedł pewnego dnia do izby chorych żołnierz Y., aby się zgłosić chorem.

— Znowu jesteś chory, ty wielbłądzie — zawołał oficer do pacjenta.

— Podług rozkazu, p. weterynarzu — odciął mu się na to żołnierz.

**

Bernard Shaw zachorował. Wezwał lekarza. Lekarz zbadał go i rzekł:

— Pański puls idzie zbyt powoli.

— To nic nie szkodzi, panie doktorze — pocieszył Shaw lekarza — mam czas.

**

Nauczyciel rozgniewał się bardzo na jednego ucznia, syna lekarza:

— Jeżeli się nie poprawisz, to zawezwę twego ojca!

— Niech pan lepiej tego nie robi... — odpowiada malec. —

Bo mój ojciec bierze za każdą wizytę 20 złotych...

**

Hausa.

Pewien giełdziarz leży w wysokiej gorączce. Pyta się pielęgniarki jaką ma obecnie temperaturę.

— 41 stopni, — odpowiada poważnie siostra.

— Dobrze — rzecze chory — przy 42 proszę sprzedać.

**

Pewien pan umarł nagle w podróży.

— Trzeba zawiadomić jego żonę — powiada lekarz do sanitariusza. — Ale ostrożnie.

Sanitarjusz nadaje depeszę: „Mąż pani lekko zachorował. Pogrzeb w niedzielę“.

**

— Pomyśl tylko mężulku, byłam u lekarza, a on kazał mi tylko pokazać język i zaraz zapisał mi lekarstwo na wzmocnienie.

— Zmiłuj się! Na wzmocnienie języka?

**

Młoda dama.

— Ach, ci lekarze... pięciu zabroniło mi wyjść zamaż, a szósty z miejsca się ze mną ożenił...

**

Pesymista.

Zdrowie jest stanem niepewności, który nie zapowiada nic dobrego.

**

Kon był u lekarza. Lekarz zapisał mu lekarstwo. Po tygodniu Kon udał się do tego samego lekarza.

— No, czego pan chce... — powiada doktor. — Wszystko jest w najlepszym porządku, pan się poprawił, przytył, tylko nogi panu trochę spuchły, ale tem się już nie przejmuję...

— Pan ma rację... — odpowiada Kon. — Gdyby panu spuchły nogi, tobym się też nie przejmował...

**

Dobry wybór.

Znakomity chirurg wiedeński, profesor Gussenbauer, operował w swej klinice szwagra cesarza Franciszka Józefa. Operacja udała się. Po pewnym czasie do profesora zgłasza się adjutant operowanego arcyksięcia i melduje:

— Jej Cesarska Mość chciałaby się poinformować, co woli pan prof. jako honorarjum: czy order Leopolda z Krzyżem, czy też 20.000 guldenów?

Profesor po chwili odpowiada:

— Proszę zakomunikować Jego Cesarskiej Mości, iż nie

mogę odpowiedzieć odrazu na łaskawą propozycję, muszę się zastanowić nad nią.

Adjutant odchodzi, po dwóch dniach zgłasza się ponownie.

— Co mam zakomunikować Jego Cesarskiej Mości?

A na to profesor:

— Zdecydowałem się. Proszę powiedzieć Jego Cesarskiej Mości, iż nie chcę ani orderu Leopolda, ani 20.000 guldenów. Natomiast proszę o 40.000 guldenów.

**

Dokładne określenie.

L e k a r z: W której okolicy odczuł pan najpierw bólesci?

P a c j e n t: Na dworcu kolejowym.

**

Ostra krytyka.

Pani Nowobogacka zaprosiła swego domowego lekarza na wielki obiad. Zapytany u siebie w domu lekarz, jak się przyjęcie udało, rzekł:

— Gdyby zupa była tak ciepła jak wino, wino tak stare jak gęś, a gęś tak tłusta jak pani domu, byłoby całkiem przyjemnie.

**

Z praktyki lekarza.

— Niestety moja droga pani, mąż pani już nigdy najpraw-

dopodobniej nie będzie zdolny do pracy.

— No, to muszę mu czempredziej tę nowinę donieść, przynajmniej się trochę rozweseli.

**

W składzie aptecznym.

— Ma pan coś przeciw siwym włosom?

— Nie proszę pana, prócz najgłębszego szacunku.

**

Niezadowolona.

Ninka ogląda po raz pierwszy świeżo przybyłego w dom braciszka. Patrzy nań krytycznie, a potem powiada:

— Mogłaś mamę dodać parę złotych i kupić większe dziecko.

**

Lekarz: Czy pije pan wodę karlsbadzką godzinę przed jedzeniem?

Pacjent: Tak panie doktorze, ale dłużej jak kwadrans nie mogę pić wody.

Ostrzeżenie.

Na wystawie hygienicznej można było oglądać żołądek pijaka.

— Aż mi się niedobrze na ten widok zrobiło.

— Czy będzie to dla ciebie przykład odstrasżający?

— Naturalnie, nigdy więcej nie pójde na tego rodzaju wystawę.

**

Lekarz do żony pacjenta: — Aby postawić pewną diagnozę, muszę męża pani prześwietlić promieniami Röntgena.

— Nie trzeba, panie doktorze, ja go już dawno przejrzałam na wylot.

**

Tolstoj miał uprzedzenie do lekarza. Gdy był chory nie chciał zasięgać porady lekarskiej.

— Dlaczego tak stronisz od lekarza, — pytano go.

Tolstoj odpowiadał: Chciałbym umrzeć naturalną śmiercią.

Anegdoty z życia wielkich lekarzy.

Fryderyk Tiedemann, profesor anatomji w Heidelbergu, nakazywał uczniom swym, aby pilnie uczęszczali na wy-

kłady i każdą wolną chwilę spędzali w prosektorjum.

„Lekarze bez znajomości anatomji“ — zwykł był ma-

wiać — „podobni są do kre-
tów: pracują w ciemnościach,
a pracą ich rąk są tylko mo-
giły“.

**

Fryderyk Teodor Frerichs
był dyrektorem kliniki w Wro-
cławiu, roku 1859, następcą
Schönleina, w szpitalu Charite.
Zarzucono mu, że jako derma-
tologa powołał do Berlina dość
nieznanego profesora L. „My-
ślicie, że powołałem prof. L. do
Berlina dlatego gdyż wyleczył
mnie z luesu? Nonsens, mam
go jeszcze“.

**

John Monro, 1715—1791, spe-
cjalista w chorobach umysło-
wych w szpitalach londyń-
skich Bridewell i Bethlen.

Pewnego razu gdy Monro
przyszedł bez asysty do swoich
chorych, postanowili go oni
wrzucić do wielkiego kotła,
w którym gotowała się zupa.
Monro zawołał: „Poczekajcie,
najpierw muszę się rozebrać,
gdyż inaczej zniszczę sobie u-
branie a wam zupe“. To prze-
mówiło im do przekonania,
a lekarz uzyskał dość czasu dla
swego ocalenia, gdyż nadeszli
dozorecy.

**

Józef Hyrtl, Profesor anatomi-
ji w Pradze, a w roku 1845
w Wiedniu.

Młody człowiek z pokolenia
Judy, o nazwisku Jeruzalem,
zdawał rygorozum. Wielu ży-
dowskich studentów stało
przed salą egzaminacyjną i
czekało na wynik. Gdy profe-
sor Hyrtl wyszedł ze sali, za-
pytany o los zdającego, od-
rzekł z poważną i smutną mi-
ną: „Płacz Judo, Jeruzalem le-
gło w gruzach“.

**

John Abernethy urodził się
w r. 1764 w Londynie, Surgeon
szpitala św. Bartłomieja.

Nie lubiał bardzo gdy go bu-
dzono w nocy. Razu pewnego,
gdy w złym humorze położył
się spać o pierwszej nad ran-
nem, gdyż o północy go wzy-
wano, usłyszał znowu głos
dzwonka. — „Co tam“ — zawo-
łał ze złością. — „Doktorze
szybko na pomoc, mój syn poł-
knął mysz“. — „Proszę mu po-
wiedzieć niech połknie kota
i zostawcie mnie w spokoju“ —
odrzekł lekarz i położył się
spać.

**

Joseph Hyrtl, profesor anatomi-
ji w Pradze, potem w roku
1845 w Wiedniu.

Przy rygorozum zapytuje
trzęsącego się ze strachu kan-
dydata: „Co pan wie o funk-
cjach śledziony?“ Zakłopotany
młodzieniec odpowiedział: —
„Panie profesorze, naprawdę

wiedziałem, ale już znowu zapomniałem". — „O nieszczęsny, jesteś pan jedynym człowiekiem na świecie, który to wiedział, i właśnie musiałeś zapomnieć“.

**

Philippe Ricord, 1831 naczelny chirurg Hôpital du Midi w Paryżu, uchodził za sławę w dziedzinie leczenia kiły.

Podczas jednego obiadu politykowano. „A pan Panie Doktorze — zapytał ktoś — jest pewnie konserwatystą?“ — „Nie całkiem“ — odrzekł z uśmiechem Ricord, — „raczej człowiek środka“.

**

Mikołaj Rüdiger, znany anatom w Monachjum (umarł w r. 1896) był w młodych latach golarzem w Heidelbergu i dopiero później przy pomocy odziedziczonego małego spadku, mógł studjować medycynę i chirurgję.

W prosektorjum udzielił nagany pewnemu studentowi, że pracuje tępym nożem. Słuchacz usprawiedliwiał się twierdząc, że nie rozumie się na ostrzeniu noży, gdyż nigdy nie był golarzem. „Zrozumiałe“ odrzekł profesor. „Gdyby pan był golarzem, byłbyś nim zapewne i nadal został“.

**

Antoine Louis, urodzony w r. 1723 w Metz, uchodził za znanego chirurga, ironika i sarkastyka. Ciekawym bardzo musiał być moment, w którym on sam padł ofiarą. Na jednym ze swych sławnych wykładów rozwodził się z nudną rozwlekłością nad fizjologją pragnienia. Jeden ze słuchaczy wstał, aby opuścić salę. Louis zawołał: „Pana zapewne wypędza pragnienie“. — „O nie“ — odrzekł zapytany, — „ale senność“.

**

Joh. Christian Fryderyk Harless, urodzony w r. 1773 w Erlangen, znany na niwie literackiej, profesor medycyny w Erlangen i Bonn.

Pewnego razu odbywał Harless podróż pocztą z Bonn do Kolonji. Podczas drogi robił korektę swej pracy, a ponieważ myślał, że jest u siebie w domu i obok znajduje się mały stół, wyrzucał przez okno wozu każdą przeczytaną i poprawioną kartkę. — Oto przykład roztargnienia uczonych.

**

Ignacy Filip Semmelweiss, wydał w r. 1861 klasyczne dzieło p. t. „Etjologja“, pojęcie i środki zapobiegawcze przeciwko gorączce płożowej“.

Pewnego razu posłał jednego młodego asystenta do porodu.

Po dwu dniach zjawia się asystent u swego szefa i z wielkiem przejęciem opowiada, że poród się przeciągnął, dziecko musiał rozkawałkować, matka umarła wskutek utraty krwi, a ojciec z żalu zastrzelił się przy łóżku żony. Gdy w kilka dni potem, asystent znowu wzywany był do porodu, po powrocie do profesora opowiedział uradowany: „Tym razem ojciec żyje“.

Karol Thiersch, ur. w r. 1822 w Monachjum, w r. 1854 profesor chirurgji w Erlangen, a w r. 1867 w Lipsku, zwykł był zdania swoje wypowiadać bardzo dobitnie. Podczas wykładu, jeden ze słuchaczy czytał gazetę. Thiersch zauważył to, a gdy student po przeczytaniu złożył cicho gazetę, zawołał profesor: „siostró Anno, proszę temu panu podać inny dziennik do czytania“.

PRZEWOŻENIE CHORYCH

autami sanitarnemi

załatwia POGOTOWIE RATUNKOWE w dzień i w nocy bez przerwy, — tak w obrębie miasta, jak również i z okolic Krakowa. Chcący zamówić sanitarkę, powinien zgłosić osobiście lub telefonicznie (Nr. telefonów: 111-11 lub 122-62) na Stacji Ratunkowej, iż chory ma zapewnione przyjęcie w zakładzie, do którego ma być przewieziony, i że nie jest chory na zakaźną chorobę. TAKSA za przewiezienie chorego w obrębie miasta wynosi obecnie 10 zł., z poza rogatek za jeden kilometr bieżący 1 zł. 20 gr. (wraz z opieką lekarską). Członkowie K. O. T. R. i Pracownicy Państwowi płacą w obrębie miasta połowę, zaś z poza rogatek za przejazd ponad 100 kilometrów, udziela odpowiednich zniżek Kierownik Stacji Ratunkowej.

KRAKOWSKA FABRYKA SZCZOTEK I PENDZLI

WŁAŚC.

INŻ. FR. DROBNIAK

KRAKÓW
TADEUSZA KOŚCIUSZKI 54.
Tel. 104-88.

Poleca swoje znakomite, tanie i trwałe
szczotki i pendzle. Ceny fabryczne.

Maszynowy zakład
artystyczno-stolarski

KRAKÓW, UL. KRUPNICZA 23
**STANISŁAW
TYRKOWSKI**

Urządzenia meblowe,
sklepowe. — Roboty
budowlane.

JAN SZCZERBATENKO

KRAKÓW, UL. SMOLEŃSK 31.

Warsztaty Automobilowe

Mechaniczne i Elektrotechniczne

(„AUTO-PALAIS”), TEL. 106-12

**KONCESJONOWANY ZAKŁAD
ELEKTROMECHANICZNY**

Kraków, Karmelicka 8 w podwórzu.

Wykonuje wszelkie roboty ślusarsko-
mechaniczne, jak uzwojenie i ustawianie
motorów, naprawa wszelkich maszyn,
ostrzenie i szlifowanie noży do krajania
papieru. — Wykonuje sztańce, wykroje,
matryce i roboty tokarskie. — — —

ŁAZIENKI

KRAKOWSKIE

KRAKÓW, DUNAJEWSKIEGO 9

w pobliżu dworca kolejowego i autobusowego.

Polecają pierwszorządne wanny, łaźnię
parową mokrą i suchą.

Masaże. Fryzjer. Pedicurzysta na miejscu.

BAR - RESTAURACJA

„POD RATUSZEM“

Kraków, Rynek Gł. 30, Tel. 129-22

poleca P. T. Gościom swą wy-

borną kuchnię i znakomite

piwo okocimskie. Zarząd.

PIEKARNIA

ELEKTRO - MECHANICZNA

M. S. STEINERA

Kraków,
ul. św. Wawrzyńca L. 16
poleca doborowe pieczywo.

Telefon 106-95.

PIERWSZORZĘDNA WYTWÓRNIĄ

kostiumów i płaszczy damskich

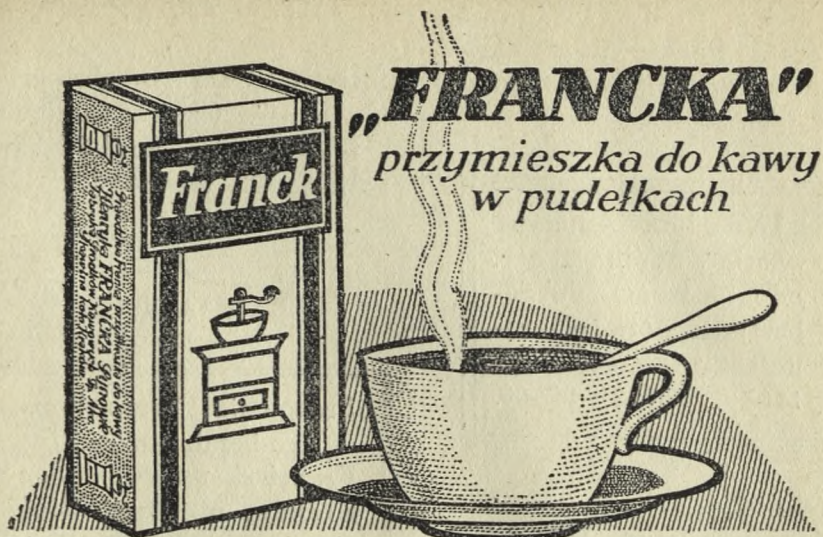
wykonuje po nader niższych cenach
podług najnowszych żurnali, z włas-
nych i z przyniesionych materiałów.

Również na spłaty.

M. CIUŁA

KRAKÓW, KARMELICKA 8 (parter).

Uwaga: Dojazd tramwajem Nr. 2.

**oszczędna w użyciu —
wysmienita w smaku i aromacie**

ADRESY BRANŻOWE

Gdzie kupować?

AKUMULATORY.

Warsztaty akumulatorowe
Stacja ładownicza
ALEKSANDER GABEL
Kraków - Podgórze, plac
Zgody 3.

APTEKI.

Apteka „Pod złotym słoniem“
Tadeusza Oświęcimskiego,
Kraków, ul. Grodzka 22,
wyrabia najlepszą pastę do
zębów „Wawelin“. Telefon
102-03.

Apteka pod Gwiazdą,
K. Wiszniewski, Spół-
ka z o. odp. Laborato-
rium chemiczno - far-
maceutyczne i konc.
oddział hurtowny —
Kraków, ul. Florjań-
ska 15. Telefon 100-31.
Główny skład wód mi-
neralnych krajowych
i zagranicznych.

Apteka Mr. J. Hirschrutta
Kraków, ul. św. Gertrudy 1
(obok Głównej Poczty).

Apteka pod „Orłem“
Józefa Pankiewicza, Kra-
ków - Podgórze, pl. Zgody
18. Tel. 165-54.

Składnica Apteczna
„Zoria“, Spółka z ogr.
odp., Kraków, ul. Se-
bastjana 9/11. Telegra-
my: Zoria. Telefony:
144-15, 170-47, 117-06.

Apteka

Mra Czesława Michalika
zarządca Mr. Janina Żybor-
ska, — Kraków, Łobzow-
ska 6, telefon 173-36.

Apteka

Zygmunta Łapińskiego
Kraków, Krowoderska 74.
Telefon Nr. 149-56.

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I DIETETYCZNE.

Wszelkie artykuły spo-
żywcze dla cukrowo-
chorych (diabetyków),
B. FEINER, Kraków,
Starowiślna 6. Telefon
129-97.

AUTA I AKCESORJA.

SAMOCHODY B. Jaskólski
„Ursus“. Części zamienne
i akcesorja, Kraków św.
Marka 25, tel. 142-43.

BANDAŻYŚCI.

Pracownia ortopedycz-
no-bandażeryjna
Franciszka Zielińskiego
Kraków, ul. Starowiślna
12, wykonuje wszelkie
protezy, gorsety i apara-
ty ortopedyczne, wkłady
na stopy płaskie, pasy
brzuszne i przepuklino-
we — oraz wszelkie re-
paracje.

Usuwa radykalnie **PRZE-
PUKLINĘ** najzastarzał-
szą, najniebezpieczniej-
szą u Pań, Panów i dzie-
ci, po osobistym jawie-
niu się bandażami nowe-
go opatentowanego wy-
nalazku swego i Prof.
Dra Raskaila. Na żąda-
nie prospekty darmo.
M. TILLEMANN, specja-
lista i wynalazca opa-
tent. bandaży, Kraków,
Szlak 39. Telef. 156-27.

BANKI.

Powszechny Bank Kredytowy
S. A. w Warszawie, Oddział
w Krakowie, Rynek Gł. 35.
Tel. 121-66 i 152-25. P. K. O.
Nr. 408.000.

Kasa Zaliczkowa i Kredytowa,
Sp. z o. o., Kraków, Rynek
Kleparski 4. (Dom Fenik-
sa). Tel. 137-97.

BENZYNA.

**Sprzedaż produktów nafto-
wych** Ferdinand Flieg,
Kraków, Św. Jana 10. Tele-
fon 110-31. (Dawniej „Kar-
paty“).

MICHAŁ DYDO Sprzedaż
produktów naftowych Kra-
ków, Rynek Kleparski 2. —
Dom „Feniksa“. Tel. 177-54.
Poleca benzynę, oleje auto-
mobilowe i maszynowe,
smary i t. p.

BIELIZNA.

Wytwórnia bielizny i pyjam
„Roma“, Kraków, Długa 3
poleca najwykwintniejszą
bieliznę damską, dziecięcą
i pościelową. Specjalność:
Pyjamy.

BIURA ORGANIZACYJNE I BUCHALTERYJNE.

E. Pompa i T. Studnicki —
biuro buchalteryjne, Porad-
nia handlowa i asekuracyj-
na, Kraków, ul. Florjańska
L. 26, II piętro. Telefony
173-35, 147-37 i 182-65.

BIZUTERJE.

Nachhauser i Mond, hurtow-
nia biżuterji i galanterji.
Specjalność: nowości sezo-
nowe. — Kraków, Dietlow-
ska 63.

BŁAWATNE TOWARY.

Ignacy Sobolewski, magazyn
bławatny i konfekcji dam-
skiej, Kraków, Grodzka 3.
Rok zał. 1883. Tel. 146-42.

**Bławatne towary i konfekcja
damska** Wiktor Bromowicz
Kraków, Szczepańska 1.

BUDOWLANE PRZEDSIĘBIORSTWA.

**Biuro inżynierskie i przedsię-
biorstwo budowlane**
M. Kurkiewicz i J. Zarzycki
Kraków, Basztowa 17, III p.
Telefon 126-18.

Parcele budowlane, realności, majątki ziemskie kupuje, sprzedaje, bierze w komis, przeprowadza i finansuje parcelacje gruntów budowlanych

Buduje domy i wille

„ESGE”

Spółka akcyjno-gruntowa i budowlana w Krakowie

ul. Kochanowskiego 2.
Telefon 132-07.

Przedsiębiorstwo budowlane
Franciszek Loreczak, Kraków, Krowoderska 16, wykonuje wszelkie prace w zakres budowlano-murarski wchodzące. — Specjalność: Odnowianie fasad.

Inż. Stefan Polański, autoryzowany inż. cywilny, konc. budowniczy, Kraków, ul. św. Jana 2, telefon 100-85.

CHEMICZNE FABRYKI.

„TĘCZA” Fabryka atramentu, laku do pieczętowania i kapslowania flaszek, gumy biurowej, kredek i plasteliny. Kraków, Prądnicza Nr. 72, telefon 158-12.

CUKIERNIE.

Wytwórnia ciast i cukrów nowoczesnie i higienicznie urządzona, wykonuje zamówienia pośpiesznie — **Kraków, ul. Karmelicka 21.** Lokal sprzedaży i zamówień: **Kraków, ul. Krupnicza 22. W. Perzanowski.**

Cukiernia Kazimierz Danek
Kraków, Karmelicka 13.
Tel. 155-07, Rynek Gł. 35.
Tel. 145-82.

Cukiernia Noworolskiego
Kraków, Rynek Gł. — Sukiennice. Telefon 126-07. — Cukry, Ciasta, Kawa, Herbata, Chłodniki.

DEWOCJONALJE.

Józef Angrabajtis wydawnictwo książek religijnych i skład dewocjonalów — **Kraków, św. Tomasza 20.**

DENTYŚCI.

Zakład techn. - dentystyczny Stanisława Langer, upr. techn. dentyst. **Kraków, Zwierzyniecka 15.** — Tel. 182-03, przyjmuje od 9—12 i od 3—6. Dla P. T. Urzęd. państw. i młodzieży szkolnej dogodnie warunki.

Zakład dentystyczny
Laborat. ceramiczne

B. Cyzera, Kraków, Bato-
rego Nr. 25. Telef. 144-34.

Zakład techn. - dentystyczny
upr. technika **Lola Feld-**
blum-Kirschowa, Kraków,
J. Sarego (Zielona) 5 parter.

Zakład techn. - dentystyczny
Heleny Steinlauf, Kraków,
ul. Smocza 10.

Zakład techn. - dentystyczny
Konrada Tombińskiego,
Kraków, Wiślna 4. — Tel.
173-96.

Michał Waltner upr. dentysta,
Kraków, ul. Tad. Kościuszki
42 — wykonuje wszelkie
prace w zakres dentystyki
wchodzące. Przyjmuje od
9—1 i od 3—7.

Uprawniony Zakład
techniczno - dentystyczny
Anny Weissenberg, Kra-
ków, Krowoderska 6, parter

Dentysta Leon Wildstosser,
upr. technik-dentysta, **Kra-**
ków, Krowoderska 51. Te-
lefon Nr. 155-90.

DROGERJE.

Skład farb i materiałów, arty-
kułów gospodarczych i toa-
letowych Kazimierz Dzie-
dziniewicz, Kraków, Kar-
melicka 21. Telef. 135-28.

Drogerja i Perfumerja Bracia
Finder, Kraków, Rynek Gl.
12. Tel. 137-85. (stacja tram-
wajowa Nr. 1) poleca swoje
bogato zaopatrzone działy
w towary krajowe i zagra-
niczne. (Dla pp. Lekarzy
opusty).

Droguerja i parfumerja
„Pod Lwem“ Mr. Zygmunt
Ostermann, Kraków, Stra-
dom 7. — Dział gospodar-
czy i fotograficzny.

Drogerja Tadeusz Severin,
Kraków, Zwierzyniecka 29.
Telefon 180-39 poleca bo-
gato zaopatrzone działy:
Apteczno-drogerijny, Ko-
smetyczno - perfumeryjny,
Fotograficzny, Gospodar-
czy.

Drogerja J. Wilkosza, Kra-
ków, ul. Karmelicka 14, tel.
105-32. Poleca świeże lecz-
nicze wody i sole mineral-
ne. Wytwórnia bandaży i
gazy opatrunkowej. Skład
artykułów gumowych i
chirurgicznych.

DRUKARNIE.

Drukarnia W. L. Anczyca
i Spółki, Kraków, Zwierzy-
niecka 2.

Drukarnia A. Deutschera,
Kraków, Dietlowska 38.
Telefon 161-03.

Drukarnia H. Frühsa, Kra-
ków, Dietłowska 32. Telef.
129-58.

Drukarnia Literacka, Kraków
XXII, plac Zgody 4. — Tel.
146-13, wykonuje wszelkie
prace w zakres drukarstwa
wchodzące.

Drukarnia Narodowa,
Kraków, Wolska 19. Te-
lefony 104-04 i 124-04.
P. K. O. 401.111.

Drukarnia P o s p i e s z n a
A. Lehrhafta, Kraków, pl.
Dominikański 1, tel. 147-86.

Drukarnia „Rekord“ Kraków,
ul. Lenartowicza 6 wyko-
nuje wszelkie druki jak:
afisze, tabele, rachunki, li-
sty, koperty i t. p. — Ceny
umiarkowane.

Drukarnia „S z t u k a“,
Kraków, Berka Josele-
wicza L. 26. Tel. 110-38.
Skrytka pocztowa 321.
KARTONAŻE - OFFSET.

FABRYKI TUTEK.

„ALTESSE-WISŁA“ Fabryka
tutek i bibulek papiero-
sowych Spółka akcyjna, Kra-
ków, ul. Długa 17.

FARBIARNIA FUTER.

Wyprawialnia i farbiarnia
futer M. E. Tislowitz, Kra-
ków XXII, ul. Podskale 11,
wyprawia i farbuje wszel-
kie futra.

FIRANKI.

Fabryka firanek i materiałów
tapicersko - dekoracyjnych
Michał Weitz, Kraków,
Florjańska 23. Tel. 148-40.

**Wytwórnia artystycznych ro-
bót ręcznych**

Mina P F E F F E R B E R G
Kraków, Poselska 9. Tele-
fon 165-67. Poleca: Firanki,
Portjery, Kapy, Serwety,
oraz Kompletne Artystycz-
ne Urządzenia Wnętrza Do-
mów.

FORTEPIANY.

Boloński Wł. (Z. Raba Nast.),
Kraków, Rynek Gł. 34, tele-
fon 104-65. Najstarszy skład
fortepianów. Rok założenia
1880. Własna sala koncer-
towa.

FOTOGRAFICZNE ZAKŁADY.

Zakład art. fotograficzny
Józefa Neidra, Kraków, ul.
Karmelicka 21. (Dom OO.
Karmelitów). Ceny niskie.
Wykonanie solidne.

**Zakład artystyczno - fotogra-
ficzny A. WALASZEK,**
Kraków, Florjańska 40, par-
ter, oficyna, obok Hotelu
Polskiego. — Wykonanie
zdjęć pierwszorzędne. Fi-
lja: Rabka-Zdrój.

FUTRA.

Pracownia kuśnierska
Franciszka Kwiatka,
Kraków, Sławkowska 32
wejście od ul. Pijarskiej
7. Wykonuje wszelkie
prace wchodzące w za-
kres kuśnierstwa.

Hurtownia futer Józef Sender
Kraków, Krakowska 5. Te-
lefon 144-90.

Pracownia futer N. Bachner
Kraków, Karmelicka 15, w
podworcu. Wykonuje futra
damskie i męskie według
najnowszych żurnali. Ceny
najniższe. — Wykonanie
solidne.

Pierwszorzędna
Pracownia kuśnierska
S. Keiner, Kraków, Ry-
nek gł. 14, I. p. of. wyko-
nuje wszelkie roboty w
zakres kuśnierstwa
wchodzące, według naj-
nowszych zagran. faso-
nów. Wykonanie pierw-
szorzędne. Ceny przy-
stępne. Dla przejezd-
nych wykonuje roboty
w przeciągu 2—3 dni.

PIENIAŻEK
Zakład Kuśnierski
Kraków,
Rynek Gł. A-B 39.

Zakład Kuśnierski P. Błodek,
Kraków, Grodzka 8 I p.
front, wykonuje wszelkie
prace kuśnierskie według
najnowszych żurnali.

Jakób Landsberger, skład fu-
ter i pracownia kuśnierska,
Kraków, Sławkowska 14.
Telefon 171-25.

SKŁAD I PRACOWNIA
FUTER
STANISŁAW KIERZEK,
Kraków, Mikołajska 13.

Józef Raucher, pracownia kuśnierska, Kraków, ul. Sien-
na 14. I. p. (naprzeciw
gimn. św. Jacka) wykonuje
wszelkie roboty w zakres
kuśnierstwa wchodzące z
własnych jak i dostarcz-
onych materiałów po cenach
najprzystępniejszych.

Pracownia kuśnierska
NATANA TRAUBA,
Kraków, ulica Jagielloń-
ska 5, II p.

Michał Fischgrund, futra go-
towe damskie i męskie,
wszelkie roboty kuśnier-
skie, Kraków, Grodzka 65.
Telefon 147-42.

Pierwszorzędna pracownia i
skład futer

Natan Moslowitz, Kraków,
Grodzka 35 I. p. — Wyko-
nanie solidne. — Ceny ni-
skie.

Roman Opaliński, Zakład ku-
śnierski, Kraków, ul. Gołę-
bia 3. Wykonuje wszelkie
roboty męskie i damskie w
zakres kuśnierstwa wcho-
dzące, według najnowszych
żurnali.

Pracownia futer

Władysława Miodońskiego,
Kraków, Rynek Gł. 46. —
Wykonanie pierwszorzęd-
ne. Ceny przystępne.

J. Fakler — FUTRA.
Rok zał. 1896. — Wielki
wybór wszelkich skórek
i konfekcji futrzanej,
Kraków, ul. Grodzka 2.
Proszę zważać na do-
kładny adres. Tel. 180-01

**Paryska pracownia kuśnier-
ska M. Zimmerspitz**, Kra-
ków, Dietłowska 56 parter,
wykonuje wszelkie roboty
kuśnierskie, według naj-
nowszych żurnali.

**Skład futer i pracownia ku-
śnierska J. Grünberg**, Kra-
ków, Grodzka 5 (w sieni).
Wielki wybór skórek i go-
towych futer damskich na
składzie. Ceny niskie.

ZAKŁAD KUŚNIERSKI
Karola SULIKOWSKIEGO
Kraków, plac Szczepański 2

Pierwszorzędna
PRACOWNIA FUTER
JÓZEF KÜHNREICH
Kraków, Augustjańska
L. 4, wykonuje wszelkie
prace kuśnierskie we-
dług żurnali krajowych
i zagranicznych z wła-
snego i powierzonego
towaru.

Teofil STANOSZEK pracow-
nia futer, Kraków, Gołębia
8 II. p. wykonuje wszelkie
futra solidnie i po cenach
przystępnych.

Emil Kotarba, pracownia fu-
ter, Kraków, Jagiellońska
7-a II. p. poleca futra dam-
skie i męskie oraz wszelkie
roboty kuśnierskie.

**Pracownia kuśnierska Leona
Grünberga**, Kraków, Flo-
rjańska 8 w podwórzu, wy-
konuje starannie wszelkie
prace w zakres kuśnierstwa
wchodzące.

GALANTERJA.

Juljusz Nacht, skład towarów
galanteryjnych, Kraków,
Stradom 5. Telef. 121-94.

Szajdakowski Wiesław, skład
pończoch, trykotaży, oraz
przybory do szycia, Kra-
ków, ul. Szczepańska 11.
Telefon 176-97.

GORSETY.

„**ZERMENA**“
Salon gorsetów
i wytwornej bielizny
Kraków, Szewska 10.

„**LUCJA**“
Salon Gorsetów,
Napierśników
i Bielizny Jedwabnej
Kraków, Sukiennice 29.
Telefon 167-40.

GUM NAPRAWA.

**Zakład naprawiania gum sa-
mochodowych oraz wulka-
nizacja. Naprawa kaloszy
i śniegowców, Piotr Bawo-
lik**, Kraków, Smoleńska 23.

HOTELE.

Hotel Saski, Kraków, ulica
Sławkowska 3. Telefony:
182-33 i 129-21.

Hotel Europejski, Kraków,
Lubicz 5, naprzeciw dworca
kolejowego. Telef. 101-16.

Grand Hotel, Kraków, Sław-
kowska 5-7. Telefon 152-85.

Hotel Pod Różą
Kraków, Florjańska 14.

INSTALACYJNE ZAKŁADY.

Władysław Gryglewski

konc. zakład dla budowy wodociągów, zimnej i ciepłej wody. Pomp. Kanalizacji, urządzeń gazowych dla ogrzewania i oświetlania oraz Zakład blacharstwa budowlanego, Kraków, Garbarska L. 26. Telefon 144-55.

Koncesjonowany Zakład dla budowy wodociągów, gazu, ogrzewań centralnych, pomp i kanalizacji oraz Zakład blacharsko-budowlano-galanteryjny W. Müller i A. Jędrzejowski, Kraków, ul. Długa 38. — Telefon 127-26.

Zakład instalacyjny i blacharski oraz wytwórnia trumien metalowych J. Butelski i S. Kurach, Kraków, św. Marka 11.

Adam Bernardyński, Kraków, ul. Dominikańska 2. Telefon 116-91. Instalacje wodociągowe i gazowe, cyrkulacje ciepłej wody, kanalizacje, blacharstwo budowlane i galanteryjne.

JULJUSZ JURCZAK
Biuro techniczn. i Zakład Instalacji wodociągów, gazociągów i centr. ogrzewań. Kraków, ulica Franciszkańska 4. Telef. 147-01.

Koncesjonowany Zakład Instalacyjny wodociągów, gazu, kanalizacji i centralnego ogrzewania Józef Krzak i Piotr Karabula, Kraków, ul. Karmelicka 30. Telefon 177-65.

Koncesjonowany Zakład instalacji gazu i wodociągów oraz pracownia blach. Tomasz Wróbel, Kraków, Rajska 6, wykonuje wszelkie roboty w ten zakres wchodzące, po cenach przystępnych, kosztorysy bezpłatnie.

Inż. Władysław Bieniarz
dawniej Karol Markus

**Biuro techniczne
i Zakład instalacyjny
dla wodociągów i ogrzewań centralnych.
Kraków, ul. Szpitalna 18.**

Wodociągi, łazienki, gaz, centralne ogrzewania, oraz roboty budowlano - blacharskie wykonuje **J. Tokar,** Kraków, ul. św. Jana 10.

KAPELUSZE.

Magazyn kapeluszy damskich i przyborów modniarskich **Jadwiga Cypes,** — Kraków, Grodzka 38 (róg Poselskiej) Telefon 126-03.

Wytworne
Kapelusiki damskie
FRANCISZKI

GEIGER - HALPERNOWEJ
Kraków, ul. Grodzka 40.

KAPIELOWE ZAKŁADY.

Łazienki Krakowskie, Kraków, Dunajewskiego 9. — Pierwszorządne wanny, łaźnia parowa mokra i sucha. Masaże. — Fryzjer. — Pedicurzysta.

KAWA.

J. Huppert, Hurtownia kolonialna. Palarnia kawy i pakownia herbaty „Mandara”. Telefony 106-82 i 124-41. Kraków, Gertrudy 14.

KAWIARNIE.

Kabaret „Moulin-Rouge” przy Kawiarni „Adria”, Kraków, Gertrudy 28. Telef. 103-23. Otwarty do 5-tej rano. Wejście od plant.

KOLONJALNE HANDLE.

„**Delicatesse**” Handel spożywczo-kolonjalny, Kraków, ul. Wolska 7. Telef. 175-61.

Handel towarów korzennych, kolonialnych oraz skład win
Jakób Piekło, Kraków-Podgórze, Rynek 2. Tel. 158-19.

Kazimierz Ogorzały, handel towarów kolonialnych i sprzedaż żywych ryb. Kraków, ul. Szczepańska 11 Telefon 130-04.

KOŁDRY.

Własna pracownia kołder, wyprawy ślubne i szkolne
Marja Kulinowska, Kraków, Sławkowska 13. Telefon 146-88.

KONFEKCJA DAMSKA.

Adolf Braciejowski, magazyn konfekcji damskiej, Kraków, Grodzka 4. Tel. 128-58

Leon Braciejowski, magazyn konfekcji damskiej, Kraków, Grodzka 5-7. Telefon 122-74. Florjańska 28. Telefon 147-73.

Magazyn nowości dla Pań E. Szancer, Kraków, Florjańska 55. Tel. 129-06. Płaszcze, suknie, trykotaże.

KOSMETYKI.

Firma „Miraculum“ Doktora Lustra, Kraków, Oboźna 14, Telef. 107-84, złożyła jako datek zł. 15 na Pogotowie Ratunkowe w Krakowie.

KOWALSKIE WARSZTATY.

Warsztat

maszynowo - kowalski.

Specjalny wyrób resorów, różnych sprężyn oraz kucie części do wszelkich typów maszyn Michał Folwark, Kraków, Zabłocie 5. Telefon 182-56. Spawanie wszelkich części maszyn. Ceny bardzo przystępne.

KRAWCY.

Stanisław Żurawski, Zakład ubiorów męskich w Krakowie, ul. św. Anny L. 4.

Salon Krawiecki „Elegancki Pan“, Kraków, św. Jana 18, parter.

Wytwórnia strojów męskich i damskich. Materiały i futra Michał WĘGLARSKI Kraków, Gołębia 5. — Telefon 115-18.

KRAWCY DAMSCY.

Pracownia krawiectwa damskiego Edwarda BUŁATA, Kraków, Kremerowska 16, wykonuje wszelkie kostjумы damskie i płaszcze podług najnowszych modeli. Ceny niskie.

Pracownia krawiectwa damskiego Dorota Flaszówna, Kraków, Batorego 25, m. 4, wykonuje kostjумы, suknie, płaszcze damskie, mundurki dziecięce i t. p. — Ceny niskie.

M. CIUŁA Wytwórnia kostjумów i płaszczy damskich, Kraków, Karmelicka 8, parter. Wzorowe wykonanie. Ceny niskie.

Salon krawiectwa damskiego M. Laufer r. Braw, Kraków, Florjańska 30 I. p. Telefon Nr. 168-52.

KSIĘGARNIE.

S. A. Krzyżanowski, Księgarnia, Kraków, Rynek Gł.

KUFRY.

Kufry, walizy, torby, najmniejsze torebki damskie, A. FRONCZ, Kraków, Florjańska 17, Telefon 172-68.

Kufry, torby, walizki, teczki, kufry szafowe, samochodowe i kolekcje na wzory dla wojażerów. J. KEMPLER, Kraków, Bożego Ciała 21.

KUPNO I SPRZEDAŻ REALNOŚCI.

JAN SKOWROŃSKI

Kraków, Rynek Gł. L. 43
I. p. (Linja A. B.). Telefon 128-95. P. K. O. 408.782. Kupno i sprzedaż kamienic, will, domów, majątków ziemskich, lasów, gospodarstw, parcel, młynów, tartaków, fabryk, restauracyj, sklepów etc. — Wynajem mieszkań. — Udziela informacji co do wartości nieruchomości, oraz wszelkich przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych.

LECZNICZE ZAKŁADY.

Lecznica Związkowa Ska z ogr. odp. Chirurgja, położnictwo, ginekologja, choroby wewnętrzne, — Roentgen, lampa kwarcowa, pracownia chemiczna, metabolizm i t. d. Kraków, ul. Garncarska L. 11. Telefony: 107-00 i 139-70.

LABORATORYJNE URZĄDZENIA.

Laboratoryjne urządzenia dla Sanatorjów i klinik. Mikroskopy. Dypl. Inż. chem. A. Buchner, Kraków, Dolnych Młynów 9. Tel. 176-10.

LITOGRAFJE.

Zakłady graficzne Fr. Zieliński i Ska, Kraków, Karmelicka 16, wykonuje wszelkie prace w zakresie litografji wchodzące. Telefon 126-50.

LÓD.

Fabryka lodu sztucznego, wody sodowej i lemoniad gazowych „Zdrowie“ Leona Schneidera, Kraków, Chocimska 19, Tel. 142-74. Dietlowska 105. Tel. 115-05.

LUSTRA.

Szlifiernia Szkła i wytwórnia luster J. MARKOWSKI
Kraków, ul. Batoiego L. 20.
Szyby do aut. Lustra ze szkła belgijskiego. Odnawia stare lustra. Telefon 178-27.
Ceny konkurencyjne. Wykonanie pierwszorzędne.

MASZYNY DO PISANIA.

„Maszynopol“ Biuro sprzedaży maszyn do pisania. — Przybory do maszyn. Kraków, Jagiellońska 7. (róg Szewskiej).

MEBLE.

Skład różnych mebli oraz luster R. Weintraub, Kraków, Starowiślna 42. Ceny przystępne.

Skład mebli nowoczesnych w solidnem wykonaniu J. Blühbaum, Kraków, św. Gertrudy 12. — Ceny przystępne.

METALE.

Fabryka wyrobów metalowych Bracia Thorn, Kraków XXII, ul. Krasickiego L. 18, Telefon 147-59.

„UNION“ Fabryka Łyżek i Wyrobów Metalowych
Sp. z ogr. odp. Specjalność: łyżki, widelec i plomby. — Kraków XV, ul. Płaszowska L. 45. Telefon 157-40. P. K. Ö. 412.589.

Wytwórnia wyrobów metalowych

Jana Gruszczyńskiego

Kraków, Dietłowska 111

wykonuje wszelkie roboty z metalu, jak: lampy elektryczne, gabloty, przyjmuje również do niklowania, oksydowania, srebrzenia, oraz inne roboty w zakres ten wchodzące. Ceny przystępne.

Towarzystwo Metalurgiczne Ska z o. o. Składy fabr. Kraków, Długa 3. Blachy, rury, pręty, druty, profile z miedzi, mosiądzu i aluminium. Metale surowe. Telefony: 106-28, 133-97, 159-00.

MŁYNY.

„ZIARNO“ Polska wytwórnia chleba zdrowia i młyn walcowy S. A. w Krakowie, Zabłocie 25. Telef. 106-37 i 155-25.

MIODOSYTNIIE.

Robacki Kazimierz, Kraków,
ul. Sławkowska 26. Miodo-
sytnia, założona w r. 1841.

MUSZTARDA.

Fabryka musztardy, Gablenz i Syn, Kraków, Król. Jadwi-
gi 33. Tel. 120-80. Rok za-
łożenia 1883.

MYDŁO.

FABRYKA M Y D Ł A
C. ŚMIECHOWSKI, Ska
z o. o. Kraków, złożyła ja-
ko datek zł. 20.— na Pogo-
towie Ratunkowe w Kra-
kowie.

NASIONA.

**Hodowla nasion i Dom rolni-
czy Czyżowskich**, Kraków,
Mikołajska 2. Tel. 106-66.
Własne składy Kraków,
Zbożowa 4. Tel. 156-49.

NIERUCHOMOŚCI.

Biuro handl. - pośrednicze
„PIAST“ Kraków, Rynek
gł. 39. (Linja A-B). Przepro-
wadza: Kupno i sprzedaż
wszelkich nieruchomości.
Wynajem mieszkań i loka-
li. Dzierżawy. Zamiany. Po-
życzki hipoteczne. — Infor-
macje bezpłatne! — Biuro
czynne cały dzień. — Tele-
fon 158-66.

NOŻOWNICZE WYROBY.

Andrzej Sokół, Zakład wyro-
bów nożowniczych oraz
specjalne ostrzenie brzy-
tew i narzędzi lekarskich,
w Krakowie, ulica Grodz-
ka 60.

OBUWIE.

„Regra“ Mechaniczna fabry-
ka obuwia skórzanego i fil-
cowego, oraz hurtownia
obuwia, kaloszy i śniegow-
ców **H. Reis i B. Grandapfel**
Kraków, Gertrudy 28. Te-
lefon 106-88.

ORGANY.

**Polska fabryka budowy orga-
nów i fisharmonij Juljusz**
Guna, Kraków, Pułaskiego
14. — Wykonuje wszelkie
reparacje.

OPATRUNKOWE ARTYKUŁY.

„W A T G U M“

K. Abusz, Hurtownia ar-
tykułów opatrunk. gum.
i galanteryjno - aptecz-
nych. Kraków, św. Ger-
trudy 17. Telefon 170-43.
P. K. O. Kraków 413.917.

PARASOLE.

FABRYKA PARASOLI
ABRAHAM FRÜHAUF,
Kraków, Miodowa 10 i 11.
Telefon 117-39.

PASÓW FABRYKA.

Krakowska Fabryka Pasów
Kraków XXII, ul. Parkowa
L. 1. Telefon 138-11.

PIEKARNIE.

I. Abrahamer, młyn i piekarnia,
Kraków, Łobzowska 5.
Telefon 106-32.

Piekarnia motorowa
J. Steinera, Kraków, Kościuszki 16,
poleca doborowe pieczywo. Tel. 180-65.

Piekarnia

Stan. Długoszewskiego
Kraków, Kościuszki 20,
Telef. 129-26, poleca doborowe i higieniczne pieczywo.

Piekarnia

Abrahama Friedmana
Kraków, Brzozowa 8, poleca doborowe pieczywo.

Piekarnia

elektryczno-motorowa
Józefa Rączkiewicza,
Kraków, Krowoderska 39,
poleca higieniczne pieczywo. Telef. 160-12.

Piekarnia elektromechaniczna
Jan Zieliński,
Kraków, ul. Karmelicka 21. — Telef. 138-67.

Piekarnia Lwowska

Ignacego Malinowskiego
Kraków, Lenartowicza 7, poleca smaczne i higieniczne pieczywo.

Piekarnia

Wojciecha Schmeidla
Kraków, ul. Stolarska 11
poleca smaczne pieczywo. Wypiek chleba luksusowego.

Piekarnia Stanisława Pachla
Kraków, ul. Długa 7, poleca znakomite pieczywo, znane z dobroci.

PILNIKI.

Jan Sadel, Parowa Fabryka
Pilników, Kraków, Chodkiewicza 8. Telefon 131-40.

*odpowiednie pióro wieczne
dobierzesz w firmie*

Z. ZIEMBIKI

Kraków, Pl. Marjacki 2

*Tamże fachowe reparacje.
Żądajcie cenników.*

POZŁOTNICTWO.

Pracownia pozłotnicza robót
kościelnych i salonowych,
oprawa obrazów w ramy
ręczne i listwowe
ALFONS KOMOROWSKI,
Kraków, ul. Florjańska 15.
Wszelkie roboty solidnie
i tanio.

PORCELANA.

S. Rosner, Kraków, ul. Zwierzyńska 31 (Plac Kossaka 1). Porcelana, kryształ, szkło, fajanse, ogniotrwałe naczynia kuchenne.

POWROŹNICZE WYROBY.

Sznury, szpagaty, liny, taśmy, szczotki, wycieraczki, siatki i t. d. poleca najtaniej firma **M. Spytkowska,** Kraków, pl. Marjacki 7.

PRALNIA W. Bigoszonej
Kraków, Garbarska 22. Telefon Nr. 163-66. Przesyłki z prowincji załatwia w najkrótszym czasie.

„Europejska“ chemiczna pralnia i farbiarnia, Kraków XXII, ul. Długosza 8. Kołnierze z pięknym polyskiem. Filje we wszystkich miastach Polski.

PUDEŁKA.

Lazar Fallek, fabryka kartonarzy, Kraków, Szeroka 39, telefon 106-94.

Fabryka kartonarzy i drukarnia F. Żeberko, Kraków XXII, św. Kingi 6, Telefon 117-40.

„**CARTONLUX**“ Fabryka pudełek kartonowych, drukarnia i litografja. Pudełka wszelkiego rodzaju dla aptek, oraz wszelkie kartonáže. Torebki, opakowania. Specjalność: Pudełka luksusowe i składane. Kraków XXII, ul. Tarnowskiego 4. Telefon 109-34.

PYJAMY.

Wytwórnia PYJAM damskich i męskich — Kraków, ul. Koletek 1, III. p. Ceny niskie. — Towar doborowy.

RESTAURACJE.

Pokoje do śniadań poleca
„Jutrzenka“ — Kraków, ul.
Sienna 4.

Restauracja Powszechna
Kraków, Karmelicka 17
(róg Garbarskiej) wyda-
je znakomite obiady z 3
dań po Zł. 1.20, z 2 dań po
Zł. 1.—. Bufet obficie za-
opatrzoney.

RYMARSTWO I SIODLARSTWO.

Pracownia rymarsko-siodlar-
ska Józef Ofiarski, Kraków
XXII, Rynek Podgórski 13.
Wykonuje wszelkie roboty
solidnie po cenach przy-
stępnych.

RYŻ.

„Oryza“ Zakłady przemysłu
ryżowego S. A. w Krakowie,
Aleja Grottgera 12, Tele-
fon 147-36.

SKÓRY.

S. Szyferblat, wyłączna sprze-
daż baranich skór „Société
Anonyme de L'Industrie
Textile“ dawniej Peltzer &
Fils w Częstochowie. Czę-
stochowa, Aleja 1. Telefon
14-09, mieszk. pryw. Tele-
fon 16-04. Kraków, Bożego
Ciała 3.

SOKI OWOCOWE.

„Malinis“ Wytwórnia natu-
ralnych soków owocowych,
Kraków, ul. św. Tomasza 16
(narożnik ul. Florjańskiej
14, „Hotel pod Różą“).

SPORTOWE PRZYPORY.

Dom sportowy „STADJON“
Hurtownia i wytwórnia ar-
tykułów sportowych. Kra-
ków, ul. Grodzka 26. Tele-
fon 106-83. — Rok zał. 1898.

SZKOŁY.

Szkoła kaligrafji i kursy han-
dlowe Feinberga, Kraków,
Starowiślna 28. Każdy sta-
nowczo w kilkunastu lek-
cjach nauczy się ładnie pi-
sać. Rozpocząć można co-
dziennie.

Instytut Wychowawczy
G. SPIERERA
Kraków, Starowiślna 85.
Telefon 171-08.

Przyjmuje uczniów
szkół powszechnych
i średnich zamiejscow-
ych na stały pobyt.
Uczniom krakowskim u-
dziela racjonalnej pomo-
cy w nauce i w wycho-
waniu od godz. 3—7 pop.
Przy Instytucie czynne
jest Przedszkole.
Ceny przystępne.

Wpisy — szkoła żeńska roczna przysp. kupieckiego i kursy handlowe żeńskie i męskie roczne i półroczne **K. Zimowskiego** w Krakowie, Jagiellońska 10, I. p. Szkoła ma prawo zniżki kolejowej.

Kursy handlowe S. Gryszpana Kraków, J. Sarego 12. (Zielona). Jednoroczne kursy handlowe koedukacyjne. — Półroczne kursy księgowości. Dla zamiejscowych specjalna nauka przez korespondencję. — Opłaty niskie.

SZPITALE.

Szpital ortopedyczny dla dzieci

Dra M. Kosińskiego, Kraków, ul. Filipa 15. Telefon 146-96 — przyjmuje dzieci do lat 14 bez różnicy wyznania w stałe i ambulatoryjne leczenie ortopedyczne. Dzieci członków Kas Chorych, pracowników kolejowych przyjmowane są za odpowiednią asygnatą Kas Chorych lub Dyrekcji kolejowej. Godziny przyjęcia od 9—11 ej przedpołudniem i od 6—7 popołudniu.

Zakład ortopedyczny i i mechanoterapeutyczny przy ul. Smoleńsk L. 1.

ŚLUSARNIE.

Zakład artystyczno-ślusarski Jan Oremus, Kraków, ul. Rakowicka 15, telef. 125-18, wykonuje wszelkie roboty w zakres ślusarstwa artystycznego i budowlanego wchodzące.

Pracownia ślusarsko-mechaniczna i budowlana. Spawalnia żelaza i metali. **Kazimierz Prosta**k, Kraków, Długa 38. Tel. 127-26.

Pracownia budowlano-ślusarska Ludwik Górka, Kraków, Czarnowiejska 17. — Telefon 121-32.

TAPICERZY.

Wincenty Jan Graff, wytwórnia tapicerska i stolarska, Florjańska 57, wejście od ul. Pijarskiej 19, I. p.

TERMOSY.

Wytwórnia termosów B. GOLDMAN, Kraków, ul. Gazowa 15. Tel. 140-32.

TRANSPORTOWE BIURA.

C. Hartwig, Sp. Akc. w Poznaniu, Oddział w Krakowie, Florjańska 4, telefon 114-78, 130-69, Dyrektor **Jakób Sonne**, tel. 106-47.

„Spedokom“, Biuro Spedy-
cyjne, Spółka z ogr. odp.,
Kraków, Mikołajska 4. Te-
lefon 146-40. Przeprowadz-
ki wozami meblowymi. —
Oclenia. Składy do prze-
chowywania mebli i towa-
rów.

UBEZPIECZENIA.

TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ

„ORZEŁ“

Spółka Akcyjna w War-
szawie, Oddział w Kra-
kowie, ul. Andrzeja Po-
tockiego 9. Telef. 103-78
i 137-98.

„Assicurazioni Generali“ Od-
dział Kraków, św. Krzyża
5. Telefon 145-19 i 168-00.

Towarzystwo ubezpieczeń na
życie „Vita i Krakowskie“
Ska akc. Oddział w Krako-
wie, Basztowa 7. Tel. 121-70

FENIKS

Towarzystwo ubezpie-
czeń na życie. — Dyrek-
cja filjalna w Krakowie,
ul. Basztowa 15. Telefo-
ny: 102-73 i 133-18.

Włoska Spółka Akcyjna RIUNIONE ADRIATICA di Sicurtà Adrjańskie Towarzystwo Ubezpiecz. w Tryjeście

Oddział w Krakowie, ul.
Basztowa 17. Nr. telefo-
nu 136-94. Rok zał. 1838.
Przyjmuje ubezpiecze-
nia od ognia, kradzieży
z włamaniem, na życie,
od wypadków i odpowie-
dzialności wszelkiego ro-
dzaju, na bardzo przy-
stępnych warunkach.

„Kotwica“ Powszechnie Towa-
rzystwo ubezpieczeń S. A.
Dyrekcja filjalna w Krako-
wie, pl. WW. Świętych 10.
Telefony: 138-03 i 183-30.

WAGI.

Konc. Zakład mech. ślusarski
I NAPRAWY WAG
wraz z legalizacją.
Stefan Ciechanowski Kra-
ków, św. Filipa 13.

WĘDLINY.

A. J. Kurkiewicz, Fabryka
wyrobów masarskich, Kra-
ków, Grodzka 7. Tel. 112-01.

Fabryka wędlin

Aleksander Grabowski

Kraków, Szewska 16. Filje:
Rynek Gł. 29, Mostowa 1. Telefony: 104-39 i 177-07.

Fabryka wędlin

Walerjan Brachel

dawniej J. Bialik, Kraków,
ul. Florjańska 51. Tel. 105-02.

Jan Michoń, Fabryka wędlin,
Kraków, Starowiślna 1 (naprzeciw Gł. Poczty). Telefon 167-72.

Wytwórnia wędlin

Albin Synowiec

Kraków, Karmelicka 22, poleca znakomite wyroby. Telefon 114-93.

WĘGLE.

Składy węgla, koksu i drewna Inż. J. Kukucz, Kraków, Zabłocie 6. Tel. 116-46.

„Żegluga Polska“ S. A. Kraków, Rynek Gł. 19 II. p., Telefon 104-62, dostarcza węgiel jaworznicki i dąbrowiecki.

„KABEW“ Krakowskie Biuro węglowe, Kraków, ul. św. Filipa 21. — Tel. 134-58. Składy: Kraków, ul. Wielecka (przy rogatce).

A. Gross i Syn, Skład węgla jaworzniańskiego i koksu, Kraków, ul. Pawia 7. Telefony: 114-36 i 136-41.

WIDOKÓWKI.

Wyd. widokówek „Polonia“ i Galerja Polska K. Hefner i J. Berger, Kraków, Dietla 62. — Telefon 109-03.

WINA.

„Vinrex“ Wytwórnia win, Kraków, Brzozowa 11. Telefon 127-51.

WODA SODOWA.

„Gazol“ Fabryka wody sodowej i lemoniad, Kraków, ul. Józefińska 28 i Lwowska 15 a.

„Zdrowie“, Fabryka wody sodowej, lemoniad gazowych i lodu **Leona Schneidera**, Kraków, ul. Dietlowska 105. Telefony: 115-05 i 142-74.

WÓDKI.

Parowa fabryka wódek polskich, likierów i rumu
SZYMCZAKOWSKI i Sp.
Kraków, Mogilska 27.
Telefon 122-77.

WYPOŻYCZALNIE KSIĄŻEK.

Wypożyczalnia książek
Adolfa Gumpłowicza
w Krakowie, zasilana stale
nowościami, znajduje się
tylko przy ul. Brackiej 9
front. Dla P. T. Urzędni-
ków ulgi.

Największa Wypożyczalnia
książek, Kraków, ul. św. Ja-
na 8. Abonament 2 zł. mie-
sięcznie.

WYPRAWA FUTER.

Dr. Inż. Dawid Steinhaus
Przemysł Futrzany
Kraków,
ul. Przemysłowa 13.
Telefon 108-11.
Wyprawialnia i farbiar-
nia futer.

ZEGARY.

Skład zegarów i przyborów
zegarmistrzowskich

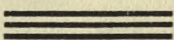
L. NUSSBAUM,

Kraków, Stradom 3. Telefon
Nr. 171-62.

„Zegarpol“ Artykuły zegar-
mistrzowsko - jubilerskie,
Kraków, plac WW. Świę-
tych 8. Telefon 182-82.

ZŁOTNICY:

Wiktor Czaplicki, jubiler —
Kraków, Sukiennice 6. Te-
lefon 129-04. Kupno i sprze-
daż: Brylantów, Pereł, Zło-
ta, Srebra, Platyny oraz
wszelkich kosztowności. —
Zegarki pierwszorzędných
fabryk.

Zapisujcie się na
Członków
Pogotowia
Ratunkowego

Wpisy przyjmuje kancelaria Stacji Ratunkowej ul. Połockiego 19

**Zakład krawiecki
okryć damskich**

D. KIRSZTEINA

KRAKÓW, ULICA ŚW. JANA L. 11.

Józef Leiblłowicz

Skład przyborów dentystycznych

Kraków

Telegr. Meteor Kraków
Telefon Nr. 102-68

Poleca wszelkie materiały, instrumenty i narzędzia w najlepszych gatunkach. Specjalność kompletne urządzenia.

**Zakład pogrzebowy
JANA WOLNEGO
„CONCORDIA”**

**Plac Szczepański L. 2
Telefon Nr 103-31**

Jedyny zakład posiadający własną fabrykę trumien, urządza pogrzeby od najskromniejszych, do najbogatszych, podejmuje się przewozu zwłok i ekshumacji.

KWIATY

**dostarcza najtaniej i najgustowniej
EMIL FREEGE, Kraków**

SUKIENNICE 15/16, Telefon 136-05.

Pośredniczy w doręczaniu kwiatów do wszystkich miast kontynentu.

**Wytwórnia
mebli metalowych**

„Mars”

**Bracia
Sarabowie**

Spółka z ogr. odp.

Kraków

ulica Składowa 22, tel. 149-60.

Łóżka, szafki nocne, umywalnie z płytami marmurowymi — mosiężne i blaszane. Urządzenia dla szpitali i pensjonatów oraz wszelkie inne sprzęty w skład mebli metalowych wchodzące. Oddział sanitarny: Szafki lekarskie i dentystyczne, stoły ginekologiczno-urologiczne, łóżka szpitalne i wszelkie inne meble sanitarne. — Katalogi na żądanie.

**POWSZECHNY BANK
ZWIĄZKOWY W POLSCE**

Spółka Akcyjna

Centrala: Warszawa, ul. Zgody 11.
Zakład Gł.: Lwów, ul. Jagiellońska 2.
Oddziały: Bielsko, Cieszyn, Drohobycz, Kraków, Stanisławów, Tarnów.
Zrzeszony z instytucjami: Banque Belge pour l'Etranger w Brukseli, Banque Commerciale de Bale w Bazylei, Wiener Bank-Verein w Wiedniu.

Adres telegraficzny: Bankdion.

**Skład materiałów budowlanych
i opałowych**

Władysław Pachel

Kraków XV, ulica Kazimierza Wielkiego L. 63.
Telefon 139-63.

Poleca dostawę wszelkich materiałów budowlanych, jak: cement, wapno gaszone, papę, dachówkę, cegłę różnego rodzaju, trzcinę, gips i t. d. Ceny konkurencyjne! Towar pierwszej jakości! Dostawa węgla, koksu i drzewa.

Płaszowska Fabryka Dachówek i Cegieł

Spółka Akcyjna w Krakowie, ul. Dunajewskiego 6. — Telefon Biura 103-64. Telefon Fabryczny 120-87.

P O L E C A :

DACHÓWKĘ: TŁOCZONĄ (marsylską)
CIĄGNIONĄ (falecówkę)
KARPIÓWKĘ

CEGLĘ: MASZYNOWĄ,
PUSTAKI
KOMINÓWKĘ (radjały)

STANISŁAW SIEROSŁAWSKI

KRAKÓW, UL. ARJAŃSKA 1.

wykonuje wszelkie naprawy gum samochodowych, motocyklowych, rowerowych i t.p. oraz wprawia nowe druty do opon każdego wymiaru.

Wykonanie solidne, pod gwarancją, na aparatach parowych.

INSTYTUT NAUKOWY „STUDJUM“

KRAKÓW, BATOREGO 15, I p.

I. Gimnazjum Humanistyczne (Komplety dla młodzieży).

II. Kursa szkoły średniej, seminarjum i języków obcych, zbiorowe i korespondencyjne metodą „G L O B U S“.

Prospekta bezpłatnie.

Elektrownia Miejska

W KRAKOWIE

Sklep ul. Bracka L. 12. (Pałac Larischa) Tel. 120-51.

Otwarty od godziny 9-tej rano do 19-tej bez przerwy.

Poleca w wielkim wyborze:

Świeczniki metalowe i kryształowe, żyrandole, kinkiety, lampy biurowe i na szafki nocne, lampy alabastrowe stojące i wiszące, lampy do oświetlania wystaw sklepowych. Żarówki, żelazka, piecyki do ogrzewania, wentylatory ściennie i stojące, płyty do gotowania, garnuszki, czajniki, maszynki na czarną kawę. Froterki, odkurzacze różnych systemów. Młynki do mielenia kawy i pieprzu. Aparaty do suszenia i grzania rurek do włosów. Poduszki lecznicze do nagrzewania. Reklamy świetlne. Pralnie elektryczne, aparaty do mycia talerzy, piecyki do grzania wody w łazienkach.

Dla konsumentów prądu dogodnie raty!

Zwiedzanie nie obowiązuje do kupna! — Stała wystawa i pokazy!

Obuwie i por

Del

to chluba rodzimego rzen

Do nabycia KRAKÓW, Rynek 14, Szewska 17. PODGÓRZE, LWÓWSKA 1

4624

CZASOPISMA

1934

PRZEDSIĘBIORSTWO DLA BUDOWLI ŻELBETOWYCH

E. UDERSKI i Spółka w KRAKOWIE

Kraków, Al. Słowackiego 60. — Telefon 112-68 i 160-56.

Oddział A: BUDOWA. Budynki mieszkalne i fabryczne. Magazyny, spichlerze, hangary. Wieże wodne. Zbiorniki solankowe. Mosty. Nawierzchnie betonowe. Oddział B: REKONSTRUKCJA. Naprawa i wzmocnienie uszkodzonych budowli. Burzenie konstrukcji żelbetowych, podkładów betonowych, nawierzchni i t. p. młotami pneumatycznymi. Oddział C: PILOTY MASZTY. Piloty żelbetowe systemu wierconego i pneumat. Zastrzyki cementowe pod ciśnieniem. Patentowe, rurowe maszty żelbetowe.

SPRÓBUJCIE POLSKIE OSTRZA DO GOLENIA

GLORIA ZŁOTE
SPECIAL
ELASTIC

TO SZCZYT DOSKONAŁOŚCI

Fabryka aparatów i ostrzy do golenia

WŁ. OTOROWSKI

KRAKÓW, ZWIERZYNICKA 15

Siostry, pielęgniarzy, masażystki i masażystów gruntownie wyszkolonych z językiem polskim i niemieckim, do chorych, położnych, niemowląt, sanatorjów, domów prywatnych w miejscu i na wyjazd

Poleca znany w Polsce

ZWIĄZEK PIEŁĘGNIARSKI

z CENTRALĄ w KRAKOWIE, ul. Wielopole 3. — Telefon Nr. 138-45
HONORARIUM ZNIŻONE.

Dla ubogiej ludności bez różnicy wyznania pomoc pielęgniarska bezpłatna.
Biuro czynne stale dzień i noc.